

VOID AND VOIDABLE MARRIAGES IN ETHIOPIAN LAW

by Katherine O'Donovan*

I

INTRODUCTION

Is there a distinction in Ethiopian law between void and voidable marriages? The writer will argue that the Civil Code when dealing with defective marriages,¹ foresees and regulates only *voidable* marriages of different degrees, but that the concept of a *marriage void ab initio* may be profitably introduced to assist structuring thought about Ethiopian marriage law and deal with certain problem cases not specifically dealt with by the Code.

The terms "void" and "voidable" are found in the Common Law system. They have their counterparts in the laws of Continental European countries. In both legal systems the terms used lack a clearly defined meaning and the transposition of a terms from one system to another is virtually impossible. In the Amharic version of the Civil Code there is no exact term to convey the concept "void" or "voidable".² Nevertheless these terms will be used since they are the most apt terms available for elucidating the law, as will be shown.

* Visiting Assistant Professor of Law, Haile Selassie I University. The author is indebted to Mr. Peter Winship and Professor George Krzeczunowicz for their helpful criticism and comments.

1. An objection could be made that marriages which are defective and can therefore be dissolved should be called "dissolvable". But all marriages are ultimately dissolvable, by death, by divorce or because they are defective under Civ. C., Art. 661.
2. Terminology is a problem. The French version of the Civil Code is fairly consistent in the use of languages but the English and Amharic translations are inconsistent and occasionally positively unhelpful. Where the French version declares certain acts "sans valeur au regard de la loi civile", the English translation is "of no effect under the civil law", and the Amharic is "የሥራ ስሜት" - Civ. C., Arts. 18 and 44. In other cases where the French declares an act "nul" the English remains "of no effect" and the Amharic is "ፈራሽ" in Arts. 313, 387, 639(2), 640(3) and 638.

The word "nul" in French is translated as "null" in English and "ፈራሽ" or "የማይፈጸም" in Amharic in Art. 707.

"La nullité" in Arts. 314(1), (2) and 369(3) is translated into English as "nullity" and into Amharic as "ፈራሽ".

"L'annulation" in Art. 623(1), (2) and (3) is translated into English as "the annulment" and into Amharic as "መፍረስ" in (1) and "መሻር" in (2) and (3).

But in connection with the law of contracts "annulé", "annulation" and "nullité" are translated as "invalidated" or 'invalidation', the Amharic being "ፈረሰ" or "መፍረስ" in Arts. 1698, and 1699. In Art. 1700, the translation is "ቀረ" or, "መቅረት", in Art. 1701, "መቅረት" and "መፍረስ" in Art. 1808 "ፈረሰ" and "ሰረዘ" in Art. 1809 it is "መርጋት" and in Art. 1801 "መሰረዘ". The author acknowledges the help of Ato Tadesse Tecleab with the Amharic text.

A void act is an empty act. It does not achieve what it set out to do. It does not achieve its intended legal consequences. "Quod nullum est, nullum producit effectum."³ An act is void due to a defect therein which is so fundamental as to deprive the act of its very existence. "A defect may make a juristic act either void or voidable. If the defect is such that the act is devoid of the legal results contemplated, then the act is said to be void."⁴ The conventional wisdom concerning the void act is that it has no legal effect, but this is not strictly so as the act may have effects unforeseen by the actor, such as those of criminal prosecution because of the illegality of the act. The point about the void act is that it achieves no part of its intended legal consequences and insofar as these are concerned it has no effect and can be ignored.

A voidable act is an act which, although it contains a defect, has its intended legal effect. The defect in the voidable act is not so serious as to prevent it from coming into effect.

"An act that is incapable of taking effect according to its apparent purport is said to be void. One which may take effect but is liable to be deprived of effect at the option of some or one of the parties is said to be voidable."⁵

The defect contained in the voidable act is sufficiently serious to enable the act to be subsequently attacked by one of the parties and declared void by the courts. If, however, it is not avoided the act will take effect as a valid juristic act.⁶ One learned writer has suggested that the correct way to view the voidable act is as "an act which gives rise to the intended legal consequences, but at the same time gives rise to a counteractive right which may neutralise those consequences in so far as one of the parties is concerned."⁷

A void marriage, if such exists in Ethiopian law, is one to which there is such a serious objection in law because of a grave defect that, should its existence be in question, it will be regarded as never having taken place and can be so treated by all affected or interested parties. Any court declaration made would merely have the purpose of affirming that the marriage never existed and of clarifying the status of the parties as never having been married.⁸ Any person having an interest therein could petition for a declaration of non-existence of the marriage at any time, even after the death of the parties. Since the parties never had the status of husband and wife none of the normal legal consequences of marriage would follow. For

3. G. Ripert and J. Boulanger, *Traité de droit civil*, (Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1956), vol. 1, no. 1369.

4. G. W. Patton, *Jurisprudence*, (3rd. Ed. by D. P. Derham), (Oxford University Press, 1964), p. 281.

5. F. Pollock, *Jurisprudence and Essays*, (London, Macmillan, 1961) p. 89.

6. For example, Civil Code Arts. 313 and 314 give the minor (or his representative) the right to apply for nullification of an act performed in excess of his powers. If the minor does not nullify the act it remains valid.

7. F. H. Newark, "The Operation of Nullity Decrees", *Mod. L. Rev.*, vol. 8, (1945) p. 203 at p. 205.

8. Art. 724 of the Civil Code provides: "Only the court is competent to decide whether a marriage has been contracted and whether such marriage is valid." This seems to suggest that all cases even those of void marriage, must be referred to the court for clarification of the position.

instance there would be no community of property, so the surviving spouse could not claim his or her share after the death of the other spouse. Any marriage contract made prior to the void marriage would not come into effect. The wife would retain her own domicile. The children would not be the children of the marriage although they could no doubt prove their filiation as deriving from an irregular union. And the matter could be raised as a defence in other legal actions since all interested parties may concern themselves with a void marriage.

A voidable marriage is quite different from a void marriage. The marriage will be regarded as a valid subsisting marriage unless and until it is attacked. As to the effects of a voidable marriage a distinction must be drawn between a marriage which, although voidable, is never attacked¹⁰ and therefore never avoided, and a marriage which is avoided. In the former case the marriage will be valid and all the normal legal consequences of marriage will follow. In the latter case a further distinction must be made between those marriages which are declared void retrospectively and those marriages which are given effect up to the day of avoidance. It is here that the use of the word "voidable" may be criticised. It fails to distinguish between the act which is not void *ab initio* but is declared void retroactively by a court, and the act which is deprived of all future effect by the court but which retains such effect as it has had up to avoidance.¹¹

Three categories then emerge. The marriage which is *void ab initio*, that is which never came into being or had any effect; the marriage which is *void retroactively*, (*ex tunc*), that is which came into being, would have been valid had it not been found out, but is now deprived of all effect; and the marriage which is *void ex nunc*, that is which is deprived of effect for the future but which holds good for the past. The only category into which the Ethiopian marriage law clearly falls is that of *void ex nunc*.

The Ethiopian law relating to defective marriages does not use the term "nullity" in reference to such marriages.¹² Defects are classified along with death and divorce as a cause for the dissolution of marriage.¹³ The words "application for dissolution" as "a sanction of the conditions of marriage"¹⁴ are used in the Civil Code for what is traditionally called nullification. The significance of the Civil Code terminology is most important. Dissolution of defective marriages has much the same

9. Even if no marriage took place the court must be given the opportunity of clarifying the situation. See G. Ripert and J. Boulanger, cited above at note 3, vol. 1, §no. 1319.

10. The right to attack a voidable marriage is generally limited to those closely involved. The question of who has the right forms the basis in French law for the distinction between *nullité absolue* and *nullité relative*. The reason is that where the defect is not serious only the parties have the right to avoid the marriage.

11. Writers on void and voidable marriages are aware of the ambiguity. See Newark cited above at note 7, and the letter it inspired by Latéy, M.L.R., vol. 11, (1948) p. 70. See also the remarks by D. Lasok, D. "Approbation of Marriage in English Law and the Doctrine of Validation", Mod. Rev., Vol. 26 (1963) p. 249.

12. Exceptions to this are Art. 369(3) which uses the word "nullity" in reference to marriage; Art. 707 which uses the word "null"; and Art. 623 which deals with the "annulment" of a religious marriage by the religious authorities.

13. Civ. C., Art. 663.

14. *Id.*, Sub-art. (2).

consequences as divorce.¹⁵ This has the advantage of avoiding the problems which arise in French law through the concept of nullité. According to Ripert and Boulanger:

"When a marriage is declared null or annulled, it can no longer produce any effect; and all those which it has produced up to then disappear, since it is reputed never to have existed. The appearance of legitimacy which the fact of celebration has given to the union of these persons is retroactively destroyed by the judicial pronouncement of nullity. Quod nullum est nullum producit effectum."¹⁶

The French law would seem to fit into the category of marriages void retroactively. In order to get around this difficulty a theory of putative marriage was introduced for those marriages where one or both of the spouses had acted in good faith. The effect of the theory is to render the putative marriage void *ex-nunc* vis à vis the partner in good faith. Such a theory is not necessary in Ethiopian law. A deliberate decision was taken by the draftsman to "leave out all the theory of nullity of marriage, which gives rise to many difficulties, and which in any case is rarely applied because of the exceptional effect of the theory of putative marriage. In speaking of dissolution, and not of nullity, it has been possible to avoid the theory of putative marriage."¹⁷ Good faith is relevant to Ethiopian law not in determining when the dissolution will have effect but only in determining the consequences of dissolution.¹⁸

II

THE CIVIL CODE PROVISIONS ON INVALID MARRIAGES

Invalid marriages regulated by the Civil Code are those which have been celebrated despite some obstacle or impediment to the union. Such impediments were known to the *Fetha Nagast* and covered obstacles to the union arising from prior relationships, from previous marriage, or from age. Also included were defects arising from the ceremony itself.¹⁹ Such marriages were prohibited and in some cases gave rise to penal sanctions.²⁰ Many of the impediments found in the *Fetha Nagast* have been retained in the Civil Code.²¹ But those relating specifically only to the rules of religion have been dropped.²²

15. *Id.*, Art. 696(2) orders the court to be guided by the rules for divorce in dissolving a defective marriage.

16. G. Ripert and J. Boulanger, cited above at note 3, vol. 1, no. 1369.

17. R. David, *Le droit de la famille dans le code civil éthiopien*. (Milano, Guiffre, 1967), p. 57. Translations of French texts are made by the writer.

18. Civ. C., Art. 696(3).

19. *Fetha Nagast*, (translation, Abba Paulos Tzadua, 1968), pp. 134-144. The various impediments were: relationship by consanguinity or affinity; other relationships, such as that between foster children, godparent and godchild, guardian and ward, master and slave; lack of Christian belief of one party; impotence; bigamy; disease; one party married three times previously; one party a nun; woman aged over sixty; period of widowhood; lack of consent; non-age (woman to be over twelve years, man to be over twenty); lack of form required by the church.

20. *Id.*, pp. 297-299.

21. It was the intention of the draftsman to conserve as far as possible the *Fetha Nagast*. See R. David, cited above at note 17, p. 5.

22. Forms of marriage under the Civil Code (Art. 577) are: civil, religious and customary. An error as to the religion of one's spouse is a ground for an application for dissolution under Art. 618.

Impediments to marriage in the Civil Code fall into three categories. Firstly there is the impediment to the celebration of the marriage which does not affect its subsequent validity; this type of impediment is merely prohibitory. Contained in this group are marriages celebrated despite opposition²³ and marriages celebrated within the period of widowhood.²⁴ In both of these cases the obstacle to the marriage (opposition by family, marriage dissolved less than six months previously), should prevent the marriage from taking place; if however it does take place, then the marriage will be valid, despite the impediment.²⁵ A criminal sanction may be applied to the authority responsible for the celebration and to the spouses and other parties involved in the marriage.²⁶ But the marriage cannot be avoided because of a prohibitory impediment. It is valid after celebration.

The second group of impediments contains those which ought to prevent the marriage from taking place and which render it voidable²⁷ if it does. These are relative impediments. The distinguishing aspect of this group is that the marriage, although voidable after celebration and thus open to dissolution, can be subsequently validated. This means that the marriage which is voidable after its celebration due to a defect therein can subsequently become valid through the *ex post facto* removal of the impediment or by the passage of time. This process is known as validation.

Those marriages which are initially voidable but capable of validation are those invalid for non-age,²⁸ bigamous marriages,²⁹ marriages of incapacitated persons,³⁰ marriages contracted under duress,³¹ and marriages contracted in error.³²

The concept of validation comes from Canon law.³³ Where a marriage contained a defect but the defect was later cured by cessation or dispensation, if the parties renewed their consent to the marriage it became valid. In practical terms the continuance of the couple in living together was often sufficient to cure the defect if the impediment was not publicly known. The reason for permitting validation was the desire to give stability to marriage where the parties had shown their constancy. In secular law one can observe validation in operation in European countries and in Ethiopia.³⁴

The Civil Code provides that a marriage which is voidable for non-age³⁵ can be dissolved on the application of any interested person or the public prosecutor.³⁶

23. Civ. C., Art. 592. See R. David, cited above at note 17, p. 57.

24. *Id.*, Art. 596.

25. *Id.*, Arts. 619(3) and 620(3). See F.C. *époux B.* (Cour d'appel de Douai, Fra., Dec. 28, 1908) *Dalloz*, 1909, pt. 2, p. 102, for an example from French law.

26. *Id.*, Arts. 619(1) and (2); 620(1) and (2).

27. "Voidable" is used here in the sense of "capable of being dissolved" at the option of certain persons.

28. Civ. C., Art. 581.

29. *Id.*, Art. 585.

30. *Id.*, Arts. 587 and 588.

31. *Id.*, Art. 589.

32. *Id.*, Art. 590.

33. F. J. Sheed, *The Nullity of Marriage* (New York, Sheed and Ward, 1959) p. 30. D. Lasok cited above at note 11, p. 257.

34. For example France, Poland and Switzerland. The doctrines of approbation and sincerity in Common Law have partially the same effect.

35. Under Article 581 the age of marriage is eighteen for a man and fifteen for a woman.

36. Civ. C., Art. 608(1).

But this application can no longer be brought once the defect has been removed by the passage of time.³⁷ The marriage is validated by the removal of the defect.

Similarly in the case of an incapacitated person who is married without the appropriate consent,³⁸ once the disability has terminated the incapacitated person has the right to apply for dissolution for six months after the termination only.³⁹ The person who should have consented to the marriage⁴⁰ may apply for dissolution within six months of learning of it only, and in no case after the disability has ceased.⁴¹

In the case of duress⁴² and error⁴³ the right to apply for dissolution is limited to the victim, and he or she has a two year maximum period in which to make the application which must be made within six months of the cessation of the violence⁴⁴ or the discovery of the error.⁴⁵ The limitation of time recognises that the marriage has lasted despite the impediments and suggests that the defect is cured or accepted over time.

The bigamous⁴⁶ marriage is voidable at the instance of the consorts of the bigamous spouse or the public prosecutor.⁴⁷ It is validated on the day when the former spouse dies.⁴⁸

In these cases of voidable yet validatable marriages criminal sanctions are applicable to these persons who knowingly celebrated or took part in a marriage cere-

37. *Id.*, Art. 608(2).

38. A minor needs the consent of his guardian to be married as provided in Art. 309. This requirement would seem to apply only to female minors as a male minor (under the age of eighteen) cannot be married except in the very unusual case of a dispensation under Art. 581(2). A judicially interdicted person is required by Art. 369(1) to have the consent of the court.

39. Civ. C., Art. 615(1) and (2).

40. *Id.*, Art. 615(1) and (3).

41. *Id.*, Art. 615(1) and (3). There is a complete discrepancy here between Art. 615 and Art. 369(3) on the invalidation of the marriage of a person who is judicially interdicted. Art. 369(3) provides that any interested person may apply for a declaration of nullity of the marriage at any time. Art. 615 seems to be the correct version as it is in line with the other provisions in the section on invalid marriage.

42. Duress invalidates consent, and is deemed to exist, where consent is given in order to protect the victim or his immediate family "from a menace of a grave and imminent evil" under Art. 589(1) and (2). For an example in French law see the decision in *Pietroni Mathilde c. Serpaggi* (Cour d'appel de Bastia, Fra., June 27, 1949) *Dalloz*, 1949, p. 417.

43. Error invalidates consent where an error of substance as to the person of the other spouse is made. Art. 591 limits these errors to mistakes as to identity, religion, health and "bodily conformation". It is not clear what is covered and what is not. French law which is similar has been interpreted to cover cases of mistakes as to nationality and past history, impotence and genuine mistakes of identity. See the note by P. Esmein, *Dalloz*, 1955 p. 242.

44. Civ. C., Art. 617(1) and (2).

45. *Id.*, Art. 618(1) and (2).

46. "Bigamous" in the Civil Code is undoubtedly intended to include "polygamous". However there is room for the objection that polygamy has not been foreseen in the drafting of Arts. 612 and 613.

47. Civ. C., Art. 612(1).

48. *Id.*, Art. 613.

mony to which there was an impediment.⁴⁹ Despite the criminal sanction the marriages can be validated for the sake of ensuring their stability by enabling them to become valid when the defect has disappeared or is no longer significant.

Absolute impediments form the third category. These obstacles are so grave that they can never be cured and therefore the marriage can never be validated. Only one impediment is absolute; that which prevents the marriage of those who are related by consanguinity or affinity.⁵⁰ If a couple are married despite this impediment their marriage remains voidable. It is open to an application for dissolution by any interested person or the public prosecutor.⁵¹ Since the impediment can never be removed,⁵² it is impossible for the marriage to be validated. Here too there is a criminal sanction for those who knew or should have known of the impediment and who assisted at the marriage.⁵³

Both the marriage to which there is a relative impediment and that to which there is an absolute impediment are voidable under Ethiopian law. The former is voidable until validated, the latter is always voidable. If a marriage in either of these categories is dissolved its prior effects are retained and it is void only *ex nunc*. The consequences of dissolution for invalidity are very similar to those of divorce. The regulation of the matter is left to the courts who are exhorted to regulate the dissolution according to equity, to be guided by the rules for divorce, and to take into account the good or bad faith of the parties, whether the marriage has been consummated, the interest of the children and of third parties in good faith.⁵⁴ Since the voidable marriage is treated as valid until it is dissolved and since the effects are similar to divorce the dissolution is purely prospective. Even in the case of a bigamous or incestuous union the marriage retains its prior presumption of validity after dissolution. There is no example that we could discover of a marriage which is voidable and if dissolved retrospectively void. The policy seems a simple and sensible one, since questions of prior status are avoided.

III

THE STATUS OF THE BIGAMOUS MARRIAGE

The bigamous marriage, as previously discussed, falls into the category of marriages which are voidable yet validatable. To these marriages a presumption of

49. *Id.*, Arts. 607, 611, 614, 616. The case of error is an exception since this is a personal matter. The criminal sanctions referred to in the Civil Code are those laid down in Pen. C., Arts. 614 and 615. But the Penal Code does not provide for all cases foreseen in the Civil Code. It is possible that in some cases where the Civil Code says that a penal sanction will be applied that the Penal Code makes no provision for such sanction. The policy of providing such sanctions is a curious one as it will deter the parties involved from bringing an application for dissolution.

50. *Id.*, Arts. 582, 583 and 584. Compare the three versions of the Civil Code. The English and the Amharic give effect to the bond of consanguinity to the seventh generation whereas the French version says "degree". The bond of affinity has effect to the third degree.

51. *Id.*, Art. 609.

52. The original draft of the Civil Code contained a provision whereby the relationship by affinity would cease upon the dissolution of a marriage. This provision was changed in Parliament resulting in Art. 555. See R. David, cited above at note, 17, p. 51, f. n. 1 and G. Krzeczunowicz, *Twenty-four Problems in Family Law*, (1970, unpublished. Library, Faculty of Law, Haile Selassie I University), problem 2, and "Quizzes", *J. Eth. L.*, vol. VIII, (1972) p. 203.

53. Civ. C., Art. 610.

54. *Id.*, Art. 696(1), (2) and (3). In Swiss law, the consequences of nullity are those of divorce; code civile suisse, Art. 134.

validity is attached until avoided by dissolution. Nevertheless the bigamous marriage is unique in that its validation does not come about automatically after a lapse of time; its validation occurs upon the death of the first spouse. Certain problems are raised by this peculiarity. They turn on the question: What is the status of the bigamous marriage in Ethiopian law? Does it also benefit from the presumption of validity?

Article 585 states: "A person may not contract marriage so long as he is bound by the bonds of a preceding marriage." Nevertheless some persons already married go through a ceremony of marriage while still bound to another spouse. If this happens it is an offence under the Penal Code for one who "being tied by the bond of a valid marriage, intentionally contracts another marriage before the first union has been dissolved or annulled."⁵⁵ Both parties to the bigamous union are punishable. An exception to this rule in the Penal Code is "cases where polygamy is recognised under civil law in conformity with tradition or moral usage."⁵⁶ Since no such exception was made in the Civil Code Article 585 holds sway. It was the intention of the drafter to make such an exception for the Muslim population in Title XXII but due to the overwork of the translators the draft of this title was never translated, never discussed and never proposed to Parliament.⁵⁷ Thus the law of Ethiopia recognises only monogamous marriage.⁵⁸

If a couple are married bigamously either of the consorts of the bigamist or the public prosecutor may apply for dissolution of the marriage.⁵⁹ The burden of proof is on the applicant to show that the first consort was alive on the day of celebration of the second marriage.⁶⁰ The language of the Civil Code is very imprecise here. Firstly the proof required on an application for dissolution should be that the former spouse is alive at the time of application for dissolution, not at the time of the bigamous marriage. This is because Article 613 provides: "The marriage contracted by the bigamous spouse shall become valid on the day when the former spouse dies." Thus the former spouse could be alive at the time of celebration of the bigamous marriage, yet dead at the time of application for dissolution and the marriage would have become valid in the interval. If dissolution of the second marriage then takes place, it is by divorce. Secondly the wording of Article 613, although quite clear, raises the question of what happens when the former marriage is dissolved not by the death of the former spouse as foreseen by Article 613 but by divorce or as a sanction of the conditions of marriage. Will this have the effect of validating the bigamous marriage? The logical answer would

55. Pen. C., Art. 616.

56. *Id.*, Art. 617.

57. R. David, cited above at note 17, p. 8. The proposed Article on bigamy read as follows: "Art. 3487. *Bigamy*. (1) where the husband is of the Muslim religion the dissolution of the marriage may be pronounced only at the request of the public prosecutor.

(2) The public prosecutor may not make an application until the date fixed by law, except where the Minister for Justice has made a special request."

58. But since the Muslim population continues to be governed in personal matters by the Kadis and Shari'a Courts under the Kadis and Naibas Councils Proclamation, 1944, Proc. No. 62, *Neg. Gaz.*, Year 3, no. 9, monogamy is not entirely the rule, in fact, despite the repeal of Muslim Law implied by the general repeals provision of in Art. 3347.

59. Civ. C., Art. 612(1). The bigamist is left in the awkward position of having no right to apply for dissolution of the bigamous marriage. He could bring the matter to the attention of the public prosecutor and risk a criminal prosecution.

60. *Id.*, Art. 616(2).

seem to be yes, since the impediment having been removed there is no obstacle in the way of the marriage. The Polish law which is closest to the Ethiopian law on the matter of validation of bigamous marriages permits validation regardless of the cause of termination of the previous marriage.⁶¹ It may be that the Ethiopian law does not go the whole way with the Polish law because of the criticism which followed the latter. Validation where the previous marriage had ended in divorce was regarded by Polish critics as particularly repugnant because it was thought to encourage divorce.⁶²

Looking at the law on voidable marriages as a whole the validation of the bigamous union fits into the picture very well. Yet the law is fairly revolutionary. Bigamy is a crime and the bigamous marriage is a nullity in most countries. The policy reasons for validation of stability and reward for constancy are less obviously present when there is not even a requirement of good faith. Swiss law will permit validation, where the non-bigamous party acted in good faith.⁶³ In French law a bigamous marriage can never be validated,⁶⁴ although the marriage may be putative as regards the party in good faith. Neither Polish nor Ethiopian law look to *bona fides* before validating the marriage.

It is the bigamous marriage which is neither fish nor flesh, not having been validated, nor yet annulled which raises problems of personal status. If the second spouse of the bigamist leaves him and marries again, will the second marriage be also bigamous? Other countries with similar laws generally allow the invalidity of the first marriage as a defence to a charge of bigamy.⁶⁵ If the bigamous spouse dies while the bigamous marriage still subsists can the marriage be subsequently attacked or will both surviving spouses be legitimate? Fortunately there is no problem concerning the status of the children of the second marriage who can prove their filiation without difficulty.⁶⁶

61. The Polish Family and Guardianship Code (translation J. Gorecki, in D. Lasok, *Polish Family Law*, Leyden, A.W. Sijthoff, 1968), p. 266, Art. 13 provides: "S. 3. A marriage cannot be annulled on the ground that one of the spouses is a party to a subsisting marriage if the previous union has come to an end or has been annulled, unless the previous union has come to an end by the death of the person who had contracted the bigamous marriage."

62. D. Lasok, cited above at note 61, p. 262.

63. Code civil suisse, Art. 122, provides:

"There is no nullity in the case of bigamy, where the preceding marriage has been dissolved in the meantime and where the consort of the bigamist acted in good faith."

64. An application for nullity can be made after the dissolution of the first marriage. There is no analogy with the validation of other defective marriages; bigamy is considered too serious a defect to allow the situation to be regularised. M. Planiol et G. Ripert, *Traité pratique de droit civil*, (2nd ed. 1962, by A. Rouast, Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence) vol. 2, no. 266.

65. In French law the bigamist can raise the nullity of the first marriage as a defence under Art. 189 of the French Civil Code which provides: "If the new spouses oppose the nullity of the first marriage, the validity or the nullity of this marriage must first be decided". Art. 124 of the Italian Civil Code is similar.

66. The children can claim to be the children of a marriage under Civ. C., Art. 740. Alternatively they can claim to be the children of an irregular union under Civ. C., Art. 708 *cum* Art. 745(1). The writer favours the former solution because even if the bigamous marriage is attacked it will be valid as regards the past, and because Civ. C., Art. 708 defines an irregular union as "the state of fact created when a man and a woman live together as husband and wife without having contracted marriage". The bigamous marriage is a case where marriage has been contracted.

In the original draft of the Civil Code there was no doubt as to the status of the bigamous union. It was to have the status of an irregular union.⁶⁷ If the article so providing had been retained there would be an easy answer to questions concerning the rights of the second consort. As it is the question is left open.

A recent case brought a typical problem to light.⁶⁸ The facts were as follows: A probate file having been opened in the Awraja court two parties appeared claiming to be the wife of the deceased. The plaintiff produced two documents of which one was a marriage certificate dated 1940 (Eth. Cal.) in support of her claim. The defendant also claimed to be the wife of the deceased with her five children as heirs. The venue having been changed to the High Court,⁶⁹ the Court held that the plaintiff was the legal wife of the deceased on the basis of the marriage record and the evidence of witnesses. The Court discounted evidence that the plaintiff had declared herself a divorce to the Ministry of Foreign Affairs when applying for a passport to go to Ghana with another man, that it was alleged that the plaintiff had married in Ghana and the fact that the plaintiff had run a bar in Jimma.

None of these facts in itself was held to constitute a divorce. The Court said:⁷⁰

"As can be gathered from the Civil Code Arts 666 et seq., an act of divorce, like that of marriage must follow certain legal procedures. Art. 665(3) states that divorce would take place unless it is done in accordance with the rules laid down by the Code. If the plaintiff entered into a marriage with another person before having dissolved her first marriage with the deceased, then she would be held liable for bigamy; the second marriage, however, cannot invalidate the first one. Moreover, Civil Code Art. 585 provides that no marriage can be entered into as long as the bonds of a preceding marriage are intact. The fact that the plaintiff had owned and was engaged in running a bar cannot be deemed either a procedure for or evidence of a divorce, although it is admittedly a disreputable and anti-social trade.

What the plaintiff wrote to the Ministry of Foreign Affairs (declaring herself a divorce) cannot by itself constitute a divorce either, since under the law the unilateral repudiation of the husband by the wife or the wife by the husband is of no effect. In fact, under Art. 665(1) of the Civil Code, even divorce by mutual consent is not permitted. For all these reasons, the plaintiff's marriage was valid until the death of her husband; there was no legal divorce at all."

The Court then declared the plaintiff the legitimate wife of the deceased, and gave her permission to bring an action to claim her share of common property.

67. R. David cited above at note 17, p. 57, fn.37. The article was: "The marriage contracted by the bigamous spouse produces the effects of irregular union. On the termination of the union the judges will award damages to the new spouse, if he was in good faith, for the material hardship he has suffered." See also G. Krzeczunowicz, cited above at note 52, problem 6 and "Quizzes", *J. Eth. L.*, vol. VIII, (1972) p. 204.

68. *Beletshachew Benti v. Wolde Aregay Megente*, (Addis Ababa, High Court, Civil Case No. 1584/60) (unpublished).

69. Under Civ. Pro. C., Art. 31.

70. Translation by Ato Ayanew Wassie.

On appeal to the Supreme Court,⁷¹ the Court held that since the plaintiff (now respondent) had⁷²

"abandoned her conjugal residence and lived like a prostitute, applied for a passport saying she was divorced, said she was divorced to members of her community in edirs and mourning houses, never objected to the bigamous marriage of her husband",

she could not be considered the legal wife of the deceased. In dealing with the judgment of the High Court, the Supreme Court said that the plaintiff's evidence

"does not in any way tend to prove that she was not divorced and that she had lived with the deceased until the time of his death ... It is obvious that marriage and divorce have legal procedures. But, it must be known that, in accordance with the law, in the absence of the instrument pronouncing the divorce, it may well be proved by introducing circumstantial evidence. In view of the fact of respondent's way of life, conduct, and actions we have not found the statement of the High Court that there was no divorce according to legal procedure, to be appropriate."

The Supreme Court was satisfied that the defendant (now appellant) had been married to the deceased in 1957 (Eth. Cal.) and declared her the legal wife.

It is submitted with due respect that both courts were wrong. Both took the view that there could be only one legal wife. But if the view of the High Court that the first marriage was not dissolved is taken, then the second marriage, benefiting from the presumption of validity since it was never attacked, is also valid. There are three modes of dissolution of marriage, of which dissolution for invalidity is one.⁷³ Both marriages now having been dissolved by death, both wives have an equal claim to the common property.⁷⁴ Even if the first wife could attack the second marriage after the death of the bigamist the effect of dissolution for invalidity would be an award of common property to the second wife.⁷⁵ In any case it is extremely doubtful that an application for dissolution for invalidity can be brought after the death of one of the spouses. If the first consort dies the second marriage is validated under Article 613; if the bigamist or the second consort dies the second marriage is dissolved by death. Polish law makes a specific exception in allowing nullification where the bigamist has died.⁷⁶ No such exception is made in Ethiopian law where the causes of dissolution are treated equally.

The criticism of the Supreme Court decision is that the burden of proof has shifted to the plaintiff to prove that she was not divorced a virtually impossible task under the circumstances.⁷⁷ This is a discordant with Article 707 which provides:

71. *Wolte Aregay Megente v. Beletshacew Benti*, (Supreme Imperial Court, Civil Appeal No. 62-62) (unpublished).

72. Translation by Ato Asfaw Seife.

73. Civ., C., Art. 663.

74. *Id.*, Art. 689.

75. *Id.*, Art. 696.

76. The Polish Family and Guardianship Code, cited above at note 68, Art. 13, 3. s.

77. Although it is intended to require registration of marriage at some time in the future this will be of limited usefulness unless homologation of divorce is also required. See R. David, cited above at note 24, p. 53.

"The person who alleges that a marriage is null or has been dissolved shall prove such allegation."

What is being suggested here is probably startling. Two or even more consorts can claim to be the legal spouses of a bigamist. Two or more spouses can claim a share of common property. Why not? Ethiopian law takes a liberal attitude to the rights of children regardless of whether they are born to the wife or the concubine of the father,⁷⁸ children of a marriage have to share with children outside marriage. Why should this not also be true of spouses? The objection may be made that a bigamous marriage is an irregular union, as intended by the draftsman. A glance at the provisions on the dissolution of invalid marriage should be sufficient to answer that objection and the suggestion that the bigamous marriage has no legal status. Dissolution for invalidity is much the same as divorce and the effects are purely prospective.⁷⁹ The marriage, such as it was, is valid for as long as it lasted. Termination of irregular union is quite a different matter. No common property was created⁸⁰ and the highest expectation is maintenance for the woman for six months.⁸¹

Two serious objections may be made to this conclusion. In practical terms it may be difficult to allocate common property between two spouses of a bigamist or to apportion a pension between them. Community of property starts from the day of marriage⁸² and so the common property would have to be apportioned according to length of marriage. Numerous difficulties and arguments would follow from this. One can imagine only too well the claims that would be made concerning the time of acquisition of the more valuable property, the allegations that would be made concerning personal property. It is also doubtful whether the section on pecuniary effects of marriage had such a situation in view when drafted. The second objection is that the policy of the Civil Code as laid down in Article 585 is against bigamy. Although the draftsman recognised that there was frequent bigamy in Ethiopia and attempted to deal with the situation by giving it the status of an irregular union,⁸³ this solution was rejected or dropped by the Codification Commission probably because there was a desire not to recognise bigamy at all. If this is so then the last situation is worse than the first.⁸⁴

78. However the author does not agree with the view often expressed that there is no illegitimacy in Ethiopian law. Article 721(3) is quite clear that children born outside relationships provided for by the law such as marriage or irregular union and who have not been acknowledged or adopted have a juridical bond only with their mother. It is possible under Civ. C., Art. 770 for a child to prove his filiation by possession of status. On proof of filiation see G. Krzeczunowicz, "The Law of Filiation under the Civil Code", J. Eth. L., vol. III, (1966) p. 511.

79. See p. 14 above.

80. Civ. C., Art. 712.

81. *Id.*, Art. 717(1). The Amharic version of the Civil Code says "three months."

82. R. David, cited above at note 17, p. 57.

83. There is a curious reluctance on the part of Ethiopian courts to deal with the problem of bigamy. In three cases of criminal prosecution in the Awraja Court in Addis Ababa none resulted in conviction. In crim. case 453/61 (unpublished) the court held that there was no evidence that the first marriage ever took place. In crim. case 30/62 (unpublished) the first wife dropped the case. In crim. case 218/61 unpublished it was erroneously held by the court that Pen. C., Art. 220 barred the complaint with its three month period of limitation. But in *Prosecutor v. Haile T/Medhin*, (Supreme Imperial Court, Criminal Appeal No. 179/52) (unpublished) a sentence of three months imprisonment for bigamy was confirmed.

IV

VOID MARRIAGE

Many legal systems contain a concept of void marriage generally referred to as *inexistent*. An *inexistent* marriage like a void marriage is empty of effect. Both, in theory, have no need of a court decision to render them completely ineffective. They are themselves void *ab initio*. However, as has been said, there is always a title or an appearance to be destroyed by the court in confirming the *inexistence* of the act.⁸⁵ Not all writers would agree that the act void *ab initio* is the same as the *inexistent* act. Many writers consider that the distinction between void and voidable marriage is the same as the distinction between *nullité absolue* and *nullité relative* in French or Swiss law or that between *nichtige Ehe* and *aufhebbare Ehe* in German law.⁸⁶ But in its true and original sense a marriage void *ab initio* is no marriage at all.⁸⁷

In French law there is a concept of "marriage *inexistent*"; in German law "*Nichtehe*" is *ipso jure* void and produces no legal consequences; in Polish law, in Italian law and in Swiss law "non-marriage" can be observed.

The French were obliged to introduce the notion of marriage *inexistent* to deal with cases "where the law does not declare a marriage to be null, and where on the other hand it is logically impossible to admit that it is productive of effect."⁸⁸ The theory comes to the rescue in cases of identity of sex and want of form.⁸⁹ Planiol, while critical of some applications of the theory, finds that it is justified in those cases "where there is not even the appearance of marriage."⁹⁰ Cases of *inexistent* marriage are not regulated in the French Civil Code, and the theory is the product of *jurisprudence*.

Polish law, which is similar to Ethiopian law, makes a distinction between voidable marriage and non-marriage, the latter being reserved for marriages "absolutely void for lack of a civil ceremony, that is a marriage celebrated solely according to religious rites or in the absence of a registrar. Also a civil ceremony in which

85. Tronchet, in the discussions of the French Civil Code before its enactment said: "Jamais un mariage n'est nul de plein droit; il y a toujours un titre et une apparence qu'il faut détruire". Fenet, IX, p. 53, cited in M. Planiol et G. Ripert, cited above at note 64, vol. 1 No. 256.

86. D. Lasok, cited above at note 61, p. 53. E.J. Cohn, "The Nullity of marriage", L. Quart Rev., vol. 64, (1948) p. 324. The distinction between *nullité absolue* and *nullité relative* is based on the right to petition for nullity. The distinction between *nichtige Ehe* and *aufhebbare Ehe* is that in the former case the effects of nullity can be retroactive, whereas in the latter the effects are *ex nunc* and the same as divorce. W. Muller-Freinfels, "Family Law and the Law of Succession in Germany", Int'l and Comp. L. Quart., vol. 16, (1967) p. 409 at 432.

87. English law and Continental European law has got itself into difficulties with the various categories due to the influence of ecclesiastical law and the realities of life. Ethiopian Law having had the benefit of these experiences has simplified the matter admirably by having only one category; that of voidable marriage, in the Civil Code. The recognition that a marriage can also be void *ab initio* is a purely logical addition.

88. M. Planiol and G. Ripert, *Treatise on the Civil Law* (12th ed. 1939) (translation, Louisiana State L. Inst., 1959), vol. 1 pt. 1, no. 1004.

89. *Ibid.*

90. *Ibid.*

persons of the same sex masqueraded as man and woman would presumably be a non-marriage.⁹¹

In most of the systems that recognise a concept of non-marriage, lack of a civil ceremony or of proper legal formalities is a case of non-marriage.⁹² This would not be the case in Ethiopia where formalities for marriage have a very minor place in the law. If the officer of civil status responsible for a civil marriage does not follow the legal formalities required, he will be liable to a criminal sanction but the marriage will be valid.⁹³ If a religious marriage is annulled by the religious authorities for lack of form or due to some impediment this will constitute a serious cause for divorce but the marriage will be valid in the eyes of the law.⁹⁴ No legal effect will be given to an annulment of a customary marriage by the customary authorities.⁹⁵

It seems likely that a marriage where both parties were of the same sex would be considered void by the Ethiopian courts. Although this may be considered a purely academic proposition cases of this kind have arisen in other countries. Planiol says:

"But judicial records show that the difficulty could arise in practice . . . It is indisputable that marriage assumes that there is a difference of sex between the two persons joined in wedlock. It is radically null when a mistake has been made regarding the sex of one of them, or, what amounts to the same thing, when one of them is not of a specific sex. If there be incontestable identity of sex there is not even the appearance of marriage."⁹⁶

In France a marriage has been declared null because it did not unite a man and a woman,⁹⁷ but care must be taken not to confuse this with impotence or error on the person.⁹⁸

While it is true that the case of identity of sex would seem to be covered by the Civil Code, an examination of the relevant article will show that this is not so

91. D. Lasok, cited above at note 61, p. 53.

92. In France, Germany, Switzerland, Poland.

93. Civil C., Arts. 621 and 622, provided that the definitional requirements of Civ. C., Art. 578 are satisfied.

94. *Id.*, Art. 623(1) and (2). The word "some" in Civ. C., Art. 623, is intended to include "any" in the sense of inobservance of any religious condition or formality.

95. *Id.*, Art. 623(3).

96. M. Planiol et G. Ripert, cited above at note 64, vol. 2 no. 1005.

97. *Darbousse c. Darbousse* (Cour d'appel, Montpellier, Fra., May 8, 1872), *Dalloz*, 1872 pt. 2, p. 48. In this case the wife had no internal sex organs and was said by the court to be more like a man than a woman. The court said that since marriage is a union of a man and a woman it cannot be valid where the wife is not a woman. But see, *per contra*, *Darce G. c. G.* (Cour de cassation, Fra., April 6, 1903), *Dalloz*, 1904 pt. 1, p. 395, which held the absence of certain sex organs in the wife to be a case of impotence. The court admitted that marriage can be contracted only between two persons of the opposite sex, but held that in this case the wife was recognisably a woman.

98. The French authorities seem to agree that a mere absence of sex organs of one sex does not make a person a member of the other sex. Something more positive is required.

Article 591(c)⁹⁹ deals with the case where an error has been made by one of the spouses on "the bodily conformation" of the other "who does not have the requisite organs for the consummation of the marriage". Although the effect of marriage is in no way dependent on consummation,¹⁰⁰ the person who was married under the influence of such error can apply for dissolution on the theory that his consent was vitiated in that he would not have married had he known the truth.¹⁰¹ But if the parties are of the same sex there is obviously no marriage, whether a mistake has been made or not, and the so-called marriage is void.¹⁰²

German law considers it a case of *Nichtehe* or *matrimonium non existens* where no agreement takes place at all.¹⁰³ It seems probable that such a marriage would be considered void in Ethiopia. Article 586(1) requires that "each of the spouses shall personally consent to the marriage at the time of celebration." Marriage by proxy is not permitted.¹⁰⁴ Related to the question of consent are the cases of voidable marriage which we have seen earlier, namely marriage of incapacitated persons, duress and error. But in all of these cases specific provision is made for application for dissolution of the marriage. No provision is made for the case where a person had absolutely no intention whatsoever of being married, as for instance where one of the parties did not understand the nature of the ceremony.¹⁰⁵ The lack of understanding might be due to lack of acquaintance with the ceremony or to a befuddled state induced by drink or drugs. Also included in a case of complete absence of consent would be cases where one of the parties answered "no" at the ceremony or did not answer at all. It was the intention of the draftsman to deal with this question by including a provision making invalid a consent to marriage given by a person ignorant of its meaning, however this provision disappeared.¹⁰⁶

The consequences of a void marriage have been outlined above. Since there is no marriage there are no effects.

99. Article 591 makes a restrictive enumeration of errors. 591(c) covers "error on the state of health or bodily conformation of the spouse, who is affected by leprosy or who does not have the requisite organs for consummation of the marriage." This does not cover wilful refusal to consummate. But the Amharic text uses the words "or is unable to consummate the marriage", which words cover cases of impotence and possibly, wilful refusal to consummate.

100. Civ. C., Art. 626 provides: "The effects of marriage shall in no way depend on the real or presumed consummation of the marriage."

101. Id., Arts. 590 and 618. In X.c.X, (Tribunal civil de Grenoble Fra., March 13 and Nov. 20, 1958) *Dalloz*, 1959, p. 495, impotence was held to constitute an error as to the person vitiating consent.

102. The marriage will be void because it does not have the appearance of marriage. If the appearance of marriage is present, i.e., the parties seem to be of opposite sexes, then the marriage will not be void.

103. E.J. Chn, *Manual of German Law*, (2nd Ed. London, British Inst. of Intl. and Comp. Law, 1968) vol. I, no. 488. W. Muller-Freienfels, cited above at note 82, p. 431.

104. Civ. C., Art. 586(2). Dispensation can be given for good cause.

105. See *Kelly (orsee, Hyman) v. Kelly* (High Court, Eng., 1932), *T.L.R.* vol. 149, p. 99, where the bride thought the wedding ceremony was a betrothal ceremony. The marriage was held void *ab initio* by an English court. *Valier v. Valier* (orsee, Davis) High Court, Eng., 1925), *L.T.* vol. 133, p. 830, was a case where the bridegroom, a foreigner did not realise that a ceremony of marriage was being performed. This marriage was also held void *ab initio* by an English court.

106. R. R. David cited above at note 17, p. 54, f. n. 21. See also G. Krzeczunowicz, cited above at note 52, problem 4, and "Quizzes" *J. Eth. L.*, Vol. VIII, (1972) p. 204.

Void marriage was known in Ethiopia prior to the coming into force of the Civil Code. In a case decided by the Addis Ababa High Court¹⁰⁷ a marriage was held void *ab initio*. The facts were these: a civil marriage was celebrated between the parties at the Municipality of Addis Ababa. The parties, who were non-Ethiopians had met abroad and had subsequently agreed by letter to marry. The respondent arrived in Addis Ababa to be married to the petitioner who was working in Ethiopia. From the moment of her arrival the respondent was nervous and, at first, refused to go through with the marriage as arranged. However due to the situation in which she found herself and the pressure of friends she did get married to the petitioner. On the honeymoon she refused to consummate the marriage which was never consummated thereafter. Three weeks later she left Ethiopia having sent a letter of "declaration of divorce" to her embassy.

The High Court held the marriage void *ab initio* saying: "the respondent did not have the intention to consummate the marriage at the time of celebration. This being so one of the essential elements of marriage was lacking."

If this case were to occur today the court would have to look to the Civil Code in order to deal with it. Since consummation has no bearing on the effects of marriage¹⁰⁸ and this is not a case of inability to consummate but of wilful refusal¹⁰⁹ the provisions of the Civil Code would not provide an answer, except possibly to hold the marriage valid for lack of a text declaring it defective. In that case the marriage would have to be dissolved by divorce. It is also possible that the marriage could be held void *ab initio* for lack of intention to marry, which, however, would have to amount to complete lack of consent.

V

CONCLUSION

Only voidable marriages are provided for in the Civil Code of Ethiopia. Where a marriage contains a defect and it can be dissolved on these grounds, it is voidable. But unless and until it is avoided such a marriage is valid. If it is avoided the marriage will cease to have effect on the day it is declared void. But it will retain all the effects it previously had. The court declaration will be purely prospective.

Void marriages are not directly alluded to in the Civil Code. It is logical to introduce the concept to deal with cases where there is no marriage because of a fundamental defect in the union. The concept must be limited to cases where the

107. Thorson v. Grayson, (High Court, Addis Ababa, Civil Case No. 151/51, Commercial Division) (unpublished).

108. Civ. C., Art. 626, text given above at note 100.

109. Inability to consummate due to a lack of sexual organs is covered by Civ. C., Art. 591 (c) where an error has been made text given above at note 99. The case where a spouse could consummate the marriage but refuses to do so is not directly covered. However, since the Amharic text refers to inability to consummate, refusal might be held to constitute inability, cf. G. Krzeczunowicz, cited above at note 52, problem 8, and "Quizzes", *J. Eth. L.*, vol. VIII, (1972) p. 230.

VOID AND VOIDABLE MARRIAGES IN ETHIOPIAN LAW

nature and purpose of marriage are frustrated, for example where there is no consent to marry or no appearance of marriage. The void marriage has no effect since it never came into being.

The law, in regulating defective marriages, must limit itself to these two cases. There is no reason to introduce the notion of voidable marriages which can be retroactively declared void. Such a concept puts personal rights in jeopardy and is undesirable for this reason.

ለንግድ ፡ ማኅበር ፡ ሕግ ፡ መግቢያ ።

በኤፍሪት ፡ ኤፍ ፡ ኅልድበርግ ።

የ፲፱፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ አዲስና ፡ አጠቃላይ ፡ የሆነ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ሕግ ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ፈጠረ ። የዚህም ፡ ጽሑፍ ፡ ዓላማ ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ የሚመለከቱ ፡ ጠቅላላ ፡ ደንቦችንና ፡ መመሪያዎችን ፤ ከሌሎች ፡ ሕጎች ፡ ጋር ፡ ያላቸውን ፡ ግንኙነትና ፡ የሚፈጥሩትን ፡ አንዳንድ ፡ ችግሮች ፡ መተንተን ፡ ነው ። ከመግቢያው ፡ ማብራሪያ ፡ በኋላ ፡ የሚታዩት ፡ ጉዳዮች ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ አከፋፈል ፤ በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ ስለመሰጠት ፡ (የተወሰነ ፡ ኃላፊነትንና ፡ ዋና ፡ ገንዘብን ፡ ጨምሮ) ፤ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፤ ጠቅላላ ፡ የአመሠራረት ፡ ደንቦችና ፡ ስለ ፡ መፍረስ ፡ ናቸው ።¹ በሥራ ፡ አስኪያጅነትና ፡ በሂሳብ ፡ ቁጥጥር ፡ ላይ ፡ የሚሠሩት ፡ ዐይነት ፡ ደንቦች ፡ አልተመረመሩም ።

፩. በጠቅላላው ፡

ትርጓሜ ፡- የንግድ ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፪፻፲ ፡ የንግድ ፡ ማኅበርን ፡ እንደዚህ ፡ ይተረጎማል ፡ “ማናቸውም ፡ በሽርክና ፡ ስምምነት ፡ መሠረት ፡ የሚቋቋም ፡ ማኅበር ፡ ነው ።” የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ማለት ፡ “ሁለት ፡ ወይም ፡ ብዙ ፡ ሰዎች ፡ መዋጮ ፡ አዋጥተው ፡ በአንድነትና ፡ በኅብረት ፡ የኤኮኖሚ ፡ ተግባር ፡ ያለው ፡ ሥራ ፡ ለመሥራትና ፡ ከሚገኘው ፡ ትርፍም ፡ ሆነ ፡ ከሚመጣው ፡ ዕዳ ፡ ተካፋይ ፡ ለመሆን ፡ የሚሰማሙበት ፡ ውል ፡ ነው ።”²

ጽኑ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ በተደረገ ፡ ማንኛውም ፡ ጊዜና ፡ ሌላ ፡ ተፈላጊ ፡ ደንቦች ፡ ከአሉና ፡ እነዚህ ፡ ደንቦች ፡ ተሟልተው ፡ ከተገኙ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ይኖራል ። ስምምነቱ ፡ የማኅበሩ ፡ መሠረት ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ማኅበሩ ፡ ከስምምነቱ ፡ በላይ ፡ ነው ። ሕጉ ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ የሚመሩ ፡ ብዙ ፡ ድንጋጌዎች ፡ አሉት ። ከነዚህም ፡ ብዙዎቹ ፡ በስምምነቱ ፡ ሊለወጡ ፡ (ሊሻሻሉ) ፡ የማይችሉ ፡ ናቸው ። ከእሸሙር ፡ ማኅበር ፡ በቀር ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ በሙሉ ፡ በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ አላቸው ። ስለዚህም ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ በሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ የተመረኮዘ ፡ ነገር ፡ ግን ፡ ከእርሱ ፡ የተለየ ፡ የድርጅት ፡ ዓይነት ፡ አኗኗር ፡ አለው ።

እንደ ፡ ማናቸውም ፡ ሌላ ፡ ማኅበር ፡ ወይም ፡ የሰዎች ፡ ስብሰቤ ፤ የንግድ ፡ ማኅበር ፤ ሰዎች ፡ ብቻቸውን ፡ ሊሠሩት ፡ የሚያዳግታቸውን ፡ ወይም ፡ የሚያቅታቸውን ፡

1. የሕጉ ፡ ጽሑፊዎች ፡ ጽሑፉን ፡ በእዘጋጃበት ፡ ጊዜ ፡ ከብዙ ፡ ምንጮች ፡ የቀሰሙ ፡ ቢሆንም ፡ እንኳ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ድንጋጌዎች ፡ በብዛት ፡ የጣሊያንን ፡ ፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ መጽሐፍ ፡ ፮ ፤ አንቀጽ ፡ ፪ን ፡ ይመስላሉ ። የኢ.ታ.ሊ.ያን ፡ ሎው ፡ ኦፍ ፡ ካምፓኒስን ፡ ተመልከት ። ሌበር ፡ ኤንተር ፡ ፕራይዝ ፡ ኤንድ ፡ ኤኮኖሚክ ፡ አርጋኒሜንት ፡ (በቢ. ፡ ቤንቱሩኒ ፡ ዲቤጋተር ፡ ሆላንድ ፤ ክፍላገር ፡ ፲፱፻፷፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ተተረጎመ) ።

2. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፩ ፡

ነገሮች፡ እንዲሁና፡ ያደርጋቸዋል። የንግድ፡ ማኅበር፡ ልዩ፡ የሚሆነው፡ አላማው፡ ትርፍን፡ የማግኘት፡ ስለሆነ፡ ነው። ትርፍም፡ ሲባል፡ የገንዘብ፡ ትርፍ፡ እንጂ፡ መንፈሳዊ፡ ወይም፡ የአእምሮ፡ ጥቅም፡ አይደለም። የማኅበሩ፡ አባሎችን፡ ጥቅም፡ ለማበርከት፡ “ቁጠባ፡ (ኤኮኖሚ)፡ እንዲያደርጉ፡ በመፍቀድ፡”³ የገንዘብ፡ ፍላጎታቸውን፡ ማሟላትንም፡ ይጨምራል።

የንግድ፡ ማኅበሮች፡ በይበልጥ፡ የሚመሩት፡ በንግድ፡ ሕግ፡ ሁለተኛ፡ መጽሐፍ፡ ነው። ከቁጥር፡ ፪፻፲ — ፪፻፳፮፡ ያለው፡ የሁለተኛ፡ መጽሐፍ፡ ክፍል፡ በሁሉም፡ የሚጸኑ፡ ጠቅላላ፡ ድንጋጌዎችን፡ ይዞአል። ተከታዮቹ፡ እንቀጽረው፡ የተለያዩ፡ የንግድ፡ ማኅበሮችን፡ የሚመለከቱ፤ ስለመለወጥና፡ ስለመዋሐድ፤ እንዲሁም፡ የውጭ፡ አገር፡ ዜጋ፡ የሆኑ፡ የንግድ፡ ማኅበሮችን፡ የሚመለከቱ፡ ልዩ፡ ድንጋጌዎችን፡ ይዘዋል።

የተለዩ፡ ማኅበሮች፡ ማኅበር፡ ማለት፡ “ትርፎችን፡ ለማግኘት፡ ወይም፡ ለመከፋፈል፡ ሳይሆን፤ እንደ፡ ውጤት፡ ለማግኘት፡ በሁለት፡ ወይም፡ በብዙ፡ ሰዎች፡ መካከል፡ የሚቋቋም፡ ስብሰባ፡ ነው።”⁴ ማኅበሮች፡ ለብዙ፡ ትርፍ፡ ለማያስገኙ፡ ጉዳዮች፡ ሊቋቋሙ፡ ይችላሉ። የስፖርት፡ ማኅበሮች፡ የክርክር፡ ክብብ፤ የትምህርት፡ ስብሰባ፤ የመረዳጃ፡ ማኅበር፤ እንዲሁም፡ ሌሎች፡ ምሳሌዎች፡ ናቸው። ከኢትዮጵያ ኦርቶዶክሳዊት፡ ቤተክርስቲያን፡ በቀር፡ የሃይማኖት፡ ስብሰባዎች፡ የአባሎቻቸውን፡ የገንዘብ፡ ጥቅም፡ ለመከላከል፡ ወይም፡ ላንድ፡ የተወሰነ፡ የሞያ፡ ሥራ፡ እንደራሴ፡ ለመሆን፡ የተቋቋሙ፡ ስብሰባዎች፡ በልዩ፡ ሕጎች፡ ካልተመሩ፡ በቀር፡ እንደ፡ ማኅበሮች፡ ይቆጠራሉ።⁵

ማኅበሮች፡ በፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፲ — ፪፻፹፪፡ ይመራሉ። እነዚህ፡ ድንጋጌዎችና፡ የንግድ፡ ሕግ፡ ሁለተኛ፡ መጽሐፍ፡ የተለያዩና፡ እራሳቸውን፡ የቻሉናቸው። ይኸም፡ አባባል፡ ምንም፡ እንኳ፡ የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፲፡ (፩)፡ የንግድ፡ ማኅበርን፡ በሽርክና፡ ስምምነት፡ የሚቋቋም፡ “ማኅበር”፡ ነው። ብሎ፡ ቢተረጎሙም፡ እውነተኛ፡ ሆኖ፡ ይቀራል። ይህም፡ በመጀመሪያ፡ ፈረንሳይኛ፡ ጽሑፍ፡ ላይ፡ ለተጠቀሙበት፡ ቃል፡ በይበልጥ፡ ትክክለኛ፡ በሆነው፡ ትርጓሜ፡ መሠረት፡ “ስብሰባ”፡ ማለት፡ ነው።⁶

ማኅበሮች፡ ትርፍ፡ የማግኘት፡ ዓላማ፡ የሌላቸው፡ ስለሆኑና፡ የንግድ፡ ማኅበሮች፡ ለትርፍ፡ የሚሠሩ፡ በመሆናቸው፡ በተለያዩ፡ ድንጋጌዎች፡ ይመራሉ። ስለሆነም፡ ማኅበሮች፡ በአገር፡ ግዛት፡ ሚኒስቴር፡ በማኅበሮች፡ ጽሕፈት፡ ቤት፡ ቁጥጥር፡

3. የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፭፡ (፪)፡

4. የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፬፡

5. የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፯፡

6. በፈረንሳይኛ፡ ለተጻፈው፡ የንግድ፡ ሕግ፡ መመልከት፡ የሚኖርብን፡ ኮድ፡ ደ፡ ኮሚሽን፡ ደ፡ ለኤምፒሪ፡ ደ፡ ፲፱፻፳፰፡ (ፓሪስ፡ ሌጂዲጂ፡ ፲፱፻፳፰)፤ ሲሆን፡ ለፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ደግሞ፡ ኮድ፡ ሲኒል፡ ደ፡ ለኤምፒሪ፡ ደ፡ ኢቲዮፒ፡ ደ፡ ፲፱፻፳፰፡ (ፓሪስ፡ ሌጂዲጂ፡ ፲፱፻፳፰) ነው። ለአማርኛ፡ ጽሑፎች፡ የምንመለከተው፡ በአቶ፡ ከበደ፡ ካሣና፡ በአቶ፡ ሽብሩ፡ ሰይፍ፡ በተደረጉት፡ እርዳታዎች፡ ላይ፡ የተመሠረተ፡ ነው።

ሥር : ናቸው ።⁷ በጠቅላላው : የንግድ : ማኅበሮች : በንግድና : እንዲሁትሪ : ሚኒስ
ቴር : ቁጥጥር : ሥር : ናቸው ።⁸

አንድ : ትርፍ : ለማያስገኝ : ጉዳይ : የተቋቋመ : ስብሰቤ : ትርፍ : የሚያስገኙ : ሥራ
ዎችን : ሁልጊዜ : ቢሠራስ ? በዚህ : የተመረኮዘ : ማመልከቻ : በሥራ : አስኪያጅ : ቦርድ :
ወይም : ከአባሎች : በአንድ : አምስተኛው : ወይም : ደግሞ : በአገር : ግዛት : ሚኒስ
ቴር : በማኅበሮች : ጽሕፈት : ቤት : የቀረበ : እንደሆነ : ለማኅበሩ : በፍርድ : መፍረስ : ምክ
ንያት : ይሆናል ።⁹ የንግድ : ሕግ : ማኅበሮች : ንግድ : እንዳያካሄዱ : በግልጽ : ይከ
ለክላል ። ይህም : ማለት : በንግድ : ሕግ : ቁጥር : ፮ : የተገኙትን : ትርፍ : የሚያስ
ገኙ : ሥራዎችን : እንዳያካሄዱ : ይከለክላሉ : ማለት : ነው ። አንድ : ማኅበር : ንግድ :
ሲያካሄድ : ቢገኝ : በፍትሐ : ብሔር : ሕግ : ቁጥር : ፬፻፷፩ : መሠረት : ፈራሽ : ነው ።¹⁰

ምንም : እንኳ : አንድ : ማኅበር : ትርፍ : የሚያስገኝ : ሥራ : ቢሠራም : ያገኘ
ውን : ትርፍ : ለአባሎች : ለመስጠት : የሕግ : ችግር : ይገጥመዋል ። ገንዘብና : ሌላም :
የማኅበሩ : ንብረት : የሆነ : ነገር : ሁሉ : ማኅበሩ : በፈረሰበት : ጊዜ : ለአባሎች :
ሊከፋፈል : አይችልም ።¹¹ ማኅበሩ : ከመፍረሱ : በፊት : የማኅበሩ : ንብረት : ለአባ
ሎች : ሊከፋፈል : ይችላል : የሚል : ድንጋጌ : የለም ። የሚል : ቢኖር : የፍትሐ :
ብሔር : ሕግ : ቁጥር : ፬፻፱ : ፬፻፷፯ : እንዲሁም : ሌሎች : ተመሳሳይ : ድንጋጌዎች :
ከሚፈልጉት : ሁኔታ : ጋር : ተቃራኒ : ይሆናል ። አንድ : ማኅበር : የተወሰነ : ሥራ
ዎችን : በየጊዜው : በመሥራት : ትርፍ : የማያስገኙ : ዓላማዎችን : ለማሟላት : የሚ
ያስችለውን : ገንዘብ : ለማግኘት : ይችላል ። ነገር : ግን : ትርፍ : በሚያስገኝ : ሥራ :
ለሁልጊዜ : ሊሠማራ : አይችልም ።

ኅብረቶች : የ፲፱፻፶፭ : ዓ : ም : ስለኅብረት : ሥራ : ማኅበር : የወጣ : አዋጅ :¹²
አንቀጽ : ፬ : የኅብረት : ሥራን : ሲተረጉም : “ዋና : ዓላማና : ግባቸው :” የሚከተ
ሉትን : የሆነ : ነው : ይላል ።

- ፩/ ለብድር : ገንዘብ : የሚከፈለውን : ወለድና : ሌላም : ወጭ : በመቀነስ :
- ፪/ ለሥራ : ውጤትና : (ፕሮዳክሽን) : አላቂ : ነገሮችን : ለማግኘት : የሚያስ
ፈልገውን : የመሣሪያዎችንና : የአገልግሎት : ዋጋን : በመቀነስ :
- ፫/ አንድ : ሰው : ብቻውን : ቢሠራ : ሊደርስበት : የሚችለውን : ጉዳትና :
ኪሣራ : በኅብረት : በመካፈል : የያንዳንዱን : ሰው : ጉዳትና : ኪሣራን :
በመቀነስ :

7. የፍትሐ : ብሔር : ሕግ : ቁጥር : ፬፻፷፭ ። በተጨማሪም : የማኅበሮች : ምዝገባ : ደንብ ፤ ፲፱፻፶፭ ፤
የሕግ : ክፍል : ማስታወቂያ : ቁጥር : ፫፻፳፩ ፤ ነጋሪት : ጋዜጣ ፤ ጳጳሾች : ዓመት ፤ ቁጥር : ፩ን ፤ ተመልከት ።

8. የሁለቱ : ሚኒስቴሮች : ሥልጣኖች : ይለያያሉ ። ለምሳሌም : ጠቅላላ : ስብሰባዎች : በሚደረጉበት :
ጊዜ : ለማኅበሩ : ጽሕፈት : ቤት : ማስታወቂያ : መላክን : ግዳጅ : የሚያደርገውን ፤ የስብሰባውን ፤
“የሥራ : መልካም : አፈጻጸም” ፤ ለማረጋገጥ : ጠቃሚዎች : የሚመስሉትን : ጥንቃቄዎች : ለማዘዝ :
የሚያስችለውንና : ታዛቢ : ሊወክል : የሚያስችለውን : የፍትሐ : ብሔር : ሕግ : ቁጥር : ፬፻፸፯ ፤
ተመልከት ።

9. የፍትሐ : ብሔር : ሕግ : ቁጥር : ፬፻፷፩ : (ሐ) ።

10. የንግድ : ሕግ : ቁጥር : ፳፩ ።

11. የፍትሐ : ብሔር : ሕግ : ቁጥር : ፬፻፷፯ ።

12. የአዋጅ : ቁጥር : ፬፻፶፩ ፤ ነጋሪት : ጋዜጣ ፤ ጳጳሾች : ዓመት ፤ ቁጥር : ፳፱ ። በተጨማሪም : የ፲፱፻፶፭ :
ዓ : ም : ስለ : ኅብረት : ሥራ : ማኅበር : የወጣ : ደንብ ፤ የሕግ : ክፍል : ማስታወቂያ ፤ ቁጥር : ፫፻፳፯ ፤
ነጋሪት : ጋዜጣ ፤ ጳጳሾች : ዓመት ፤ ቁጥር : ፲፩ን ፤ ተመልከት ።

፬/ የቴክኒክን ፡ ዕውቀት ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ የሚያስችሉ ፡ ዘዴዎችን ፡ እንዲስፋፋ ፡ በማድረግ ፤ ወይም ፡

፭/ ሌሎችም ፡ እነዚህን ፡ የመሳሰሉትን ፡ ዘዴዎች ፡ ሁሉ ፡ በመከተል ፡ በኅብረት ፡ ሥራ ፡ መሠረታዊ ፡ ሐሳብና ፡ ለኅብረተ ፡ ሰብ ፡ ትክክለኛ ፡ ፍትሕ ፡ ሆኖ ፡ በሚታይ ፡ ሁኔታ ፡ የኑሮ ፡ ደረጃንና ፡ ሥራን ፡ ከፍ ፡ ለማድረግ ፤ እንዲሁም ፡ በተሻለ ፡ ዘዴ ፡ የሥራን ፡ ውጤት ፡ (ፕሮዳክቭን) ፡ ለማግኘት ፡ እንዲቻል ፡ ማድረግ ፡ ነው ።

የኅብረት ፡ ሥራ ፡ ማኅበር ፡ አዋጅ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ከመዋሉ ፡ በፊት ፡ ኅብረት ፡ ሊቋቋም ፡ የሚችለው ፡ በሚሠራው ፡ ሥራ ፡ ዐይነት ፡ (መሠረት) ፡ እንደ ፡ ማኅበር ፡ ወይም ፡ እንደ ፡ ንግድ ፡ ማኅበር ፡ ነበር ። በንግድ ፡ ማኅበር ፡ ዓይነት ፡ ሊቋቋም ፡ የሚችለው ፡ “የአባሎችን ፡ የገንዘብ ፡ ጥቅም ፡ ለማበርከት ፡ ቁጠባ ፡ (ኢኮኖሚ) ፡ እንዲያደርጉ ፡ የፈቀደ ፡” እንደሆነ ፡ ነበር ።¹³ ይኸም ፡ በይበልጥ ፡ የሚመጣው ፡ በኅብረት ፡ ሥራ ፡ ማኅበር ፡ አዋጅ ፡ አንቀጽ ፡ ፬ ፡ ንዑስ ፡ ክፍል ፡ ፩ና ፡ ፪ ፡ ከተጠቀሱት ፡ ሥራዎች ፡ ጋር ፡ ነው ። ይኸውም ፡ ለብድር ፡ ገንዘብ ፡ የሚከፈለውን ፡ ገንዘብና ፡ ሌላም ፡ ወጭ ፡ መቀነስና ፡ ለሥራ ፡ ውጤትና ፡ (ፕሮዳክቭን) ፡ አላቂ ፡ ነገሮችን ፡ ለማግኘት ፡ የሚያስፈልገውን ፡ የአገልግሎት ፡ ዋጋን ፡ መቀነስ ፡ ናቸው ።

የኅብረት ፡ ማኅበራዊነት ፡ ወጪ ፡ ቀንሰው ፡ ገንዘብ ፡ ለማበርከት ፡ (ለመቆጠብ) ፡ የሚችሉበት ፡ አንዱ ፡ መንገድ ፡ ለማኅበሩ ፡ በመሥራት ፡ ወይም ፡ ዕቃዎችን ፡ ከማኅበሩ ፡ በመግዛት ፡ ወይም ፡ ለማኅበሩ ፡ በመሸጥ ፡ ነው ። ይኸም ፡ በግዢና ፡ በሽያጭ ፡ ላይ ፡ ያለውን ፡ የተለየ ፡ ቀጣሪና ፡ “ገዢና ፡ ሻጭ ፡” ያጠፋዋል ።

ለምሳሌ ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ አንድ ፡ ኪሎ ፡ ባቂላ ፡ በአምሳ ፡ ሣንቲም ፡ ከማንኛውም ፡ አትክልት ፡ ሱቅ ፡ ይገዛል ፡ እንበል ። የአትክልት ፡ ሱቅ ፡ ባለቤት ፡ አንዱን ፡ ኪሎ ፡ ባቂላ ፡ ከገበሬው ፡ ላይ ፡ በሰላሳ ፡ ሳንቲም ፡ ገዛ ፡ እንበል ። ከሚቀረው ፡ ሃያ ፡ ሳንቲም ፡ ውስጥ ፡ አስሩ ፡ ሳንቲም ፡ ሰውየው ፡ በሱቅ ፡ በመሥራቱ ፡ የሰውየው ፡ ወጪ ፡ ሆኖ ፡ አሥሩን ፡ ሣንቲም ፡ እንደ ፡ ትርፍ ፡ ያቆየዋል ፡ እንበል ። በዚህም ፡ መሠረት ፡ ብዙ ፡ ባቂላ ፡ በይዎች ፡ (ገዢዎች) ፡ ተስማምተው ፡ ባቂላ ፡ የሚሸጥና ፡ የሚገዛ ፡ አንድ ፡ የኅብረት ፡ ማኅበር ፡ ቢያቋቁሙ ፡ እያንዳንዳቸው ፡ ከአንዱ ፡ ኪሎ ፡ ባቂላ ፡ ላይ ፡ አሥር ፡ ሳንቲም ፡ ሊያተርፉ ፡ ይችላሉ ። ማኅበሩ ፡ ከገበሬው ፡ ላይ ፡ አንዱን ፡ ኪሎ ፡ በሰላሳ ፡ ሳንቲም ፡ ሂሳብ ፡ ይገዛል ። የማኅበሩም ፡ ወጪ ፡ ከአትክልት ፡ ሱቅ ፡ ባለቤት ፡ ጋር ፡ እኩል ፡ ነው ፡ እንበል ። ይኸውም ፡ በአንድ ፡ ኪሎ ፡ አሥር ፡ ሳንቲም ፡ ማለት ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ትርፍ ፡ የሚወስድ ፡ የሱቅ ፡ ባለቤት ፡ (ገዢና ፡ ሻጭ) ፡ ስለሌለ ፡ የኅብረቱ ፡ ማኅበራዊነት ፡ አንዱን ፡ ኪሎ ፡ ባቂላ ፡ በአምሳ ፡ ሣንቲም ፡ ከመግዛት ፡ ይልቅ ፡ በአርባ ፡ ሳንቲም ፡ ሊያገኙ ፡ ይችላሉ ። ወይም ፡ ኅብረቱ ፡ አንዱን ፡ ኪሎ ፡ ባቂላ ፡ በአምሳ ፡ ሳንቲም ፡ ሸጦ ፡ ትርፉን ፡ (ከእያንዳንዱ ፡ ኪሎ ፡ ላይ ፡ አሥር ፡ ሣንቲም ፡ የሚሆነውን) ፡ በዓመቱ ፡ መጨረሻ ፡ ላይ ፡ ለአባሎቹ ፡ ሊያከፋፍል ፡ ይችላል ። ተጣሪ ፡ ውጤቱ ፡ አንድ ፡ ነው ። እንደሌላ ፡ ምሳሌ ፡ አንድ ፡ የብድር ፡ ኅብረትን ፡ እንመልከት ። የብድር ፡ ኅብረት ፡ ዓላማ ፡ ለማኅበራዊነት ፡ ባንክ ፡ ወይም ፡ ሌላ ፡ አበዳሪ ፡ ድርጅት ፡ ከሚሰጠው ፡ ወለድ ፡ በማሳካት ፡ የገንዘብ ፡ ብድር ፡ መስጠት ፡ ነው ። (የሚጠይቀውም ፡ ዋስትና ፡ አነስተኛ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ።) ባንክ ፡ ለእያንዳንዱ ፡ ተበዳሪ ፡ ዘጠኝ ፡ ከመቶ ፡ ወለድ ፡ ያስከፍላል ፡ እንበል ። የብድር ፡ ኅብረቱ ፡ ከባ

13. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፭ ፡ (፪) ።

ንኩ ፡ በአንስተኛ ፡ ወለድ ፡ ሊበደር ፡ ይችላል ፡ ምክንያቱም ፡ የሚበደረው ፡ ገንዘብ ፡ በጣም ፡ ብዙ ፡ ስለሚሆንና ፡ (እያንዳንዱ ፡ ማኅበርተኛ ፡ ሊበደር ፡ የሚችለው ፡ ተደምሮ) ፡ የተሻለ ፡ ዋስትና ፡ ስለሚሰጥ ፡ ነው ። አንስተኛው ፡ ወለድ ፡ ሰባት ፡ ከመቶ ፡ ነው ፡ እንበል ። የብድር ፡ ኅብረቱም ፡ በስምንት ፡ ከመቶ ፡ ወለድ ፡ ለማኅበርተኞቹ ፡ ሊያበድር ፡ ይችላል ። ኅብረቱ ፡ ከማኅበርተኞቹ ፡ ከሚያገኘው ፡ ስምንት ፡ በመቶና ፡ እሱ ፡ ለባንክ ፡ ከሚከፍለው ፡ ሰባት ፡ ከመቶ ፡ መሐል ፡ ያለውን ፡ ልዩነት ፡ ወጪውን ፡ ይሸፍንበታል ። ተበዳሪው ፡ ማኅበርተኛ ፡ አንድ ፡ ከመቶ ፡ ለእራሱ ፡ አትርፋል ፡ ማለት ፡ ነው ። ምክንያቱም ፡ ከባንክ ፡ ተበድሮ ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ ለተበደረው ፡ ገንዘብ ፡ መክፈል ፡ የሚኖርበት ፡ ዘጠኝ ፡ ከመቶ ፡ ወለድ ፡ ሲሆን ፡ አሁን ፡ የሚከፍለው ፡ ስምንት ፡ በመቶ ፡ ስለሆነ ፡ ነው ።

ማንኛውም ፡ በኅብረት ፡ ሥራ ፡ ማኅበር ፡ አዋጅ ፡ አንቀጽ ፡ ፩ ፡ ላይ ፡ የሠፈሩትን ፡ አላማዎችና ፡ ግቦች ፡ ያሉት ፡ ኅብረት ፡ በዚህ ፡ አዋጅ ፡ መሠረት ፡ ሊቋቋም ፡ ይችላል ። በዚህም ፡ አዋጅ ፡ መሠረት ፡ የተቋቋመ ፡ ኅብረት ፡ በሕዝባዊ ፡ ኑሮ ፡ እድገትና ፡ የማኅበራዊ ፡ ጉዳይ ፡ ሚኒስቴር ፡ በኅብረት ፡ ሥራ ፡ ማኅበሮች ፡ መዝገብ ፡ ቤት ተመዝግቦ ፡ በአዋጁና ፡ በሚኒስቴሩ ፡ አመራር ፡ ዕቅድ ፡ መሠረት ፡ ይመራል ። በአዋጁ ፡ አንቀጽ ፡ ፱፱ ፡ መሠረት ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ድንጋጌዎች ፡ በእንደዚህ ፡ ዓይነት ፡ የኅብረት ፡ ሥራ ፡ ማኅበር ፡ ላይ ፡ ተፈጻሚነት ፡ የላቸውም ፡-

በተለይ ፡ ከዚህ ፡ አዋጅ ፡ ዓላማና ፡ ድንጋጌዎች ፡ ጋር ፡ የሚስማማ ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ በኅብረት ፡ ሥራ ፡ ማኅበሮች ፡ ላይ ፡ ተፈጻሚ ፡ አይሆኑም ። በተለይም ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ስለንግድ ፡ ሥራ ፡ ድርጅቶች ፡ አቋም ፡ አመዘጋገብና ፡ የሥራ ፡ አካሄድ ፡ የተደነገገው ፡ በኅብረት ፡ ሥራ ፡ ማኅበሮች ፡ ላይ ፡ ተፈጻሚ ፡ አይሆንም ።

ነገር ፡ ግን ፡ በኅብረት ፡ ሥራ ፡ ማኅበር ፡ አዋጅ ፡ መሠረት ፡ ምዝገባ ፡ ግዳጅ ፡ ያለመሆኑ ፡ መታወቅ ፡ አለበት ። ማኅበርተኞች ፡ ገንዘብ ፡ እንዲቆጥቡ ፡ የሚያደርግ ፡ (የሚያስችል) ፡ ኅብረትን ፡ ለማቋቋም ፡ የሚፈልጉ ፡ ሰዎች ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ በተሰጠው ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ዐይነት ፡ ሊያቋቁሙት ፡ ይችላሉ ።

ሌሎች ፡ ማኅበሮች ፡ ሁለት ፡ ወይም ፡ ከሁለት ፡ በላይ ፡ የሆኑ ፡ ሰዎች ፡ ትርፍ ፡ ለማግኘት ፡ ወይም ፡ ለመካፈል ፡ በመፈለግ ፡ አንድ ፡ ስብሳቤ ፡ ቢያቋቁሙ ፡ ስብሳቤ አቸው ፡ የንግድ ፡ ማኅበርን ፡ በሚመለከቱ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ይመራል ። ስብሳቤአቸው ፡ በሌላ ፡ ዓላማ ፡ ተነሳሽቶ ፡ የተቋቋመ ፡ እንደሆነ ፡ ግን ፡ ማኅበሮችን ፡ በሚመለከቱ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ይመራል ።¹⁴ ነገር ፡ ግን ፡ ልዩ ፡ ሕጎች ፡ ከማኅበሮችና ፡ ከንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ የተለዩ ፡ ስብሳቤዎችን ፡ ሲፈጥሩ ፡ ይችላሉ ። ከነዚህም ፡ አንዳንድ ፡ ሕጎች ፡ አንዳንድ ፡ የተለዩ ፡ ስብሳቤዎች ፡ የሚመሠረቱበትን ፡ ደንቦች ፡ ይሰጣሉ ። ሌሎች ፡ ደግሞ ፡ ለተወሰኑ ፡ ማኅበሮች ፡ ቻርተሮች ፡ ናቸው ። በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ውስጥም ፡ የጋራ ፡ ባለታብቶችን ፡ የሚያስተዳድሩ ፡ ደንቦች ፡ አሉ ፤ የአንድ ፡ ሕንፃ ፡ ክፍያ ፡ የእያንዳንዱ ፡ ሰው ፡ ሲሆን ፡ ሌላው ፡ ደግሞ ፡ የጋራ ፡ ሀብት ፡ የሚሆንበትን ፡ ሁኔታ ፡ (በቁጥር ፡ ፳፻፶፫—፳፻፷፰) ፤ የኅብረት ፡ ስለሆኑ ፡ የእርሻ ፡ መሬቶች ፡ (በቁጥር ፡ ፳፻፶፱—፳፻፸፫) ፤ እና ፡ በመንግሥት ፡ የታወቁ ፡

14. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፪ ፡ (ዘ) ።

15. የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፱ ፡ ፪፻፳ ።

የመሬት ፡ ባለሀብቶች ፡ ማኅበር ፡ (በቁጥር ፡ ሺ፭፻፩-ሺ፭፻፴፬) ፡¹⁶ ተሰጥተዋል ። ከፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ሌላም ፡ የኅብረት ፡ ሥራ ፡ ማኅበር ፡ አዋጅና ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ የገንዘብ ፡ ቁጠባና ፡ የመኖሪያ ፡ ቤት ፡ ማኅበር ፡ አዋጅ ፡ አሉ ።¹⁷ በተጨማሪም ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ከመዋሉ ፡ በፊት ፡ በግርማዊ ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ፈቃድ ፡ በቻርተር ፡ የተቋቋሙ ፡ ብዙ ፡ ሊትርፍ ፡ የማይሠሩ ፡ ማኅበሮች ፡ አሉ ።¹⁸

የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጻሕፍት ፡ እንደ ፡ እቁብ ፡ ዐይነት ፡ ለሆኑ ፡ የተለምዶ ፡ የኅብረት ፡ ማኅበሮች ፡ ምንም ፡ የማይሉ ፡ መሆናቸውንና ፡ እነዚህም ፡ ማኅበሮች ፡ ከሕግ ፡ መጻሕፍት ፡ ቁጥጥር ፡ ውጪ ፡ መሆናቸውን ፡ እንዳንድ ፡ ደራሲያን ፡ ይናገራሉ ።¹⁹ በዚህ ፡ ደራሲ ፡ መሠረት ፡ ግን ፡ ይህ ፡ አባባል ፡ እውነተኛ ፡ አይደለም ፡ እላይ ፡ እንደተገለጸው ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፩ ፡ ና ፡ ፪፻፳ ፡ ማናቸውም ፡ ዓይነት ፡ “ስብሳቢዎችን” የሚመሩ ፡ ደንቦችን ፡ ይሠጣሉ ። የኅብረት ፡ ማኅበር ፡ የተለምዶ ፡ ቢሆንም ፡ ባይሆንም ፡ ስብሰባ ፡ ነው ። በቁጥር ፡ ፫፻፲፱፻፵፯ ፡ (፩) ፡ መሠረት ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ከመጽናቱ ፡ በፊት ፡ በቁጥር ፡ ፫፻፲፱፻፵፰ — ፫፻፲፱፻፶፩ ፡ ለተፈጠሩ ፡ መብቶችና ፡ ሁኔታዎች ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ ማንኛውም ፡ በንደዚህ ፡ ዓይነት ፡ ማኅበር ፡ የሚሠራ ፡ የተለምዶ ፡ ደንብ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ተተክቶአል ። በ፲፱፻፶፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በኅብረት ፡ ሥራ ፡ ማኅበሮች ፡ አዋጅ ፡ ወይም ፡ በሌላ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ የተቋቋሙ ፡ ካልሆኑ ፡ በቀር ፡ በሕግ ፡ አስተሳሰብ ፡ እንደዚህ ፡ ዓይነቱ ፡ ማኅበር ፡ በቁጥር ፡ ፪፻፩ ፡ ወይም ፡ ፪፻፳ ፡ መሠረት ፡ ማኅበር ፡ ወይም ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ነው ። ምንም ፡ እንኳ ፡ የተለምዶ ፡ ኅብረት ፡ እንደ ፡ ውል ፡ ባይቆጠርም ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ የውል ፡ ድንጋጌዎች ፡ እንጂ ፡ በተለምዶ ፡ ሕግ ፡ አይመራም ።

፪. የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ አከፋፈል ።

የንግድ ፡ ሕግ ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ በሁለት ፡ በተለያዩ ፡ መንገዶች ፡ ይከፋፍላቸዋል ። ፩) እንደ ፡ ማኅበሩ ፡ የተለየ ፡ ዓይነት ፡ ፪) የንግድ ፡ ሥራ ፡ የሚሠራ ፡ በመሆኑና ፡ ባለመሆኑ ። ማኅበሮች ፡ ከተለያዩ ፡ ሰዎች ፡ ላይ ፡ በሚፈልጉት ፡ የሥራ ፡ ሁኔታ ፡ መሠረት ፡ መከፋፈልም ፡ ጠቃሚ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ።

16. በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኙትን ፡ ስለ ፡ ልዩ ፡ አገልግሎት ፡ የተመደቡ ፡ ንብረት ፡ ስለ ፡ በጎ ፡ አድራጎት ፡ ድርጅቶችና ፡ ለልዩ ፡ በጎ ፡ አድራጎት ፡ የሚውሉ ፡ የአደራ ፡ ንብረቶች ፡ የሚናገሩትን ፡ ድንጋጌዎች ፡ አወዳድሩ ፡ አንቀጽ ፡ ፫ ፡ ምዕራፍ ፡ ፫ ።

17. ፲፱፻፶፱ ፤ አዋጅ ፡ ቁጥር ፡ ፻፹፰ ፤ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፤ ፳፻፳ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፲፩ ።

18. ለምሳሌ ፡ የነጋዴዎች ፡ ምክር ፡ ቤት ፤ የመንግሥት ፡ ማስታወቂያ ፡ ቁጥር ፡ ፯ ፤ ፲፱፻፴፱ ፤ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፤ ፳፻ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፳ ፤ የኢትዮጵያ ፡ ቀይ ፡ መስቀል ፡ ማኅበር ፤ የመንግሥት ፡ ማስታወቂያ ፡ ፲፱፻፴፱ ፤ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፤ ፶፻ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፤ የኢትዮጵያ ፡ ፈረስ ፡ እሸቅድምድም ፡ ክብብ ፤ የማስታወቂያ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፱ ፤ ፲፱፻፶፯ ፤ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፤ ፲፯፻ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፩ ።

19. ጂ ፡ ቸቶፕሺች ፡ “ኤ ፡ ኒው ፡ ሌጂስላቲቭ ፡ አፕሪት ፡ ቱ ፡ ከሰተመራ ፡ ሎው ፡ ዘ ፡ ሪፐብሊክ ፡ ፕሮቬዢን ፡ ኦፍ ፡ ዘ ፡ ኢትዮጵያን ፡ ሲቪል ፡ ኮድ ፡ ኦፍ ፡ ፲፱፻፳፯” ፡ የኢትዮጵያ ፡ ጥናትና ፡ ምርመራ ፡ መጽሔት ፡ ፩፻ ፡ ሾልዮም ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ ፲፱፻፳፫ ፤ ጂ ፡ ቸንደርሊንደን ፡ “የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ምንጮች ፡ መግቢያ” ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ፫፻ ፡ ሾልዮም ፡ (፲፱፻፶፰) ፤ ገጽ ፡ ፪፻፵፬ ። ስለ ፡ እቁብ ፡ መግለጫ ፡ የአስፋው ፡ ዳምጢን ፡ ተመልከት ፤ “እቁብ” ፡ ቡሉቲን ፡ ኦፍ ፡ ዘ ፡ ኤትዮጵያኒካል ፡ ሶሳይቲ ።

የማኅበሩ ፡ ዓይነት ፡ ሕጉ ፡ ስድስት ፡ ዓይነት ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ መኖራቸውን ፡ ያረጋግጣል ። ተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፤ የእሽመር ፡ ማኅበር ፤ የኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፤ ሁለት ፡ ዓይነት ፡ ኃላፊነት ፡ የአለበት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፤ የአክሲዮን ፡ ማኅበርና ፤ ኃላፊነቱ ፡ የተወሰነ ፡ የግል ፡ ማኅበር ። የሚከተሉት ፡ ጽሑፎች ፡ የእያንዳንዱን ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ ጠባይ ፡ በአጭሩ ፡ ይገልጻሉ ።

፩/ ተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ (ቁጥር ፡ ፪፻፳፯ — ፪፻፸) ፡ ቁጥራቸው ፡ አነስ ፡ ባለ ፡ ሰዎች ፡ የሚቋቋም ፡ ማኅበር ፡ ነው ። የንግድ ፡ ሥራ ፡ ድርጅት ፡ ሊሆን ፡ አይችልም ። ይኸው ፡ ማለት ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፭ ፡ ከተጻፉት ፡ ሥራዎች ፡ ማናቸውንም ፡ ሊያካሄድ ፡ አይችልም ። ቁጥር ፡ ፭ ፡ ብዙ ፡ ትርፍ ፡ የሚያስገኙ ፡ ሥራዎችን ፡ የሚተነትን ፡ ስለሆነ ፡ የተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ዓይነት ፡ ጥቅም ፡ በጣም ፡ የተወሰነ ፡ ነው ። የማኅበርተኞቹ ፡ አላፊነት ፡ የተወሰነ ፡ አይደለም ። በአባልነት ፡ (በማኅበርተኝነት) ፡ የሚገኙ ፡ ጥቆሞች ፡ እንደተፈለገው ፡ የሚተላለፉ ፡ አይደሉም ።

፪/ የእሽመር ፡ ማኅበር ፡ (ቁጥር ፡ ፪፻፸፩-፪፻፸፱) ፡ ይህ ፡ ማኅበር ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ የሚቋቋመው ፡ ቁጥራቸው ፡ አነስ ፡ ባለ ፡ ሰዎች ፡ ሆኖ ፡ ለተወሰነ ፡ ዓላማ ፡ (ዕቅድ) ፡ ወይም ፡ ለአጭር ፡ ጊዜ ፡ ነው ። ከሌሎች ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ዓይነቶች ፡ በሙሉ ፡ ተለይቶ ፡ የእሽመር ፡ ማኅበር ፡ በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ የለውም ፤ መኖሩንም ፡ ሦስተኛ ፡ ወገኖች ፡ እንዲያውቁት ፡ ማድረግ ፡ አይቻልም ። ማኅበርተኝነት (አባልነት) ፡ እንደተፈለገው ፡ ተላላፊ ፡ አይደለም ። የማኅበርተኞቹ ፡ ኃላፊነት ፡ በማኅበሩ ፡ መመሥረቻ ፡ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡ እንደሚወሰነው ፡ ነው ።

፫/ የኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ (ቁጥር ፡ ፪፻፹-፪፻፺፭) ፡ ይህ ፡ ማኅበር ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ቁጥራቸው ፡ አነስተኛ ፡ በሆኑ ፡ ሰዎች ፡ የሚቋቋም ፡ ማኅበር ፡ ነው ። ማኅበርተኝነት ፡ እንደተፈለገው ፡ ሊተላለፍ ፡ አይችልም ። የማኅበርተኞቹ ፡ ኃላፊነት ፡ የተወሰነ ፡ አይደለም ። የተወሰነ ፡ ኃላፊነት ፡ የሌለበት ፡ በጣም ፡ የታወቀ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ነው ። ተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበርን ፡ በሚመለከቱ ፡ ብዙ ፡ ድንጋጌ ፡ ዎችና ፡ በቁጥር ፡ ፪፻፹-፪፻፺፭ ፡ ይመራል ።

፬/ ሁለት ፡ ዓይነት ፡ ኃላፊነት ፡ የአለበት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ (ቁጥር ፡ ፪፻፺፭-፪፻፺፱) ። በመሠረቱ ፡ ሁለት ፡ ዓይነት ፡ ኃላፊነት ፡ የአለበት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ከአንድ ፡ ልዩነት ፡ በቀር ፡ ከኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ጋር ፡ አንድ ፡ (አንድ ፡ ዓይነት) ፡ ነው ። ይኸውም ፡ ልዩነት ፡ ሁሉም ፡ ሳይሆኑ ፡ አንድ ፡ ወይም ፡ ከዚያ ፡ በላይ ፡ የሆኑት ፡ አባሎች ፡ ኃላፊነት ፡ የተወሰነ ፡ ስለሆነ ፡ ነው ። ማኅበርተኝነት ፡ እንደተፈለገው ፡ ተላላፊ ፡ አይደለም ። በብዙ ፡ ተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበርንና ፡ የኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበርን ፡ በሚመለከቱ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ይመራል ። ኃላፊነታቸው ፡ የተወሰነ ፡ አባሎች ፡ በመኖራቸው ፡ መጨመር ፡ የሚኖርባቸው ፡ ደንቦች ፡ በቁጥር ፡ ፪፻፺፭-፪፻፺፱ ፡ ተጨምረዋል ።

፭/ የአክሲዮን ፡ ማኅበር ፡ (ቁጥር ፡ ፫፻፬-፳፻፱) ፡ የአክሲዮን ፡ ማኅበር ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ከተዘረዘሩት ፡ የማኅበሮች ፡ ዓይነት ፡ በሚገባ ፡ ይለያል ። ይኸውም ፡ የማኅበርተኞች ፡ በሙሉ ፡ ኃላፊነት ፡ የተወሰነ ፡ በመሆኑ ፡ ነው ። ግዳጅ ፡ ባይሆንም ፡ ብዙ ፡ ማኅበርተኞች ፡ (አባሎች) ፡ ሊኖሩት ፡ ይችላል ። የአክሲዮን ፡ ማኅበር ፡ ብዙ ፡ ገንዘብ ፡ የሚፈልጉ ፡ ድርጅቶችን ፡ (ኤንተርፕራይዝስ) ፡ ለማካሄድ ፡ በሚፈለግበት ፡ ጊዜ ፡ የሚመረጥ ፡ ማኅበር ፡ ነው ።

፮/ ኃላፊነታቸው ፡ ስለተወሰነ ፡ የግል ፡ ማኅበሮች ፡ (ቁጥር ፡ ፳፻፲፮-፳፻፵፫) ፡ ይህ ፡ ማኅበር ፡ የአክሲዮን ፡ ማኅበርና ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ድብልቅ ፡ ነው ። ከአክ

ሲዮን ፡ ማኅበር ፡ ጋር ፡ የሚመስለው ፡ የማህበርተኞች ፡ (የአባሎቹ) ፡ በሙሉ ፡ ኃላፊነት ፡ የተወሰነ ፡ በመሆኑ ፡ ነው ። የሽርክና ፡ ማኅበርን ፡ የሚመስለው ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ በቁጥር ፡ አነስ ፡ ያሉ ፡ ሰዎችን ፡ የሚይዝና ፡ የማኅበርተኝነት ፡ ጥቅም ፡ በሚፈለግበት ፡ ዓይነት ፡ ተላላፊ ፡ ባለመሆኑ ፡ ነው ።

በግልጽ ፡ ባልተደረገ ፡ ጥናት ፡ መሠረት ፡ ፫፻፹፱ ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ በ፲፱፻፶፮ ዓ ፡ ም ፡ በንግድ ፡ ኢንዱስትሪ ፡ ሚኒስቴር ፡ ተመዝግበው ፡ ነበር ። ከነዚህም ፡ ፻፳ ፡ ያህል ፡ የኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ወይም ፡ የኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሮችና ፡ ሁለት ፡ ዓይነት ፡ ኃላፊነት ፡ ያለባቸው ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሮች ፡ ነበሩ ። (ሁለት ፡ ዓይነት ፡ ኃላፊነት ፡ ያለባቸው ፡ ማኅበሮች ፡ ስለ ፡ መጨመራቸው ፡ ወይም ፡ የተመዘገቡ ፡ ምንም ፡ ስለአልመኖራቸው ፡ በግልጽ ፡ አይታወቅም) ። የነዚህም ፡ ማኅበሮች ፡ የተገለጸ ፡ ጠቅላላ ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ ፯ ፡ ሚሊዮን ፡ ፫፻፳፬ ፡ ሺ ፡ ብር ፡ ነበር ። ከተመዘገቡት ፡ ማኅበሮች ፡ ፻፳ቴ ፡ የአክሲዮን ፡ ማኅበሮች ፡ ነበሩ ። የነዚህም ፡ የተገለጸ ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ ፪፻፲፰ ፡ ሚሊዮን ፡ ፯፻፹፩፻፲ ፡ ነበር ። ፻፳ቴ ፡ ደግሞ ፡ የተገለጸ ፡ ጠቅላላ ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ ፴፬ ፡ ሚሊዮን ፡ ፯፻፸፭፻፲ ፡²⁰ ያላቸው ፡ ኃላፊነታቸው ፡ የተወሰነ ፡ የግል ፡ ማኅበሮች ፡ ነበሩ ።

የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፬፻፳ና ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፩ ፡ ከሚጠቀሙበት ፡ በተለየ ፡ መንገድ ፡ “የሽርክና ፡ ማኅበርን” ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፪ ፡ (፩) ፡ በንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ ስም ፡ የተጠቀሙበት ፡ መሆኑ ፡ መታወቅ ፡ አለበት ። በንግድ ፡ ማኅበር ፡ ምትክ ፡ የሚጠቀሙበት ፡ የተሻለ ፡ ቃልን ፡ በመፈለግ ፡ ወይም ፡ የሚገለጠው ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ በዓይነቱ ፡ በእንግሊዝኛ ፡ ቋንቋ ፡ በኩመን ፡ ሎው ፡ ውስጥ ፡ በዚያ ፡ ስም ፡ የሚጠራውን ፡ የንግድ ፡ ማኅበርን ፡ ስለሚመስል ፡ ይሆናል ። በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፬፻፳ና ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፩ ፡ ሲጠቀሙበት ፡ “የንግድ ፡ ማኅበር ፡”²¹ ከሚለው ፡ ጋር ፡ አንድ ፡ ትርጉም ፡ ይኖረዋል ።

የንግድ ፡ ሥራ ፡ ማኅበር ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲ ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ ማኅበርን “በመመሥረታቸው ፡ ጽሑፍ ፡ መሠረት ፡ ወይም ፡ በተግባር ፡ ማናቸውንም ፡ በዚህ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ በቁጥር ፡ ፭ ፡ የተገለጹትን ፡ ሥራዎች ፡ የሚሠሩ” በማለት ፡ ይገልጻል ። (ይተረጎሙዋል) ። ባለአክሲዮን ፡ ማኅበሮችና ፡ ኃላፊነታቸው ፡ የተወሰነ ፡ የግል ፡ ማኅበሮች ፡ “ዓላማቸው ፡ ምንም ፡ ዓይነት ፡ ቢሆን” የንግድ ፡ ሥራ ፡ ማኅበሮች ፡ ናቸው ። በዚህም ፡ ትርጓሜ ፡ ላይ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፫ ፡ በቁጥር ፡ ፪፻፲፪ ፡ የተዘረዘሩት ፡ ስድስት ፡ የማኅበር ፡ ዓይነቶች ፡ ከተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ በቀር ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ ማኅበሮች ፡ መሆን ፡ ይችላሉ ። በማለት ፡ ያከልበታል ። የቁጥር ፡ ፲ና ፡ ፪፻፲፫ ፡ ውጤት ፡ የሚከተሉት ፡ ናቸው ። ተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ ማኅበር ፡ ሊሆን ፡ አይችልም ፡ (ስለዚህም ፡ በቁጥር ፡ ፭ ፡ ከተዘረዘሩት ፡ ሥራዎች ፡ አንዳቸውንም ፡ ሊሠራ ፡ አይችልም) ፤ ባለአክሲዮን ፡ ማኅበሮችና ፡ ኃላፊነታቸው ፡ የተወሰነ ፡ የግል ፡ ማኅበሮች ፡ ዓላማቸው ፡ በቁጥር ፡ ፭ ፡ የተዘረዘሩትን ፡ ነገሮች ፡ ቢጨምርም ፡ ባይጨምርም ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ ማኅበሮች ፡ ናቸው ፤ የኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሮች ፡ ሁለት ፡

20. ሰላሙ ፡ በቀለ ፡ ፕራይቬት ፡ ኮሚፒፒያል ፡ ካምፓኒስ ፡ አንደር ፡ ኢትዮጵያን ፡ ሎው ፡ ቢር ፡ ሊጋል ፡ ኤንድ ፡ ፕራቲካካል ፡ ሲግኔታሪስ ፡ (፲፱፻፳፯ ፡ ያልታተመ ፤ በአርካይብስ ፤ የሕግ ፡ ፋኩልቲ ፤ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ የፈቀደሲቲ) ።

21. በፈረንሳይኛው ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ለንግድ ፡ ማኅበር ፡ የቆመው ፡ ቃል ፡ ሶሲዬቲ ፡ (Société) ፡ ነው ።

ዓይነት ፡ ኃላፊነት ፡ ያለባቸው ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሮች ፤ የእሽሙር ፡ ማኅበሮች ፤ ዓላማ
ቸው ፡ በመመሥረቻው ፡ ጽሑፍ ፡ ወይም ፡ በተግባር ፡ በቁጥር ፡ ፭ ፡ የተገለጹትን ፡ ሥራ
ዎች ፡ ለመሥራት ፡ ከሆነ ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ ይሆናሉ ። ይህን ፡ ዓይነት ፡ ዓላማ ፡
ከሌላቸው ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ አይባሉም ።

የንግድ ፡ ሥራ ፡ ማኅበር ፡ በተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ዓይነት ፡ የተቋቋመ ፡ እን
ደሆነ ፡ ወይም ፡ ዓይነቱ ፡ ሳይገለጽ ፡ የተቋቋመ ፡ እንደሆነ ፡ ማኅበሩ ፡ እንደ ፡ የኅብረት ፡
የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ይቆጠራል ።²²

የንግድ ፡ ሥራ ፡ ማኅበሮች ፡ በሆኑና ፡ ባልሆኑ ፡ መሐከል ፡ ያለው ፡ ልዩነት ፡
በፈረንሳይኛው ፡ ንግድ ፡ ሕግ ፡ በጣም ፡ ከፍተኛ ፡ ነው ። በእንግሊዝኛው ፡ ንግድ ፡
ሕግ ፡ ልዩነቱ ፡ አነስ ፡ ይላል ። በአማርኛው ፡ ንግድ ፡ ሕግ ፡ ደግሞ ፡ ልዩነቱ ፡ በጣም ፡
ያንሳል ።

በፈረንሳይኛው ፡ ንግድ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ የሂሳብ ፡ መዝገብ ፡ እንዲኖራቸው ፡
የሚገደዱና ፡ መመዝገብና ፡ መታወቅ ፡ የሚኖርባቸው ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ ማኅበሮች ፡
ብቻ ፡ ናቸው ። መክሰር ፡ የሚችሉና ፡ ነጋዴዎችን ፡ በሚመለከቱ ፡ ድንጋጌዎች ፡
የሚመሩ ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ ማኅበሮች ፡ ብቻ ፡ ናቸው ።²³

በእንግሊዝኛው ፡ ንግድ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ የሂሳብ ፡ መዝገብ ፡ እንዲኖራቸው ፡
የሚገደዱና ፡ መክሰር ፡ የሚችሉ ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ ማኅበሮች ፡ ናቸው ፡ ነገር ፡ ግን ፡
ከእሽሙር ፡ ማኅበሮች ፡ ሌላ ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ በሙሉ ፡ ሊመዘገቡና ፡ ሊታወቁ ፡
ይችላሉ ። እንዲሁም ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ በሙሉ ፡ ነጋዴዎችን ፡ በሚመለከቱ ፡
ድንጋጌዎች ፡ ይመራሉ ።

በአማርኛው ፡ ንግድ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ የሂሳብ ፡ መዝገብ ፡ እንዲኖራቸው ፡
የሚገደዱ ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ ማኅበሮች ፡ ብቻ ፡ ናቸው ። ነገር ፡ ግን ፡ ከእሽሙር ፡ ማኅ
በር ፡ በቀር ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ በሙሉ ፡ መመዝገብ ፡ አለባቸው ። ከእሽሙር ፡ ማኅ
በር ፡ በቀር ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ በሙሉ ፡ መክሰር ፡ ይችላሉ ። የንግድ ፡ ማኅበሮች
በሙሉም ፡ ነጋዴዎችን ፡ በሚመለከቱ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ይመራሉ ።

የእያንዳንዱ ፡ ማኅበርተኛ ፡ ሥራ ፡ (አላፊነት) ፡ ከሌሎች ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች
በይበልጥ ፡ በአንዳንድ ፡ ማኅበሮች ፡ አንድ ፡ ማኅበርተኛ ፡ በሥራ ፡ የሚካፈልበት ፡
ሁኔታና ፡ የሰውየውም ፡ ምንነት ፡ ለሌሎች ፡ ማኅበርተኞች ፡ ጠቃሚዎች ፡ ናቸው ።
ይኸም ፡ የአንዳንድ ፡ የንግድ ፡ ማህበሮችን ፡ ድንጋጌዎች ፡ ለመግለጫ ፡ ይጠቅማል ።

በተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፤ በኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፤ ሁለት ፡ ዓይነት ፡
ኃላፊነት ፡ በአለበት ፡ ማኅበርና ፤ በእሽሙር ፡ ማኅበር ፡ የሚገኙ ፡ ሰዎች ፡ ቁጥር ፡ ብዙ
ውን ፡ ጊዜ ፡ አነስተኛ ፡ ነው ። ስለሆነም ፡ የእያንዳንዱ ፡ ማኅበርተኛ ፡ አገልግሎት ፡
ከፍተኛ ፡ ነው ። የተወሰነ ፡ ኃላፊነት ፡ ከአለባቸው ፡ የሁለት ፡ ዓይነት ፡ ኃላፊነት ፡ ከአለ
በት ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኞች ፡ በቀር ፡ ማኅበርተኞቹ ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ የሚሠሩት ፡

22. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፫ ፡ (፪) ፡ “ፈረንሳይኛው ፡ ትርጉም ፡ “ተገልጿል” ፡ ከሚለው ፡ ቃል ፡
በፊት ፡ “በግልጽ ፡ ወይም ፡ በተዘዋዋሪ ፡ መንገድ” ፡ የሚለውን ፡ ሐረግ ፡ ይዞአል ። የአማርኛና ፡ የእ
ንግሊዝኛ ፡ ትርጓሜዎች ፡ ይተውታል ። ምክንያታዊ ፡ የሆነ ፡ አተረጓጎም ፡ ግን ፡ አብሮ ፡ ያነብበዋል ።

23. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፳፫ ፡ ፳፫ ፡ (ሐሳቦች) ፡ ፻ ፡ ፪፻፲፱ ፡ ፪፻፳፫ ፡ (በመዝገብ ፡ ስለመግባትና ፡ በማ
ስታወቂያ ፡ ስለመውጣት) ፡ ፲፱፻፷፭ ፡ (ስለመክሰር) ፡ (፳ ፡ ነጋዴዎችን ፡ የሚመሩ ፡ ድንጋጌዎች) ፡ በመዝ
ገብ ፡ ስለመግባት ፡ ከታች ፡ በማስታወቅ ፡ ቁጥር ፡ ፻፳፬ ፡ ያለውን ፡ ተመልከት ።

ለማኅበሩ ፡ ወይም ፡ በማኅበሩ ፡ ውስጥ ፡ ነው ። ማኅበሩ ፡ በደንብ ፡ እንዲሠራ ፡ ከተፈለገ ፡ ማኅበርተኞቹ ፡ መስማማት ፡ ይኖርባቸዋል ። በነዚህም ፡ በእያንዳንዱ ፡ ማኅበር ፡ ውስጥ ፡ ያልተወሰነ ፡ ኃላፊነት ፡ ያለባቸው ፡ ሰዎች ፡ አሉ ። ከባድ ፡ ውሳኔ ፡ በጠቅላላ ፡ ድምፅ ፡ መፅደቅ ፡ የአለበት ፡ መሆኑን ፡ በማመንና ፡ እንደ ፡ አባል ፡ በሞት ፡ ጊዜ ፡ የማይችል ፡ በሚሆንበት ፡ ጊዜ ፡ ወይም ፡ በሚከሰርበት ፡ ጊዜ ፡ ማኅበሩ ፡ ፈራሽ ፡ የሚሆን ፡ መሆኑን ፡ በማመን ፡ የማኅበርተኝነት ፡ ጥቅምንም ፡ ማስተላለፍ ፡ አስቸጋሪ ፡ የሚያደርጉት ፡ ዓይነት ፡ ደንቦች ፡ የእያንዳንዱ ፡ ማኅበርተኛ ፡ አስፈላጊነት ፡ ምን ፡ ያህል ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ ያሳያሉ ።²⁴

የአክሲዮን ፡ ማኅበር ፡ ጥቂት ፡ አባሎች ፡ (ማኅበርተኞች) ፡ ብቻ ፡ ሊኖሩት ፡ ይችላል ። በሌላ ፡ አቅጣጫ ፡ ደግሞ ፡ አክሲዮኖችን ፡ ለሕዝቡ ፡ በመሸጥ ፡ ብዙ ፡ ማኅበርተኞች ፡ እንዲኖሩት ፡ ማድረግ ፡ ይችላል ። በሁለተኛው ፡ ሁኔታ ፡ የማንኛውም ፡ ማኅበርተኛ ፡ ምንነት ፡ ለሌሎች ፡ አባሎች ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ጠቃሚ ፡ አይደለም ። ብዙ ፡ አባሎች ፡ ማኅበርተኛ ፡ የሚሆኑት ፡ ገንዘባቸውን ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ የማዋያ መንገድ ፡ ስለሚያደርጉት ፡ ነው ። እነዚህም ፡ በማኅበሩ ፡ የሥራ ፡ እንቅስቃሴ ፡ ላይ ፡ በትንሹ ፡ ይካፈላሉ ፡ ወይም ፡ ምንም ፡ አይካፈሉም ፤ ለማኅበሩ ፡ ዕዳ ፡ የማኅበርተኞች ፡ በሙሉ ፡ አላፈነት ፡ የተወሰነ ፡ ነው ። በሕጉ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኙ ፡ ብዙ ፡ የአክሲዮን ፡ ማኅበር ፡ ድንጋጌዎች ፡ ይህን ፡ ሁኔታ ፡ ያሳያሉ ። ስለዚህም ፡ የእንደ ፡ አባል ፡ መሞት ፡ አለመቻል ፡ ወይም ፡ መክሰር ፡ ማኅበሩን ፡ አያፈርሰውም ። የማኅበርተኝነት ፡ ጥቅም ፡ እንደተፈለገው ፡ ሊተላለፉ ፡ ይችላሉ ።²⁵

ኃላፊነቱ ፡ የተወሰነ ፡ የግል ፡ ማኅበር ፡ እያንዳንዱን ፡ ማኅበር ፡ የሚመስል ፡ አንዳንድ ፡ ጠባይ ፡ አለው ። ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ በቁጥር ፡ አነስ ፡ ያሉ ፡ ማኅበርተኞች ፡ ይኖሩታል ። የማኅበርተኝነት ፡ ጥቅሞች ፡ እንደተፈለገው ፡ ሊተላለፉ ፡ አይችሉም ። ነገር ፡ ግን ፡ የእያንዳንዱ ፡ አባል ፡ ኃላፊነት ፡ የተወሰነ ፡ ስለሆነ ፡ የአንዱ ፡ አባል ፡ መሞት ፡ አለመቻል ፡ ወይም ፡ መክሰር ፡ ማኅበሩን ፡ ያፈርሰዋል ፡ ተብሎ ፡ አይታመንም ።²⁶

የእያንዳንዱ ፡ አባል ፡ ሥራ ፡ (አገልግሎት) ፡ የሚታየው ፡ የንግድ ፡ ማህበሮችን ፡ ከሚመሩ ፡ ደንቦች ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሩም ፡ በእያንዳንዱ ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ ከሚሠራውም ፡ ጭምር ፡ ነው ። የኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበርን ፡ ዓይነት ፡ ማኅበሮች ፡ የውስጥ ፡ ደንብ ፡ ለመወሰን ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሩ ፡ ውል ፡ በጣም ፡ ጠቃሚ ፡ ነው ። በሕጉ ፡ ውስጥ ፡ ያሉት ፡ ድንጋጌዎች ፡ አነስተኛ ፡ ናቸው ። ከአሉትም ፡ ድንጋጌዎች ፡ ብዙዎቹ ፡ በተለያዩ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ድንጋጌዎች ፡ ሊሻሩ ፡ ይችላሉ ። ይህም ፡ የሚሆነው ፡ እያንዳንዱ ፡ አባል ፡ በጣም ፡ አስፈላጊና ፡ የራሱን ፡ ጥቅም ፡ ለመከላከል ፡ ይችላል ፡ ተብሎ ፡ ስለሚታመንበት ፡ ነው ። ማኅበሩ ፡ ዕዳውን ፡ አልከፍልም ፡ ቢል ፡ በባለገንዘቦች ፡ ሊከሰሱ ፡ የሚችሉ ፡ አንድ ፡ ወይም ፡ ከዚያ ፡ በላይ ፡ የሆኑ ፡ የማኅበሩ ፡ ማኅበርተኞች ፡ ስለአሉ ፡ በማኅበሩ ፡ ላይ ፡ ገንዘብ ፡ ያላቸው ፡ ሰዎች ፡ ጥብቅ ፡ የሆነ ፡ ዋስትና ፡ (መከላከያ) ፡ አይፈልጉም ። በሌላ ፡ አቅጣጫ ፡ ደግሞ ፡ የአክሲዮን ፡ ማኅበርን ፡ የሚመሩ ፡ ብዙ ፡ ደንቦች ፡ በሕጉ ፡ ተሰጥተዋል ። ከነዚህም ፡ በሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ሊለወጡ ፡ ወይም ፡ ሊሻሻሉ ፡ የሚችሉት ፡ ጥቂቶች ፡ ብቻ ፡ ናቸው ። ብዙ ፡ ማኅበርተኞች ፡ ባሉበት ፡ ማኅበር ፡ ውስጥ ፡ እያንዳንዱ

24. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፴፫ ፡ ፪፻፶ ፡ ፪፻፷ ፡ ፪፻፹፫ ፡ ተመልከት ።
 25. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፫፻፴፫ ፡ (፫) ፡ ፩፻፶፭ ።
 26. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፭፻፯ ፡ (፪) ፡ ፭፻፵፫ ፡ ፭፻፵፪ ፡ (፫) ።

ፋት ፡ ላይ ፡ በሚመሠረቱ ፡ አላፈነቶች ፤ በጠቅላላውም ፡ ክስ ፡ ሊቀርብባቸው ፡ በሚቻልባቸው ፡ ጉዳዮች ፡ ላይ ፡ ሊጸና ፡ ይችላል ።

ይህን ፡ መምሪያ ፡ የአዲስ ፡ አበባ ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በዴሌቡርጎና ፡ በአገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ መሐል ፡ በነበረው ፡ ክስ ፡ ተጠቅሞበታል ።²⁸ አመልካቾች ፡ የአክሲዮን ፡ ማኅበሩና ፡ የማኅበሩ ፡ ሦስት ፡ አባሎች ፡ ነበሩ ። የአገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ የማኅበሩን ፡ የገቢ ፡ ቀረጥ ፡ በሚገምቱበት ፡ (በሚያስብበት) ፡ ጊዜ ፡ ሦስቱን ፡ አባሎች ፡ የግል ፡ ባንክ ፡ ሂሳባቸውን ፡ የሚያሳይ ፡ መግለጫ ፡ እንዲያቀርቡ ፡ ጠየቃቸው ። ፍርድ ፡ ቤቱም ፡ የአገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ የሚገምተው ፡ የማኅበሩን ፡ ቀረጥ ፡ ብቻ ፡ ስለሆነ ፡ የአገር ፡ ውስጥ ፡ ገቢ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ እንደዚህ ፡ ዐይነት ፡ ትእዛዝ ፡ ሊሰጥ ፡ አይችልም ፡ ብሎ ፡ ወሰነ ። “ማኅበሩ ፡ ከአባሎቹ ፡ ወይም ፡ ከባለአክሲዮኖቹ ፡ በግልጽ ፡ የተለየ ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ ዓለው ፡ የሚለው ፡ ይጸናል ።”²⁹

በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የሚባለው ፡ ዘይቤ ፡ ከንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ ሌላ ፡ በብዙ ፡ በታዎች ፡ ይጠቅማል ። ለምሳሌም ፡ በመንግሥቱና ፡ በክፍሎቹ ፤ በኢትዮጵያ ፡ ኦርቶዶክሳዊት ፡ ቤተክርስቲያንና ፡ በማኅበሮች ፡ ላይ ፡ ይጸናል ።³⁰

በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ የመሰጠት ፡ ጠባዮች ። የሚከተሉት ፡ ጽሑፎች ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ የሚመለከቱ ፡ በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ የመሰጠት ፡ ጠባዮችን ፡ ይተነትናሉ ። የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ የሚመለከት ፡ ማንኛውም ፡ ጉዳይ ፡ የእሸመር ፡ ማኅበሮችን ፡ አይመለከትም ፡ ምክንያቱም ፡ በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ ስለሌላቸው ፡ ነው ።

ችሎታ ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ ሊኖረውና ፡ ሊሠራበት ፡ ይችላል ፡ ተብሎ ፡ በሕጉ ፡ የሚሠጠው ፡ መብት ፡ የሰው-የው ፡ ችሎታ ፡ ነው ፡ ይባላል ። (“መብት” በዚህ ፡ አግባብ ፡ መሠረት ፡ ተቃራኒው ፡ የሆነውን ፡ ግዴታንም ፡ ይጨምራል) ። ሕጉ ፡ መብቶችን ፡ ሲከለክለው ፡ ወይም ፡ በመብቶቹ ፡ ራሱ ፡ እንዳይጠቀምባቸው ፡ ሲያደርግ ፡ ችሎታ ፡ የለውም ፡ ይባላል ።

በመብቶች ፡ መኖርና ፡ በመብቶች ፡ መጠቀም ፡ መሐከል ፡ ያለው ፡ ልዩነት ፡ መታወቅ ፡ አለበት ። በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ ስለአለው ፡ ነገር ፡ በምንናገርበት ፡ ጊዜ ፡ የምንመለከተው ፡ ስለመብቶች ፡ መኖር ፡ ብቻ ፡ ነው ። በተፈጥሮው ፡ ከሚኖረው ፡ አቋም ፡ የተነሣ ፡ በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ ያለው ፡ ድርጅት ፡ መብቶቹን ፡ እራሱ ፡ ሊጠቀምባቸው ፡ አይችልም ፤ ሊሠራባቸው ፡ የሚችለው ፡ በእንደራሴዎቹ ፡ አማካኝነት ፡ ነው ።

28. የአዲስ ፡ አበባ ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ፲፱፻፶፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ክስ ፡ ፩፻፳፯/፶፫ ፡ (ያልታተመ) ። ክሱ ፡ የተነሣው ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ከመዋሉ ፡ በፊት ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፤ የፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ምክንያቶች ፡ በሕጉ ፤ መሠረት ፡ በተቋቋሙ ፡ ድርጅቶችም ፡ ላይ ፡ ይጸናል ።

29. በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ መሰጠት ፡ በሕግ ፡ የተፈጠረ ፡ ነገር ፡ ስለሆነ ፡ በአንዳንድ ፡ ሁኔታዎች ፡ በተለይም ፡ ተንኮልን ፡ ወይም ፡ ሌሎች ፡ ሕጋዊ ፡ ያልሆኑ ፡ ሥራዎችን ፡ ለመሥሪያ ፡ በሚጠቀሙበት ፡ ጊዜ ፤ ሕጉ ፡ ሊረሳው ፡ ወይም ፡ ሊጥሰው ፡ የሚችል ፡ መሆኑን ፡ ማስታወስ ፡ ይገባል ።

30. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፫፻፶፫—፬፻፫ ፡ ፬፻፶፩—፬፻፶፮ ። እንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ የተለያዩ ፡ ሰሞችን ፡ ይጠቀማል ። ለምሳሌም ። “Body corporate” “Juridical person” “artificial person” or “Corporation” በጠቅላላው ፡ እነዚህን ፡ ቃላት ፡ በሚጠቀምበት ፡ ጊዜ ፡ አጠቃቀሙ ፡ የሚመለከተው ፡ ቡድን ፡ (ስብሳቢ) ፤ በሕጉ ፡ መብቶችና ፡ ግዴታዎች ፡ እንዳሉት ፡ ሰው ፡ ይቆጠራል ።

ችሎታ፡ ማጣት፡ ግዳጅ፡ የሚሆነው፡ ከሚከተሉት፡ ሁለት፡ ምክንያቶች፡ ለአንዱ፡ ነው። እንደ፡ አካለ፡ መጠን፡ ያላደረሱ፡ ልጆች፡ እንደ፡ አእምሮአቸው፡ የገደለ፡ ሰዎችና፤ እንደ፡ ድውዮች፡ ያሉትን፡ ከራሳቸው፡ ስህተት፡ ለመከላከልና፡ ማሕበራዊ፡ ኑሮን፡ በአካባቢው፡ ከሚጠረጠሩ፡ ወይም፡ ከማይታወቁ፡ ወንጀለኞች፡ በሕግ፡ ከተከለከሉና፡ ከውጭ፡ አገር፡ ዜጋዎች፡ ለመከላከል፡ ነው።³¹

በፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፻፶፪፡ መሠረት፡ ማንኛውም፡ ሰው፡ ሁሉ፡ “ችሎታ፡ የሌለው፡ መሆኑ፡ በሕግ፡ ተወስኖ፡ ካልተገለጸ፡ በቀር፡ ማንኛውንም፡ ዓይነት፡ የማኅበራዊ፡ ኑሮን፡ ተግባር፡ ለመፈጸም፡ ችሎታ፡ አለው።”³² ቁጥር፡ ፻፶፯ ትም፡ በሕግ፡ የሰው፡ መብት፡ የተሰጠው፡ ድርጅት፡ ችሎታ፡ የሚመራው፡ በዚህ ድርጅት፡ ላይ፡ ሊጸኑ፡ በሚችሉ፡ ልዩ፡ ድንጋጌዎች፡ ነው፡ በማለት፡ ያክልበታል።

የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፳፪፡ የንግድ፡ ማኅበርን፡ በሕግ፡ ተለይተው፡ የተከለከሉ፡ ነገሮች፡ ወይም፡ የንግድ፡ መወዳደር፡ እንዳይደረጉ፡ የተደረጉ፡ የስምምነት፡ ውሎች፡ እንደተጠበቁ፡ ሆነው፡ ስለንግድ፡ በወጡ፡ ሕጋዊ፡ ድንጋጌዎች፡ ያሉበትን፡ ግዴታዎች፡ እየፈጸመ፡ “ማናቸውንም፡ የንግድ፡ ሥራ፡ ለመሥራት”፡ ያስችላቸዋል።³³ ነገር ግን፡ ስለ፡ ንግድ፡ ማኅበሮች፡ በጠቅላላ፡ ሥራዎች፡ ላይ፡ የመሰማራት፡ ችሎታ (ንግድ፡ በንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፭፡ ከተዘረዘሩት፡ ሥራዎች፡ አንዱ፡ ብቻ፡ እንደመሆኑ፡ መጠን)፤ ስለ፡ ውል፡ መፈጸምና፡ ስለ፡ ሌላም፡ የማኅበራዊ፡ ኑሮ፡ ተግባሮችን፡ የመሥራት፡ ችሎታ፡ የሚናገር፡ ሕግ፡ የለም።

በእንደዚህ፡ ዓይነቱ፡ ሁኔታ፡ በሰዎች፡ ላይ፡ የሚሠራው፡ (የሚጸናው)፡ አጠቃላይ፡ ደንብ፡ በንግድ፡ ማኅበሮችም፡ ላይ፡ እንዲሠራ፡ መደረግ፡ አለበት። የንግድ፡ ማኅበር፡ በሕግ፡ እስከአልተከለከለ፡ ድረስ፡ ማናቸውንም፡ ከተፈጥሮ፡ ጋር፡ የማይቃረኑ፡ የማኅበራዊ፡ ኑሮ፡ ተግባሮችን፡ የመሥራት፡ ችሎታ፡ ሊኖረው፡ ይገባል። ተሰሚ፡ (ምክንያታዊ)፡ ደንብ፡ ነው፡ ምክንያቱም፡ የችሎታ፡ መኖር፡ ከዚህ፡ ተቃራኒ፡ በሆነው፡ በልዩ፡ ሕጎች፡ ወይም፡ ማኅበሩን፡ በመመሥረቻ፡ ጽሑፍ፡ ላይ፡ በተጻፈው፡ መሠረት፡ እንዲወሰን፡ ከተደረገ፡ አጠራጣሪ፡ ሁኔታዎችን፡ በመፍጠር፡ የንግድ፡ ሥራ፡ ወደ፡ ሷሊ፡ እንዲቀር፡ ያደርጋል። ልዩ፡ የሆኑ፡ የችሎታዎች፡ አለመኖር፡ እንዲኖሩ፡ ከተፈለገ፡ ለሰዎች፡ እንደሚደረገው፡ በሕጉ፡ ሊፈጠሩ፡ ይችላሉ። “ማኅበሩ፡ ከዐይነቱ፡ ጋር፡ የሚስማሙትን፡ የማኅበራዊ፡ ኑሮ፡ ተግባሮችን፡ ሁሉ፡ መፈጸም፡ ይችላል።”³³

31. በጠቅላላው፡ የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፻፶፪—፻፶፫፡ ተመልከት።

32. በእንግሊዝኛው፡ ቁጥር፡ ፳፪፡ የሚገኘው፡ “በሕግ፡ ተለይተው፡ የተከለከሉ፡ ነገሮች፡ ወይም፡ የንግድ፡ መወዳደር፡ እንዳይደረግ፡ የተደረጉ፡ የስምምነት፡ ውሎች፡” የሚለው፡ ሐረግ፡ ትክክለኛ፡ አይደለም። የፈረንሳይኛውና፡ የአማርኛው፡ በሕግ፡ ስለሚከለከሉና፡ የንግድ፡ ውድድርን፡ ስለሚከለከሉ፡ ሕጋዊ፡ የሆኑ፡ ስምምነቶች፡ ይናገራሉ። እንደዚህ፡ ዓይነት፡ ጠባይ፡ ያላቸው፡ ተግባራት፡ ያልሆኑ፡ የንግድ፡ ውድድሮች፡ በንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፱—፻፶፭፡ ፻፶፬ና፡ በፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፳፱—፪፻፳፻፪፡ ይመራሉ።

33. የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፶፬፡ (፩)። ይህም፡ በፈረንሳይ፡ አገር፡ ለንግድ፡ ማኅበሮች፡ አጠቃላይ፡ ደንብ፡ ነው። ጄ፡ ሪፐርት፡ ትሬዲት፡ ኤለመንታይሬ፡ ደ፡ ድርድር፡ ኮሚሽኒየል፡ (ጄኖ፡ እትም፡ በአር፡ ሮብሎት፡ ፓሪስ፡ ሌጂዲጄ፡ ፲፱፻፳፫—፲፱፻፳፬)፡ ጄኖ፡ ፕሌዩም፡ ቁጥር፡ ፳፻፱፡ ስለተወሰነ፡ ደንብና፡ ስለሚፈጥሩባቸው፡ ችግሮች፡ የ፡ ጄ፡ ኤስካራን፡ “ሳም፡ ከምፓሪዝን፡ ቤትዊን፡ ዘ፡ ካምፓኒስ፡ እክት፡ ፲፱፻፵፭፡ ኤንድ፡ ዘ፡ ፍሬንች፡ ሎው፡ አፍ፡ ካምፓኒስ፡” ካምብሪጅ፡ ሎው፡ ጆርናል። ፲፩፻፶፫፡ ፕሌዩም፡ (፲፱፻፶፫)፡ ገጽ፡ ፳፱፡ ትልቁ፡ ብሪትን፡ ቦርድ፡ አፍ፡ ትሬዲት፡ ሪፖርት፡ አፍ፡ ዘ፡ ካምፓኒስ፡ ሎው፡ ኮሚቴ፡ (CommD 1749)፡ (ሎንዶን፡ ኢች፡ ኤም፡ ኤስ፡ ኦ፡ (HmsO)፡ ፲፱፻፳፱)፡ ገጽ፡ ፲—፲፫፡ ተመልከት። የጋናን፡ ኮሚሽን፡ አፍ፡ ኤንዲየሪ፡ ኢንቱ፡ ዘ፡ ወርኪንግ፡ አድሚናስትሬሽን፡ አፍ፡ ዘ፡ ፕሪዘንት፡ ካምፓኒስ፡ ሎው፡ አፍ፡ ጋና፡ ፋይናል፡ ሪፖርት፡ (አክራ፡ የመንግሥት፡ ማተሚያ፡ ፲፱፻፳፩)፡ ገጽ፡ ፵፮፡ ፵፭፡ ፵፮፡ ፵፱።

ይህ ፡ አጠቃላይ ፡ ደንብ ፡ ነው ፡ ከተባለ ፡ የማኅበሩ ፡ የተፈጥሮ ፡ ሁኔታ ፡ ከሚያግደው ፡ ወይም ፡ በሕግ ፡ ከሚከለክለው ፡ ሁኔታ ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ውሎችን ፡ ለመረጃም ፤ ለመከሰስ ፡ ወይም ፡ ለመከሰስ ፡ ስጦታዎችን ፡ ለመቀበልና ፡ ማናቸውንም ፡ የማኅበራዊ ፡ ኑሮ ፡ ተግባሮችን ፡ ለማከናወን ፡ ችሎታ ፡ አለው ፡ ማለት ፡ ነው ።

የንግድ ፡ ማኅበር ፡ እንደማንኛውም ፡ በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ የተሰጠው ፡ ድርጅት ፡ ሰው ፡ ስብአዊ ፡ ፍጡር ፡ በመሆኑ ፤ ሊያደርጋቸው ፡ የሚችላቸውን ፡ ነገሮች ፡ ሊያደርግ ፡ አይችልም ። በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ አስመድረስ ፤ የአእምሮ ፡ ጉድለትና ፤ ድውይነት ፡ በመሳሰሉ ፡ ሰዎችን ፡ የማይችሉ ፡ በሚያደርጓቸው ፡ በሰዎች ፡ ጠባዮች ፡ አይመራም ።

መብቶችና ፡ ግዴታዎች ፡ ብዙዎቹ ፡ ጠባዮች ፡ በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ የተሰጠው ፡ ድርጅት ፡ ከአለው ፡ መብቶች ፡ ጋር ፡ በቀጥታ ፡ የተያያዙ ፡ ናቸው ። እነዚህም ፤ በተለይ ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ በሚመለከት ፡ ጉዳይ ፡ ላይ ፡ የሚከተሉትን ፡ ይጨምራሉ ።³⁴

ሀ/ ማኅበሩ ፡ መከሰስ ፡ ወይም ፡ መከሰስ ፡ ይችላል ።

ለ/ አባሎች ፡ የግል ፡ ዕዳቸውን ፡ እንዲከፍሉ ፡ የሚሰጡ ፡ ፍርዶች ፡ የማኅበሩን ፡ ንብረት ፡ አይመለከቱም ። ምንም ፡ እንኳን ፡ ንብረቱ ፡ በማኅበርተኛው ፡ ለማኅበሩ ፡ በመዋጮ ፡ መልክ ፡ ቢገባም ፡ ማኅበርተኛ ፡ በሆነ ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ ፍርድ ፡ የሚያገኝ ፡ ባለገንዘብ ፡ ፍርዱን ፡ በማኅበሩ ፡ ንብረት ፡ ላይ ፡ ሊያስፈጽመው ፡ አይችልም ። ማኅበርተኛው ፡ በእንደዚህ ፡ ዓይነቱ ፡ ንብረት ፡ ላይ ፡ የግልም ፡ ሆነ ፡ ያልተከፋፈለ ፡ የባለቤትነት ፡ መብት ፡ የለውም ። ነገር ፡ ግን ፡ የግል ፡ ባለገንዘብ ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ ማኅበርተኛው ፡ በማኅበርተኛነቱ ፡ በሚያገኘው ፡ ጥቅም ፡ ላይ ፡ ከሱን ፡ ሊመሠርት ፡ ይችላል ። ባለገንዘብ ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ በማኅበሩ ፡ ላይ ፡ ፍርድ ፡ ቢያገኝ ፡ የማኅበሩ ፡ ንብረት ፡ በሆነ ፡ ነገር ፡ ላይ ፡ ፍርዱን ፡ ሊያስፈጽም ፡ ይችላል ። ከእያንዳንዱ ፡ ማኅበርተኛ ፡ ንብረት ፡ ላይ ፡ ሊጠይቅ ፡ የሚችለው ፡ ማኅበርተኛው ፡ ለማኅበሩ ፡ ዕዳዎች ፡ ያለበት ፡ አላፈነት ፡ ያልተወሰነ ፡ እንደሆነ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ባለገንዘቡም ፡ ፍርዱን ፡ ከማኅበሩ ፡ ንብረት ፡ ላይ ፡ ብቻ ፡ እንዲያስፈጽም ፡ ሊገደድ ፡ ይችላል ።

ሐ) ማኅበሩ ፡ በሦስተኛ ፡ ወገኖች ፡ ላይ ፡ ባለው ፡ ዕዳና ፡ ሦስተኛ ፡ ወገኖች ፡ በእያንዳንዱ ፡ ማኅበርተኛ ፡ ላይ ፡ ባላቸው ፡ ዕዳ ፡ (ወይም ፡ በተዘዋዋሪው ፡ መንገድ) ፡ መሐከል ፡ ማቻቻል ፡ አይደረግም ።

መ) ማኅበርተኛ ፡ በሚሞትበት ፡ ጊዜ ፡ ወራሾቹ ፡ የማኅበሩ ፡ በሆነው ፡ ንብረት ፡ ላይ ፡ የባለቤትነት ፡ መብትን ፡ ሊወርሱ ፡ አይችሉም ። የወራሾቹ ፡ መብቶች ፡ ሚቹ ፡ በማኅበርተኛነቱ ፡ ያገኘው ፡ በነበረው ፡ ጥቅም ፡ ላይ ፡ ብቻ ፡ ነው ። በማኅበሩ ፡ ዓይነት ፡ ወይም ፡ በመመሥረታቸው ፡ ጽሑፍ ፡ በተደነገጉት ፡ ደንቦች ፡ መሠረት ፡ የማኅበርተኛነት ፡ ጥቅሙን ፡ ወይም ፡ ዋጋውን ፡ ለመውረስ ፡ ይችላሉ ። በማኅበርተኛው ፡ መሞት ፡ ምክንያት ፡ ማኅበሩ ፡ ቢፈርስ ፡ እንኳ ፡ ወራሾቹ ፡ ንብረቱን ፡ ሊወርሱ ፡ አይችሉም ። ማኅበሩ ፡ የፈረሰው ፡ ሚቹ ፡ በሕይወት ፡ በነበረበት ፡ ጊዜ ፡ እንደሆነ ፡ ተቆጥሮ ፡ የሚቸን ፡ ድርሻ ፡ ዋጋ ፡ ይከፈላቸዋል ። የዚህም ፡ መደበኛ ፡ ውጤት ፡ በሕጉ ፡ ወይም ፡ በማኅበሩ ፡ መመሥረቻ ፡ ጽሑፍ ፡ ከተሰጠ ፡ ማኅበርተኞቹ ፡ ቢሞቱ ፡ እንኳ ፡ ማኅበሩ ፡ “በሕይወት ፡” ሊኖር ፡ ይችላል ።

34. በማስታወሻ ፡ ፬፫ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ጂ ፡ ሪፐርትን ፡ ቁፐር ፡ ፻፪፻፱ን ፡ ተመልከት ።

ሠ) የንግድ ማኅበር ፡ ሊከሰር ፡ ወይም ፡ የመጠበቂያ ፡ ስምምነት ፡ እንዲኖረው ፡ ማድረግ ፡ ይችላል ።³⁵

ረ) የንግድ ማኅበር ፡ በንብረቱ ፤ በገቢውና ፡ ቀረጥ ፡ በሚከፈልባቸው ፡ ሥራዎች ፡ በሙሉ ፡ ቀረጥ ፡ የመክፈል ፡ ግዴታ ፡ አለበት ።

ስለ ፡ እንደራሴነትና ፡ የማኅበራዊ ፡ ኑሮ ፡ ግዴታዎች ፡ በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ የተሰጠው ፡ ድርጅት ፡ ሥራዎችን ፡ እራሱ ፡ ለማከናወን ፡ ስለማይችል ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፮ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ፡ “ማኅበር ፡ ስለ ፡ እንደራሴነት ፡ በተወሰነው ፡ ደንብ ፡ መሠረት ፡ እንደራሴ ፡ ያደረጋቸው ፡ ሰዎች ፡ ስለማኅበሩ ፡ ሆነው ፡ ለሠሩት ፡ ሥራ ፡ ባለመብትና ፡ ባለዕዳ ፡ ይሆናል ።” የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ እንቀጽ ፡ ፲፬ ፡ አጠቃላይ ፡ የኢትዮጵያ ፡ እንደራሴነት ፡ ደንቦችን ፡ ይዞአል ። የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ የሚመለከቱ ፡ ልዩ ፡ ደንቦች ፤ ስለየአንዳንዱ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ በሚተነትነው ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ክፍል ፡ ተሰጥተዋል ። እነዚህ ፡ ደንቦች ፡ በይበልጥ ፡ ሥራ ፡ አስኪያጆችን ፡ የሚመለከቱ ፡ ናቸው ። እያንዳንዱ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ አጠቃላይ ፡ የሆነ ፡ ማኅበሩን ፡ የመወከል ፡ ሥልጣን ፡ ያሉዋቸው ፡ አንድ ፡ ወይም ፡ ከአንድ ፡ የበለጡ ፡ ሥራ ፡ አስኪያጆች ፡ አሉት ። በአክሲዮን ፡ ማኅበሮች ፡ የአስተዳደሩ ፡ ሥራ ፡ በአስተዳደር ፡ ምክር ፡ ቤቱና ፡ በዋናው ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ የተከፋፈለ ፡ ነው ። የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ በሚመለከቱ ፡ ድንጋጌዎች ፡ በግልጽ ፡ ወይም ፡ በሥውር ፡ ካልተለወጡ ፡ በተቀር ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፳፰—፳፱ ፡ ስለንግድ ፡ ቤት ፡ ሠራተኞች ፡ ስለነጋዴዎች ፡ ሥራ ፡ አስኪያጆች ፤ ስለንግድ ፡ ተላላኪዎችና ፡ እንደራሴዎች ፤ ስለ ፡ ንግድ ፡ ወኪሎች ፤ ስለደላሎችና ፡ ስለኮሚሲዮኖች ፡ የተዘረዘሩት ፡ ልዩ ፡ ደንቦች ፡ በንግድ ፡ ማኅበሮችም ፡ ላይ ፡ ይጻፍሉ ።³⁶

በጠቅላላው ፡ በእንደራሴነት ፡ ደንቦች ፡ መሠረት ፡ እንደራሴው ፡ ከወኪልነት ፡ ሥልጣኑ ፡ ሳያልፍ ፡ በንግድ ፡ ማኅበሩ ፡ ስም ፡ ለሚፈጽማቸው ፡ ውሎች ፡ ወይም ፡ ሌላ ፡ ተግባሮች ፡ ማኅበሩ ፡ ተጠያቂ ፡ ይሆናል ።³⁷ በአንዳንድ ፡ ሌሎች ፡ ሁኔታዎችም ፡ ተጠያቂ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። ለምሳሌ ፡ የተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ ማኅበሩን ፡ የሚጠቅም ፡ ሥራ ፡ በራሱ ፡ ስም ፡ ቢሠራ ፡ ለተሠራው ፡ ሥራ ፡ ማኅበሩ ፡ ተጠያቂ ፡ ይሆናል ።³⁸

ከማኅበሩ ፡ እንደራሴዎች ፡ ወይም ፡ ሠራተኞች ፡ አንዱ ፡ ሥራውን ፡ በሚሠራበት ፡ ጊዜ ፡ አላፈነት ፡ የሚያስከትል ፡ ጥፋት ፡ የሠራ ፡ እንደሆነ ፡ ማኅበሩ ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ በሚደርሱ ፡ አላፈነቶች ፡ ይመራል ። በእንደዚህ ፡ ዓይነቱ ፡ ሁኔታ ፡ ማኅበሩና ፡ እንደራሴው ፡ ወይም ፡ ሠራተኛው ፡ ያልተከፋፈለና ፡ በአንድነት ፡ የሚወስዱት ፡ አላፈነት ፡ ይኖርባቸዋል ።³⁹ ጥፋት ፡ ሠሪው ፡ በማኅበሩ ፡ ቁጥጥር ፡ ሥር ፡ ያልሆነ ፡ እን

35. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፳፰ ፡ (፩) ፡ ነገር ፡ ግን ፡ ከላይ ፡ በቁጥር ፡ ፳፻ ፡ የተሰጠውን ፡ ማስታወሻና ፡ አብሮት ፡ ያለውን ፡ ጽሑፍ ፡ ተመልከት ።

36. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፫ ።

37. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፮ ፡ (፩) ፤ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፩፻፹፱ ፡ (፩) ። የደብሊው ፡ ቸርሻን ፡ “ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ እንደራሴነት ፡ ሕግ ፡ ማብራሪያ ፡” የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ፫ኛ ፡ ሾልዩም ፡ (፲፱፻፶፭) ፡ ገጽ ፡ ፫፻፫ ፡ ተመልከት ።

38. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲ ፡ (፪) ።

39. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፫ ፡ (፪) ፡ “ያልተከፋፈለ ፡ አላፈነት” ፡ ይላል ። የፈረንሳይኛውና ፡ የአማርኛው ፡ “ያልተከፋፈለና ፡ አንድ ፡ ላይ ፡ ሆነው ፡ የእርስ ፡ በርስ ፡ አላፈነት” ፡ በማለት ፡ በይበልጥ ፡ ትክክለኛ ፡ የሆነ ፡ ትርጉም ፡ ይሰጠዋል ። ልዩነቱና ፡ ጥቅሙ ፡ በማስታወሻ ፡ ፴፯ ፡ በተጠቀሰው ፡ ደብሊው ፡ ቸርሻ ፡ ገጽ ፡ ፫፻፲፫ ፡ ተግልጧል ።

ደሆነ፡ ወይም፡ እራሱን፡ የቻለ፡ ነው፡ ተብሎ፡ የሚገመት፡ ከሆነ፡ ማኅበሩ፡ አላፈ፡ አይሆንም። አላፈነት፡ የሚያስከትለው፡ ጥፋት፡ የተሠራው፡ ሥራ፡ በሚሠራበት፡ ቦታ፡ ወይም፡ ጊዜ፡ ነው፡ ተብሎ፡ ሊታመን፡ (ሊገመት)፡ የሚቻለው፡ እንደራሴው፡ ወይም፡ ሠራተኛው፡ እንደደንቡ፡ በሚሠራበት፡ ቦታና፡ ጊዜ፡ የተሠራ፡ እንደሆነ፡ ነው። ይህ፡ ግምት፡ ወይም፡ እምነት፡ ተቃራኒ፡ የሆነ፡ ማስረጃ፡ በቀረበ፡ ጊዜ፡ ሊሻር፡ የሚቻል፡ ነው።⁴⁰

የወንጀል፡ አላፈነት፡ በሕግ፡ የሰው፡ መብት፡ የተሰጠው፡ ድርጅትን፡ በወንጀል፡ አላፈ፡ የሚያደርገው፡ ግልጽ፡ የሆነ፡ ድንጋጌ፡ ባለመኖሩ፡ በሕግ፡ የሰው፡ መብት፡ የተሰጠው፡ ድርጅት፡ በወንጀል፡ አላፈ፡ መሆኑ፡ ወይም፡ አለመሆኑ፡ በግልጽ፡ የታወቀ፡ አይደለም።⁴¹ የአላፈነት፡ ጥርጣሬ፡ ቢኖንስ፡ ከአራት፡ ምንጮች፡ ሊመጣ፡ ይችላል። ፩) አእምሮ፤ እግርና፤ እጅ፡ ስለሌለው፡ በሕግ፡ የሰው፡ መብት፡ የተሰጠው፡ ድርጅት፡ አንድን፡ ድርጊት፡ በሚፈጽምበት፡ ጊዜ፡ አንድ፡ ሰው፡ ወንጀል፡ ሰርቶአል፡ ለማለት፡ የሚያበቁትን፡ ዐውቆ፡ ወይም፡ በቸልተኝነት፡ የማጥፋት፡ ችሎታዎች፡ ሊኖሩት፡ አይችልም።⁴² ፪) እንደራሴዎቹ፡ ወይም፡ ሠራተኞቹ፡ ለሚሠሩት፡ ጥፋት፡ በሕግ፡ የሰው፡ መብት፡ የተሰጠውን፡ ድርጅት፡ በፍትሐ፡ ብሔር፡ አላፈ፡ የሚያደርገውን፡ የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፩፻፳፱፡ ዓይነት፡ ድንጋጌ፡ በወንጀልኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ውስጥ፡ የለም። ፫) የወንጀልኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፮፻፹፱፤ በቁጥር፡ ፯፻፸፩-፯፻፹፰፡ የተጠቀሱት፡ የኢኮኖሚ፡ ወይም፡ የንግድ፡ ወንጀል፡ በአንድ፡ ማኅበር፡ ሥራ፡ አመራር፡ ላይ፡ ከተፈጸመ፡ ቅጣቱ፡ የሚወሰነው፡ ጥፋቱን፡ (ወንጀሉን)፡ በሠሩት፡ ሥራ፡ አስከፊዎች፤ እንደራሴዎች፤ አባሎች፤ አስተዳዳሪዎች፤ ተቆጣጣሪዎች፤ ወይም፡ የሂሳብ፡ አጣሪዎች፡ ላይ፡ ነው፡ ይላል።⁴³ ፬) የሞት፡ ወይም፡ ነፃነትን፡ የመገፈፍ፡ (የሚያሳጣ)፡ ዓይነት፡ ቅጣት፡ በሕግ፡ የሰው፡ መብት፡ በተሰጣቸው፡ ድርጅቶች፡ ላይ፡ ሊወሰን፡ አይችልም። ነገር፡ ግን፡ የገንዘብ፡ ቅጣት፡ በሕግ፡ የሰው፡ መብት፡ በተሰጠው፡ ድርጅት፡ ላይ፡ ሊወሰን፡ ይቻላል። አላፈነትን በሰዎች፡ ብቻ፡ መወሰን፡ በግልጽ፡ የሚታየውን፤ የማኅበሩ፡ መሣሪያዎች፡ ወንጀል፡ ለመፈጸሚያ፡ የሚያገለግሉ፡ መሆናቸውን፡ ወይም፡ ወንጀል፡ በመሠራቱ፡ የሚያገኙትን፡ ጥቅም፡ መዘንጋት፡ ይሆናል። ማኅበሩን፡ መቅጣት፡ ወንጀል፡ እንዳይሠራ፡ የማድረጊያ፡ ጥሩ፡ መንገድ፡ ሊሆን፡ ይችላል።

ፍርድ፡ ቤት፡ ማንኛውንም፡ የማኅበራዊ፡ ኑሮን፡ ጸጥታ፡ የሚያደፈርስ፡ ወንጀልን፡ የፈጸመ፡ ወይም፡ እንዲፈጸም፡ ያደረገ፡ “መሥሪያ፡ ቤትን፡ ወይም፡ ድርጅትን”፡ የመዝገቢያ፡ ወይም፡ ለተወሰነ፡ ጊዜ፡ እንዳይሠራ፡ የማድረጊያ፡ ትዕዛዝ፡ ለመስጠት፡ የሚችል፡ መሆኑን፡ የወንጀልኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ይናገራል።⁴⁴ ወንጀ

40. የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፩፻፳፱—፪፻፩፻፴፱፤ ፪፻፩፻፴፮።

41. ፒ፡ ግራቭን፡ ለኢትዮጵያ፡ ወንጀልኛ፡ ሕግ፡ መግቢያ፡ (አዲስ፡ አበባ፤ ቀዳማዊ፡ ኃይለ፡ ሥላሴ፡ ዩኒቨርሲቲ፡ የሕግ፡ ፋኩልቲ፡ ፲፱፻፶፮)፤ ገጽ፡ 9።

42. የወንጀልኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፳፫፤ ፶፮።

43. ይህ፡ ደንብ፡ በመተላለፍ፡ ወንጀሎች፡ ላይ፡ ይጻፍል። የወንጀልኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፳፻፳።

44. የወንጀልኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፻፵፯። በቁጥር፡ ፻፵፯፡ ትዕዛዝ፡ ሊሰጥላቸው፡ የሚችሉ፡ ወንጀሎች፡ ወሰን፡ ግልጽ፡ አይደለም። ነገር፡ ግን፡ እንደ፡ ቁጥር፡ ፳፻፹፱፡ ዓይነት፡ አንዳንድ፡ ድንጋጌዎች፡ በሥራ፡ ላይ፡ የሚውልበትን፡ መንገድ፡ በግልጽ፡ ይናገራሉ። እንደ፡ ቁጥር፡ ፫፻፳፱፡ ያሉ፡ ሌሎች፡ ደግሞ፡ ቁጥር፡ ፻፵፯ን፡ ሳይጠቅሱ፡ የመዘንጋትን፡ ወይም፡ ላልተወሰነ፡ ጊዜ፡ የመቋረጥን፡ ቅጣት፡ ይሰጣሉ።

ለኛው ፡ ከአንድ ፡ ዓመት ፡ በበለጠ ፡ ጽኑ ፡ እሥራት ፡ የተቀጣ ፡ እንደሆነ ፡ ማሳበሩ ፡ እንዲፈርስና ፡ ንብረቱም ፡ እንዲጣራ ፡ ሊደረግ ፡ ይቻላል ።⁴⁵ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጣቸው ፡ ድርጅቶች ፡ በተግባር ፡ ላይ ፡ ስለሚሰማሩና ፡ መሥሪያ ፡ ቤቶችም ፡ ስለአሉዋቸው ፡ እነዚህ ፡ ውሳኔዎች ፡ አላፈነትን ፡ ይጥሉባቸዋል ። ነገር ፡ ግን ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጣቸው ፡ ድርጅቶች ፡ ስለአለባቸው ፡ አላፈነት ፡ ያለውን ፡ ችግር ፡ በሙሉ ፡ አያቃልሉም ። አንደኛ ፡ ነገር ፡ እነዚህ ፡ ውሳኔዎች ፡ የሚያስቡት ፡ ሰውም ፡ አላፈ ፡ የሚሆንባቸውን ፡ ወንጀሎችን ፡ ነው ። ቁጥር ፡ ፩፻፵፯ ፡ በአጥፊው ፡ (በወንጀለኛው) ፡ ከተወሰነበት ፡ ቅጣት ፡ ጋራ ፡ በተጨማሪ ፡ አብሮ ፡ የሚጸና ፡ መሆኑን ፡ በግልጽ ፡ ይናገራል ። ሁለተኛ ፡ ድርጅቱን ፡ የሚያዘጋ ፡ ትዕዛዝ ፡ የሚሰጠው ፡ የሕዝቡን ፡ ጸጥታ ፡ የሚያደፈርስ ፡ ወንጀል ፡ የተፈጸመ ፡ እንደሆነ ፡ ብቻ ፡ ነው ። በመጨረሻም ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ በጊዜና ፡ በቦታ ፡ የተወሰነ ፡ ቢሆንም ፡ በቁጥር ፡ ፩፻፵፯ ፡ የተሰጠው ፡ መፍትሔ ፡ ኃይለኛ ፡ (አደገኛ) ፡ ነው ። በብዙ ፡ ሁኔታዎች ፡ ገንዘብ ፡ በይበልጥ ፡ ጥሩ ፡ ቅጣት ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ።

ጉዳዩ ፡ በአጠቃላይ ፡ ምንም ፡ ቢሆን ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጠው ፡ ድርጅት ፡ ወንጀል ፡ ፈጽሞአል ፡ የሚባለው ፡ ወንጀል ፡ መፈጸሙ ፡ በግልጽ ፡ የተሰጠ ፡ እንደሆነ ፡ ነው ። ይህንንም ፡ የሚያደርግ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ድንጋጌ ፡ ብቻ ፡ ነው ።⁴⁶ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፳፻፳፮ ፡ የሰውን ፡ ክብር ፡ ወይም ፡ መልካም ፡ ዝና ፡ በማጥፋት ፡ ወንጀልን ፡ ቢፈጽም ፡ በገንዘብ ፡ እንዲቀጣ ፡ ያሳል ። የድርጅቱ ፡ መዘጋት ፡ ወይም ፡ መፍረስ ፡ በቁጥር ፡ ፩፻፵፯ ፡ መሠረት ፡ ሊታዘዝ ፡ ይቻላል ። ወንጀሉን ፡ የፈጸሙ ፡ ሹማምንት ፡ ወይም ፡ ሌሎች ፡ የተፈጥሮ ፡ ሰዎች ፡ በተጨማሪ ፡ ሊቀጡ ፡ ይችላሉ ።

ስም ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጠው ፡ ድርጅት ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ስም ፡ ይኖረዋል ። በሕግ ፡ የሚገደዱ ፡ ነገሮች ፡ ከሌሉ ፡ በስተቀር ፡ የንግድ ፡ ማሳበር ፡ ስም ፡ በአባሎች ፡ ይመረጣል ። የተራ ፡ ሽርክና ፡ ማሳበር ፡ ሊኖረው ፡ የሚገባ ፡ የተለየ ፡ ተፈላጊ ፡ ስም ፡ የለም ። የሌሎች ፡ የማናቸውም ፡ የንግድ ፡ ማሳበሮች ፡ ስም ፡ እንደ ፡ “የሳብረት ፡ የሽርክና ፡ ማሳበር” ፡ “የአክሲዮን ፡ ማሳበር” ፡ ወዘተ ፡ የመሳሰሉ ፡ የማሳበሩን ፡ ዓይነት ፡ የሚገልጹ ፡ ምልክቶች ፡ መኖር ፡ አለባቸው ። በተጨማሪም ፡ የሕብረት ፡ የሽርክና ፡ ማሳበር ፡ ስም ፡ ቢያንስ ፡ የሁለት ፡ አባሎችን ፡ ስም ፡ መጨመር ፡ አለበት ፡ ሁለት ፡ ዓይነት ፡ ኃላፊነት ፡ ያለበት ፡ ማሳበር ፡ ስም ፡ ሊጨምር ፡ የሚችለው ፡ ኃላፊነታቸው ፡ ያልተወሰነ ፡ አባሎችን ፡ ስም ፡ ብቻ ፡ ነው ። የአክሲዮን ፡ ማሳበርና ፡ ኃላፊነቱ ፡ የተወሰነ ፡ የግል ፡ ማሳበር ፡ ስሞች ፡ እንደተፈለገው ፡ ሊመረጡ ፡ ይችላሉ ። ለምሳሌ ፡ ያህልም ፡ አንድ ፡ ወይም ፡ ከአንድ ፡ በላይ ፡ የሆኑ ፡ የማሳበሩትን ፡ ስም ፡ ጨምሮ ፡ አንድ ፡ ማንኛውንም ፡ በሕሊና ፡ የሚታሰብ ፡ ቃል ፡ የማሳበሩን ፡ ዓላማ ፡ የሚያሳይ ፡ ወይም ፡ ከነዚህ ፡ ተውጥተው ፡ የተጣመሩ ፡ ስሞች ፡ ሊኖራቸው ፡ ይችላል ።⁴⁷

ጠቅላላ ፡ ዐጥታን ፡ የሚታረን ፡ ወይም ፡ የሦስተኛ ፡ ወገኖችን ፡ መብት ፡ የሚነካ ፡ የአክሲዮን ፡ ማሳበር ፡ ስም ፡ እንዳይመረጥ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፫፻፩ ፡ ይከለክላል ። እንደዚህ ፡ ዓይነት ፡ ልዩ ፡ ግዳጅ ፡ የተደነገገው ፡ እዚህ ፡ ቦታ ፡ ላይ ፡ ብቻ ፡ ነው ።

45. የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፫፻፵፯—፻፵፮ ፡

46. ፒ ፡ ግራቭን ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ፵፩ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ገጽ ፡ ፶፭ ፡ ተመልከት ።

47. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፫፻፩፩ ፡ (፩) ፡ ፫፻፲፪ ፡ (፪) ፡ ፫፻፲፫ ፡ ፩፻፲፬ ።

ነገር ፡ ግን ፡ መመሪያው ፡ በእያንዳንዱ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ላይ ፡ የሚጸና ፡ ይመስላል ።
ማንኛውም ፡ ሰው ፡ ሕሊናን ፡ ወይም ፡ መልካም ፡ ጠባይን ፡ የሚቃወም ፡ ሥራ ፡ እን
ዳይሠራ ፡ የሚከለክለው ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ፱ ፡ ስለ ፡ ጠቅላላ ፡ ፀጥ
ታም ፡ ይናገራል ።

ልዩ ፡ ስለሆኑ ፡ የሦስተኛ ፡ ወገኖች ፡ መብቶች ፡ ወይም ፡ በአንድ ፡ ስም ፡ በመ
ጠቀም ፡ ስለሚደረጉ ፡ ጥፋቶች ፡ የሚናገሩ ፡ ብዙ ፡ ድንጋጌዎች ፡ አሉ ። በጠቅላላው ፡
ደንበኞችን ፡ ለማወናበድ ፡ የሚችል ፡ የአንድ ፡ ተወዳዳሪ ፡ ንግድ ፡ ማኅበርን ፡ ወይም ፡
ነጋዴን ፡ ስም ፡ ለሌላ ፡ ንግድ ፡ ማኅበር ፡ መምረጥ ፡ አይቻልም ። እንደዚህ ፡ ዓይነት ፡
ስም ፡ ከተመረጠ ፡ ያላግባብ ፡ መወዳደርን ፡ የሚመለከቱ ፡ ደንቦች ፡ ይጻፍሉ ።⁴⁸ በዚህ ፡
አባባል ፡ መሠረት ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ስም ፡ “ነጋዴ ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ የንግድ ፡ መደብ
ሩን ፡ ጥቅም ፡ የሚያስገኝበት ፡ ስምና ፡ የንግድ ፡ መደብሩንም ፡ ዓይነት ፡ ለይቶ ፡ ከሚ
ያስረዳው ፡”⁴⁹ ነጋዴ ፡ ከሚነግድበት ፡ ስም ፡ ጋር ፡ ይመሳሰላል ።

አንድ ፡ ሰው ፡ “በይመስላል ፡ ከሚደርሰው ፡ መዘባረቅ ፡ የተነሣ ፡ በሌላው ፡
ሰው ፡ ክብርና ፡ ገናናነት ፡ ላይ ፡ ጉዳት ፡ የሚያደርስ ፡ ግብ ፡ ወይም ፡ ውጤት ፡ የሚያስ
ከትል ፡” ከሆነ ፡ የገዛ ፡ ስሙን ፡ ከሥራው ፡ ጋር ፡ ለተያያዘ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ሊጠ
ቀምበት ፡ አይችልም ። ጥፋተኛው ፡ (ወንጀለኛው) ፡ ያለአግባብ ፡ በመወዳደር ፡ ወይም ፡
በስም ፡ አጥፊነት ፡ ሊከሰስ ፡ ይችላል ።⁵⁰ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ የአንድን ፡ ሰው ፡ ስም ፡
መጠሪያ ፡ በማድረግ ፡ ሰውዬውን ፡ ሊጎዳው ፡ የሚችል ፡ ከሆነ ፡ እንደዚህ ፡ ዓይነ
ቱን ፡ ስም ፡ ሊገለገልበት ፡ (ሊወስድ) ፡ አይችልም ።

ዋና ፡ ጽሕፈት ፡ ቤት ፡ — የአንድ ፡ ሰው ፡ መደበኛ ፡ ቦታ ፡ በዚያ ፡ ሰው ፡ ላይ ፡
ሊያስከትላቸው ፡ የሚችላቸው ፡ ዓይነት ፡ ውጤቶች ፡ በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ የተሰ
ጠው ፡ ድርጅት ፡ ዋና ፡ ጽሕፈት ፡ ቤት ፡ ያለበት ፡ ቦታም ፡ በድርጅቱ ፡ ላይ ፡ ያስከት
ላቸዋል ። “ዋና ፡ ጽሕፈት ፡ ቤት” ፡ በሕግ ፡ መጻሕፍት ፡ ውስጥ ፡ አልተተረጎ
መም ። በፈረንሣይ ፡ ሕግ ፤ የማኅበሩ ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ የአስተዳደርና ፡ የሥራ ፡ ማካሄጃ ፡
ክፍሎች ፡ (ቅርንጫፎች) ፡ ያሉበት ፡ ቦታ ፡ ማለት ፡ ነው ።⁵¹

ዋና ፡ ጽሕፈት ፡ ቤት ፡ ያለበት ፡ ቦታ ፡ በተለይም ፡ የፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ሥልጣንና ፡
መጥሪያን ፡ በሚመለከቱ ፡ የሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ጉዳዮች ፡ ላይ ፤ ጠቃሚ ፡ ይሆናል ።⁵²
ዜግነትንም ፡ በሚመለከቱ ፡ ጉዳዮች ፡ ላይ ፡ ጠቃሚ ፡ ነው ።

ዜግነት ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ በተለይም ፡ የአክሲዮን ፡ ማኅበር ፤ «የኢትዮጵያ ፡»
ወይም ፡ “የውጭ” ፡ እየተባለ ፡ ሲጠራ ፡ ይሰማል ። በእንደዚህ ፡ ዓይነት ፡ ሁኔታ ፡

48. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፱፫ ፡ (፪) ፡ (ሀ) ።

49. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፱፫ ፡ ፪፱፮(፪) ፤ ፪፱፮(፪) ። በተጨማሪም ፡ የፍትሕ ፡ ብሔርንና ፡ የወን
ጀልን ፡ ተገቢ ፡ ያልሆነ ፡ የንግድ ፡ ውድድርን ፡ የሚመለከቱ ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪ሺ፱፮ና ፡
የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፸፫ን ፡ ተመልከት ።

50. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፵፭ ።

51. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ቁጥር ፡ ፵፮ ።

52. በማስታወሻ ፡ ፱፫ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ፳ ፡ ሪፖርት ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፸፮ ፤ ለ ፡ በክለር ፡ “ዘ ፡ ሶስቱ ፡ አኖኒም ፡
ኤንድ ፡ ዘ ፡ ሶስቱ ፡ ሪስፖንሲቢሊቲ ፡ ሊሟቱ ፡ አን ፡ ፍራንስ ፡” ኒው ፡ ዮርክ ፤ ዩኒቨርሲቲ ፡ ሎው ፡
ፔርናል ፡ ፱፫ ፡ ፕላይም ፡ (፲፱፻፳፫) ፡ ገጽ ፡ ፰፻፵፪ ።

53. ለምሳሌ ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፳፪ ፤ ፵፯ ፤ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፮ ፡
(፫) ፡ ተመልከት ።

ስለዚህግነት ፡ ማውራት ፡ ትክክል ፡ አይደለም ፡ ምክንያቱም ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጠው ፡ ድርጅት ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ከዚህግነት ፡ ጋር ፡ የተያያዘ ፡ የታዛዥነት ፡ ስሜት ፡ ሊኖረው ፡ ስለማይችልና ፡ እንደ ፡ ድምፅ ፡ መስጠት ፡ ዓይነት ፡ የተወላጀነት ፡ መብቶች ፡ ስለሌለው ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ አንዳንድ ፡ ሕጎች ፡ “የውጭ” ፡ ስለሆኑ ፡ ወይም ፡ “ዜግነት” ፡ ስለሌላቸው ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ ስለተሰጣቸው ፡ ድርጅቶች ፡ ወይም ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ ይናገራሉ ። አንድ ፡ ማኅበር ፡ በአንድ ፡ መንገድ ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ጋር ፡ ግንኙነት ፡ ያለው ፡ ከሆነ ፡ መብትና ፡ ግዴታዎች ፡ የተለዩ ፡ ሊሆኑ ፡ ይችላሉ ። የንግድ ፡ ማኅበርን ፡ አመሠራረትና ፡ ሥራውን ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ሥራዎችን ፡ ለመሥራት ፡ ያለው ፡ መብትና ፡ ለኢትዮጵያውያን ፡ ተወላጆች ፡ ብቻ ፡ የተሰጠ ፡ መብቶችን ፡ የሚመሩ ፡ (የሚመለከቱ) ፡ ሕጎች ፡ በተለይ ፡ ጠቃሚዎች ፡ ናቸው ።⁵⁴

በመሠረቱ ፡ ዋና ፡ ጽሕፈት ፡ ቤቱ ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ የሆነ ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጠው ፡ ድርጅት ፡ በዚያ ፡ አገር ፡ ሕጎች ፡ የሚሰጠውን ፡ ዓይነት ፡ ዜግነት ፡ ይኖረዋል ።⁵⁵ ምንም ፡ እንኳ ፡ በግልጽ ፡ የሚናገር ፡ ሕግ ፡ ባይኖርም ፡ አንድ ፡ ዋና ፡ ጽሕፈት ፡ ቤቱ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የሆነ ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጠው ፡ ድርጅት ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ የሆነ ፡ ዜግነት ፡ አለው ፡ የሚለው ፡ ይከተላል ። ይህ ፡ አጠቃላይ ፡ የሆነ ፡ መመሪያ ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጣቸው ፡ ድርጅቶች ፡ በአጠቃላይ ፡ ሊኖራቸው ፡ በሚችሉ ፡ መብቶችና ፡ በተለይ ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ አመሠራረትና ፡ የሥራ ፡ ሁኔታ ፡ በሚመለከቱ ፡ በሚጨበጡ ፡ ደንቦች ፡ ይወሰናል ።⁵⁶ ለማሳጠርም ፡ ያህል ፡ የንግድ ፡ ማኅበርን ፡ አመሠራረትና ፡ ሥራን ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሊጠቀምባቸው ፡ ወይም ፡ ሊኖረው ፡ የሚገባው ፡ መብቶችን ፡ የሚመለከቱ ፡ ሦስት ፡ ነገሮች ፡ ተወስደዋል ። እነዚህም ፡ ዋና ፡ ጽሕፈት ፡ ቤቱ ፡ ያለበት ፡ ሥፍራ ፡ የሥራው ፡ ዋና ፡ ጉዳይ ፡ ያለበት ፡ ዐቃና ፡ በማን ፡ አገር ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ እንደተቋቋመ ፡ ናቸው ። ዋና ፡ ጽሕፈት ፡ ቤቱ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የሆነ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ አመሠራረቱና ፡ ሥራው ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ ነው ። ዋና ፡ ጽሕፈት ፡ ቤቱ ፡ ውጭ ፡ አገር ፡ የሆነ ፡ ማኅበር ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ ሊመራ ፡ የሚችለው ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ የተቋቋመ ፡ እንደሆነ ፡ ወይም ፡ የሥራው ፡ ዋና ፡ ጉዳይ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ነው ።⁵⁷ ዋና ፡ ጽሕፈት ፡ ቤቱና ፡ የሥራው ፡ ዋና ፡ ጉዳይ ፡ ውጭ ፡ አገር ፡ የሆነ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ማኅበር ፡ ኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ በመዝገብ ፡ ገብቶ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ያሉት ፡ ጽሕፈት ፡ ቤቶችን ፡ የሚመለከቱ ፡

54. ስለ ፡ ዜግነት ፡ አጭር ፡ ማብራሪያ ፡ ኤች ፡ ኤል ፡ ና ፡ ጄ ፡ ማዝኢዶ ፡ ሌሶንስ ፡ ደ ፡ ድርዋ ፡ ሲፔል ፡ (፫ኛ ፡ እትም ፡ ፖሪስ ፡ ኤዲሽንስ ፡ ሞንትፐሪስተየን ፡ 1993) ፡ ጆኖ ፡ ሆልዩም ፡ ቁጥር ፡ 222ና ፡ ኢቸርት ፡ ቢዝነስ ፡ አሰሰዬሽንስ ፡ ኦንደር ፡ ፍሬንች ፡ ሎው ፡ (ሎንዶን ፡ ስዊት ፡ ኤንድ ፡ ማክስዌል ፡ 1993) ፡ ቁጥር ፡ 222ና ፡ ተመልከት ፡ ስለ ፡ ውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋዎች ፡ የኢትዮጵያ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ አባል ፡ የመሆን ፡ ችሎታ ፡ ከታች ፡ የተጠቀሰውን ፡ ከ፩—፩፻ ፡ ያሉትን ፡ ማስታወሻዎችንና ፡ ለብሮት ፡ ያለውን ፡ ጽሑፍ ፡ ተመልከት ።

55. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ 669 (፪) ።

56. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ 669—፩፻፱ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ 669—፩፻፳ ፡ እነዚህ ፡ አንቀጾች ፡ በጽሑፍ ፡ ላይ ፡ ከሚገኙ ፡ አጭር ፡ መግለጫዎች ፡ ይበልጥ ፡ የተብራሩ ፡ ናቸው ።

57. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ 669 ፡ እንግሊዝኛ ፡ ትርጓሜ ፡ በውጭ ፡ የሚገኙ ፡ ድርጅቶች ፡ ዋና ፡ ጽሕፈት ፡ ቤታቸው ፡ ወይም ፡ ዋና ፡ የንግድ ፡ ሥፍራዎች ፡ ኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ከሆነ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ይመራሉ ፡ ይላል ። የአማርኛውና ፡ የፈረንሳይኛው ፡ ንግድ ፡ ሕግ ፡ ስለዋና ፡ የንግድ ፡ ዓላማ ፡ እንጂ ፡ ስለ ፡ ቦታ ፡ (ሥፍራ) ፡ አያውቅም ። የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋዎች ፡ ኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ በሚገኙት ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ ማኅበራትን ፡ ለመሆን ፡ ስለላቸው ፡ ችሎታ ፡ ከታች ፡ የተገለጸውን ፡ ከ፩—፩፻ ፡ ያለውን ፡ ማስታወሻና ፡ አብሮት ፡ ያለውን ፡ ጽሑፍ ፡ ተመልከት ።

ጉዳዮች፡ በኢትዮጵያ፡ ሕግ፡ ይመራሉ።⁵⁸ የንግድና፡ የኢንዱስትሪ፡ ሥራዎችን፡ ስለማስመዝገብ፡ በወጣ፡ አዋጅ፡ መሠረት፡ አንድ፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ በውጭ፡ አገር፡ ሕግ፡ መሠረት፡ “የተቋቋመ፡ ወይም፡ የሚኖር፡ ከሆነ፡” ዋና፡ ጽሕፈት፡ ቤቱ፡ የትም፡ ቢሆን፡ “የውጭ፡ ይባላል።” እንደነዚህ፡ ዓይነት፡ ማኅበሮች፡ ኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ ሥራ፡ ከመጀመራቸው፡ በፊት፡ “ከአገር፡ ውስጥ”፡ ማኅበሮች፡ ለየት፡ ባለ፡ መንገድ፡ (ደንብ)፡ በመዝገብ፡ እንዲገቡ፡ ይገደዳሉ።⁵⁹ እሳይ፡ ከተጠቀሱት፡ ነገሮች፡ በተጨማሪ፡ የውጭ፡ አገር፡ ጥቅሞች፡ መኖር፡ (ለምሳሌ፡ በአባልነት፡ ወይም፡ በሥራ፡ አካሄድ)፡ በተለዩ፡ ሕጎች፡ ሊወሰኑ፡ ይችላሉ።

የተወሰነ፡ ኃላፊነት፡ አንድ፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ በውል፡ ወይም፡ ከውል፡ ውጭ፡ ለሚመጣ፡ ግዴታ፡ (ጥፋት)፡ አላፈ፡ ቢሆንና፡ ማኅበሩ፡ ግዴታውን፡ ለመፈጸሚያ፡ በቂ፡ ገንዘብ፡ ባይኖረውስ፡ አባሎች፡ እንዲፈጽሙት፡ ማድረግ፡ ይቻላል?

በአንዳንድ፡ የንግድ፡ ማኅበሮች፡ ማኅበሩ፡ ያለበትን፡ ዕዳ፡ ሊከፍል፡ የማይችል፡ ከሆነ፡ አባሎች፡ የማኅበሩን፡ ዕዳ፡ እንዲከፍሉ፡ ተጠያቂ፡ ሊሆኑ፡ ይችላሉ። ይህም፡ ለኅብረት፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ አባሎች፡ አላፈነታቸው፡ የተወሰነ፡ የሁለት፡ ዓይነት፡ አላፈነት፡ የአለበት፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ አባሎችና፡ ብዙውን፡ ጊዜ፡ (ሁልጊዜ፡ ሳይሆን)፡ በተራ፡ የሽርክና፡ ማኅበሮች፡ በሙሉ፡ በርግጥ፡ ይሠራል። በሌሎች፡ የንግድ፡ ማኅበሮች፡ ማኅበሮቻችን፡ አላፈ፡ አይደሉም። ባለገንዘቦች፡ ማኅበሩን፡ ሊከሰና፡ ከማኅበሩ፡ የማይንቀሳቀስ፡ ቋሚ፡ ሀብት፡ ላይ፡ እንዲከፈላቸው፡ መጠየቅ፡ ይችላሉ። በማኅበሮቻችን፡ ሳይከፈል፡ የቀረ፡ መዋጮ፡ ቢኖር፡ እንዲከፍሉ፡ ሊገደዱ፡ ይችላሉ። ከዚያ፡ በላይ፡ ግን፡ ሊጠየቁ፡ አይችሉም። ለማኅበሩ፡ ዕዳ፡ የማኅበሮቻችን፡ አላፈነት፡ ለማኅበሩ፡ ባገቡት፡ መዋጮ፡ መጠን፡ የተወሰነ፡ ነው። የነዚህም፡ አላፈነት፡ የተወሰነ፡ ነው። ይባላል። ይህም፡ ለጠቅላላ፡ የአክሲዮን፡ ማኅበር፡ ማኅበሮቻችን፡ ኃላፊነቱ፡ ለተወሰነ፡ የግል፡ ማኅበር፡ ማኅበር ተኞችና፡ አላፈነታቸው፡ ለተወሰነ፡ የሁለት፡ ዓይነት፡ አላፈነት፡ የአለበት፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ ማኅበሮቻችን፡ በርግጥ፡ ይሠራል።

የተወሰነ፡ አላፈነት፡ ለነጋዴ፡ ጥሩ፡ ጥቅም፡ ነው፡ (አለው)። ማኅበሩ፡ ቢከሰር፡ የግል፡ ንብረቱን፡ በሙሉ፡ አጣለሁ፡ ብሎ፡ ሳይሰጋ፡ ሥራውን፡ ሊሠራ፡ ይችላል። በእንደዚህ፡ ዓይነቱ፡ ሁኔታ፡ ሰውየው፡ የሚያጣው፡ ለማኅበሩ፡ ያደረገውን፡ መዋጮ፡

58. የፍትሕ፡ ብሔር፡ ቁጥር፡ ፩፻፵፭—፩፻፵፱፡ ዋና፡ ጽሕፈት፡ ቤታቸው፡ በውጭ፡ አገር፡ የሆኑ፡ በሕግ፡ የሰው፡ መብት፡ የተሰጣቸው፡ ድርጅቶች፡ በኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ ማኖራቸውንም፡ ሥራ፡ መሥራት፡ ከመጀመራቸው፡ በፊት፡ ከአገር፡ ግዛት፡ ሚኒስቴር፡ ፈቃድ፡ እንዲኖራቸው፡ ያስገድዳል። እንደዚህ፡ ዓይነት፡ ፈቃድ፡ አንድ፡ ጊዜ፡ ከተገኘ፡ የአገር፡ ግዛት፡ ሚኒስቴር፡ ድርጅቱ፡ ለሚሠራቸው፡ ሥራዎች፡ ሊወሰን፡ ከመቻሉና፡ በመንግሥት፡ ትዕዛዝ፡ ካልሆነ፡ በቀር፡ የማይንቀሳቀስ፡ ንብረት፡ ባለሀብት፡ ለመሆኑ፡ ካለመቻሉ፡ በቀር፡ ልክ፡ እንደ፡ ኢትዮጵያዊ፡ ዜጋ፡ ተቆጥሮ፡ የፍትሕ፡ ብሔር፡ (የማኅበራዊ፡ ኑሮ)፡ መብቶች፡ በሙሉ፡ ይኖሩታል። እነዚህ፡ ድንጋጌዎች፡ በንግድ፡ ማኅበሮች፡ መጽናታቸውና፡ አለመጽናታቸው፡ ግልጽ፡ አይደለም። የንግድ፡ ማኅበሮችም፡ በሕግ፡ የሰው፡ መብት፡ የተሰጣቸው፡ ድርጅቶች፡ ናቸው። በንግድ፡ ሕግም፡ ውስጥ፡ የውጭ፡ አገር፡ ሰዎች፡ የማይንቀሳቀስ፡ ንብረት፡ ባለሀብት፡ ስለመሆናቸው፡ የሚናገር፡ ምንም፡ ድንጋጌ፡ የለም። በሌላ፡ በኩል፡ ደግሞ፡ የፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፭፡ (፩)፡ የንግድ፡ ማኅበሮች፡ በጠቅላላው፡ በንግድ፡ ሕግ፡ ይመራሉ። ይህም፡ ስለእንደዚህ፡ ዓይነቱ፡ መጽደቅ፡ አይናገርም። በተጨማሪም፡ በንግድና፡ የኢንዱስትሪ፡ ሥራዎችን፡ ስለማስመዝገብ፡ የወጣ፡ አዋጅ፡ (ከታች፡ ያለውን፡ ማስታወሻ፡ ፶፱፡ ተመልከት)፡ በንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፩፻፶፮፡ ፩፻፶፱፡ መሠረት፡ ኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ ሥራ፡ የሚሠሩ፡ የውጭ፡ አገር፡ ዜጋ፡ የሆኑ፡ የንግድ፡ ማኅበሮች፡ በንግድና፡ ኢንዱስትሪ፡ ሚኒስቴር፡ እንዲመዘገቡ፡ (በመዝገቡ፡ እንዲገቡ)፡ ይገደዳሉ።

59. ቁጥር፡ ፯፡ (፪)፡ ለዋጅ፡ ቁጥር፡ ፻፹፱፡ ፲፱፻፱፡ ነጋሪት፡ ጋዜጣ፡ ፳፩ኛ፡ ዓመት፡ ቁጥር፡ ፫።

ብቻ ፡ ነው ። መዋጮ ፡ የሚያደርጉ ፡ አዲስ ፡ አባሎችንም ፡ በማግኘት ፡ ሥራውን ፡ ለማካሄጃ ፡ ብዙ ፡ ገንዘብ ፡ እንዲያገኝ ፡ ያደርገዋል ። እንደነዚህ ፡ ዐይነት ፡ አዲስ ፡ ማኅበርተኞች ፡ ለማኅበሩ ፡ ዕዳ ፡ ኃላፊ ፡ ይሆናሉ ፡ ከተባለ ፡ ገንዘባቸውን ፡ በእንደዚህ ፡ ዐይነት ፡ ተግባር ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ ፈቃደኛ ፡ ላይሆኑ ፡ ይችላሉ ።

የተወሰነ ፡ አላፊነት ፡ ከሽርክና ፡ ማኅበሩ ፡ ላይ ፡ ገንዘብ ፡ ጠያቂ ፡ ለሆኑ ፡ ሰዎች ፡ (ባለገንዘቦች) ፡ ግልጽ ፡ የሆኑ ፡ አደገኛ ፡ ሁኔታዎችን ፡ ይይዛል ። እነዚህን ፡ ገንዘብ ፡ ጠያቂዎች ፡ ለመከላከል ፡ ሕጉ ፡ ብዙ ፡ ድንጋጌዎችን ፡ ይሰጣል ። አላፊነታቸው ፡ የተወሰነ ፡ ማኅበርተኞች ፡ የአሉዋቸው ፡ ማኅበሮች ፡ የተወሰነ ፡ አነስተኛ ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ እንዲኖራቸው ፡ (የአክሲዮን ፡ ማኅበሮችና ፡ አላፊነታቸው ፡ የተወሰነ ፡ የግል ማኅበሮች) ፡ ወይም ፡ ቢያንስ ፡ የአንዱ ፡ ማኅበርተኛ ፡ አላፊነት ፡ ያልተወሰነ ፡ እንዲሆን ፡ ያስፈልጋል ፡ (ሁለት ፡ ዓይነት ፡ አላፊነት ፡ ያለበት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር) ፡ እንደ ፡ የማኅበሩን ፡ የማይንቀሳቀስ ፡ ዋና ፡ ሀብት ፡ ለባለ ፡ አክሲዮኖች ፡ ሊከፋፈል ፡ የሚችልበትን ፡ መንገድ ፡ በሚወስኑ ፡ ከማኅበሩ ፡ ላይ ፡ ገንዘብ ፡ ሊጠይቁ ፡ የሚችሉ ፡ ሰዎችን ፡ (ባለገንዘቦችን) ፡ በሚከላከሉ ፡ ዓይነት ፡ ብዙ ፡ ድንጋጌዎች ፡ የአክሲዮን ፡ ማኅበር ፡ ይመራል ። አላፊነቱ ፡ የተወሰነ ፡ የግል ፡ ማኅበር ፡ አነስ ፡ ያሉ ፡ እንደዚህ ፡ ዓይነት ፡ ደንቦች ፡ አሉት ። ነገር ፡ ግን ፡ በአንድ ፡ ወይም ፡ ከዚያ ፡ በላይ ፡ በሆኑ ፡ ማኅበርተኞች ፡ የግል ፡ ዋስትና ፡ ካልተሰጠ ፡ በስተቀር ፡ ዱቤ ፡ ሊያገኝ ፡ አይችልም ።

ዋና ፡ ገንዘብ ፡ የሚባለው ፡ ዘይቤ ፡ በንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ በተለይም ፡ የተወሰነ ፡ አላፊነት ፡ በአለባቸው ፡ ማኅበሮች ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ከፍተኛ ፡ ሥራ ፡ ይሠራል ። ከፍልፋዮቹ ፡ ውስብስብና ፡ ብዙ ፡ ገለጻ ፡ የሚያስፈልጋቸው ፡ ናቸው ። ቢሆንም ፡ አጭር ፡ መግለጫ ፡ ከዚህ ፡ ላይ ፡ መስጠት ፡ ተገቢ ፡ ነው ።⁶⁰

የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፹ ፡ ዋና ፡ ገንዘብን ፡ (ካፒታልን) ፡ እንዲህ ፡ ሲል ፡ ይተረጎማል ። “ከባለቤቱ ፡ ወይም ፡ ከማኅበረተኞቹ ፡ በየድርሻቸው ፡ በገንዘብ ፡ ወይም ፡ በዐይነት ፡ ለጥቅም ፡ ማስገኛ ፡ ለንግድ ፡ ቤቱ ፡ የተሰጠው ፡ መሠረታዊ ፡ ሀብቱ ፡ ነው ።” እያንዳንዱ ፡ ማኅበርተኛ ፡ አንድ ፡ ዋጋ ፡ ያለው ፡ ነገር ፡ ለማኅበሩ ፡ ማግባት ፡ አለበት ። ይህም ፡ ገንዘብ ፡ መሬት ፡ ግዙፍነት ፡ ያለው ፡ ወይም ፡ የሌለው ፡ ንብረት ፡ ወይም ፡ የሞያ ፡ ሥራ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። ለምሳሌም ፡ አምስት ፡ ሰዎች ፡ ጥሬ ፡ ገንዘብን ፡ አዋጥተው ፡ የንግድ ፡ ማኅበርን ፡ ለማቋቋም ፡ ይፈልጋሉ ፡ እንበል ። አስፈላጊ የሆኑትን ፡ ሰነዶች ፡ አውጥተው ፡ ተፈላጊ ፡ የሆነውን ፡ ምዝገባ ፡ ከጨረሱ ፡ በኋላ ፡ ገንዘቡን ፡ አገቡ ፡ (አስተላለፉ) ፡ እንበል ። ገንዘቡ ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ በማኅበሩ ፡ ስም ፡ በባንክ ፡ ሂሳብ ፡ ውስጥ ፡ ይቀመጣል ። እያንዳንዱ ፡ ማኅበርተኛ ፡ የአዋጣው ፡ ፲ሺ ፡ ብር ፡ ነው ፡ እንበል ። ማኅበሩ ፡ በተቋቋመበት ፡ ጊዜ ፡ በባንክ ፡ ውስጥ ፡ ፶ሺ ፡ ብር ፡ ይኖረዋል ፡ ማለት ፡ ነው ። ዋና ፡ ገንዘብ ፡ ማለት ፡ ይህ ፡ ነው ።

አራት ፡ ሰዎች ፡ ጥሬ ፡ ገንዘብ ፡ ቢያዋጡና ፡ አንዱ ፡ ፲ሺ ፡ ብር ፡ የሚያወጣ ፡ መሬት ፡ ቢያወጣስ ፡ ውጤቱ ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ ይሆናል ። የአባሎቹ ፡ ጠቅላላ ፡ መዋጮ ፡ ዋጋ ፡ ፶ሺ ፡ ብር ፡ ነው ። የማኅበሩ ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ ፶ሺ ፡ ብር ፡ ነው ።

የዋና ፡ ገንዘብን ፡ ትርጓሜ ፡ አንዳንድ ፡ ክፍሎች ፡ መመልከት ፡ ያስፈልጋል ። አንደኛ ፡ ስለዋና ፡ ገንዘብ ፡ በምንናገርበት ፡ ጊዜ ፡ የምንናገረው ፡ ስለጥሬ ፡ ገንዘብ ፡

60. የዋና ፡ ገንዘብን ፡ ትርጓሜ ፡ ስለሚመለከተው ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ፴፫ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ቁጥር ፡ ፮፻፲፭ ፡ ተመልከት ፤ ፳ ፡ ኤስካራ ፡ ኩር ፡ ደ ፡ ድርዋ ፡ ኮሚረሺያል ፡ (ኖቬል ፡ ኤዲሽን ፡ ፓሪስ ፡ ሲሬይ ፡ ፲፱፻፶፪ ፡ ቁጥር ፡ ፭፻፲፬ ።

ወይም ፡ ንብረት ፡ ሳይሆን ፡ ስለዋጋው ፡ ነው ። የማኅበሩ ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ በጥሬ ፡ ገንዘብ ፡ ፶፯ ፡ ብር ፡ ቢሆን ፡ ወይም ፡ ፶፯ ፡ ብር ፡ የሚያወጣ ፡ መሬት ፡ ቢሆን ፡ ወይም ፡ ከብዙ ፡ ነገሮች ፡ የተውጣጡ ፡ ፶፯ ፡ ብር ፡ ቢሆን ፡ አንድ ፡ ነው ። በተመሳሳይም ፡ መንገድ ፡ መጀመሪያ ፡ በማኅበሩ ፡ የተዋጣ ፡ ንብረት ፡ በማኅበሩ ፡ ቢሸጥ ፡ ምንም ፡ ልዩነት ፡ የለውም ። ዋና ፡ ገንዘቡ ፡ አንድ ፡ እንደሆነ ፡ ይቀራል ። ከላይ ፡ በተጠቀሰው ፡ ምሳሌ ፡ መሠረት ፶፯ ፡ ብር ፡ ማለት ፡ ነው ። ሁለተኛ ፡ የዕቃው ፡ ወይም ፡ የንብረቱ ፡ ዋጋ ፡ ከፍና ፡ ዝቅ ፡ ሊል ፡ የሚችል ፡ ከሆነ ፡ የማኅበሩ ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ መዋጮው ፡ በተደረገበት ፡ ጊዜ ፡ በነበረው ፡ ዋጋ ፡ ይታሰባል ፡ (ታስቦ ፡ ይወሰናል) ። ይህም ፡ “የመጀመሪያ ፡ ዋጋ ፡” ይባላል ። ለምሳሌ ፡ ከአንድ ፡ ዓመት ፡ በፊት ፡ የተቋቋመ ፡ ማኅበርን ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ ለማሰብ ፡ እንፈልጋለን ፡ እንበል ። ማኅበሩ ፡ በተቋቋመበት ፡ ጊዜ ፡ የመሬቱ ፡ ዋጋ ፡ ፲፯ ፡ ብር ፡ ነበር ። አሁን ፡ ግን ፡ ፲፪፯ ፡ ብር ፡ ያወጣል ። የዋና ፡ ገንዘቡ ፡ ሂሳብ ፡ የሚደረገው ፡ በተዋጣበት ፡ ጊዜ ፡ በነበረው ፡ ዋጋ ፡ ፲፯ ፡ ብር ፡ መሠረት ፡ ነው ። ሦስተኛ ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ በሚታሰብበት ፡ ጊዜ ፡ የጥሬ ፡ ገንዘብ ፡ ወይም ፡ የዓይነት ፡ መዋጮዎች ፡ (ንብረትና ፡ የገንዘብ ፡ መብት) ፡ (ዕዳዎች) ፡ የመሳሰሉት ፡ ብቻ ፡ ይወሰዳሉ ። በተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሮች ፡ በንብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሮችና ፡ በሁለት ፡ ዓይነት ፡ ኃላፊነት ፡ በአለባቸው ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሮች ፡ መዋጮዎች ፡ ለማኅበሩ ፡ በሚደረጉ ፡ የሙያ ፡ ሥራዎች ፡ ዓይነት ፡ ሊዋጡ ፡ ይችላሉ ።⁶¹ ነገር ፡ ግን ፡ እንደዚህ ፡ ዓይነቶቹ ፡ የዋና ፡ ገንዘቡ ፡ ክፍል ፡ ሊሆኑ ፡ አይችሉም ። የዋና ፡ ገንዘቡ ፡ ክፍሎች ፡ የሚሆኑት ፡ የጥሬ ፡ ገንዘብ ፡ ወይም ፡ የዓይነት ፡ መዋጮዎች ፡ ብቻ ፡ ናቸው።

ዋና ፡ ገንዘብ ፡ ከማኅበሩ ፡ የማይነቃነቁ ፡ ቋሚ ፡ ሀብቶች ፡ መለየት ፡ አለበት ። “ቋሚ ፡ የማይነቃነቁ ፡ ሀብቶች ፡” ማለት ፡ የጠቅላላው ፡ ጥሬ ፡ ገንዘብ ፡ ግዙፍነት ፡ ያላቸውና ፡ የሌላቸው ፡ ንብረቶችና ፡ ማኅበሩም ፡ በጠቅላላው ፡ “የአሉት ፡” መብቶች ፡ ዋጋ ፡ ነው ። (ቃሉ ፡ በይበልጥ ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፪-፶፮ ፡ በአሉት ፡ ተተርጉሟል) ። ዋና ፡ ገንዘብ ፡ ከቋሚ ፡ የማይንቀሳቀስ ፡ ሀብት ፡ ሊበልጥ ፡ ወይም ፡ ሊያንስ ፡ ይችላል ። አንድ ፡ ማኅበር ፡ በ፶፯ ፡ ብር ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ ይጀምራል ፡ እንበል ። የመጀመሪያው ፡ የማኅበሩ ፡ የማይንቀሳቀስ ፡ ሀብት ፡ ይኸው ፡ ነው ፡ እንበል ። ከአንድ ፡ ዓመት ፡ በኋላ ፡ የማኅበሩ ፡ የተጣራ ፡ ትርፍ ፡ ፪፯ ፡ ብር ፡ ነው ፡ እንበል ። ይህ ፡ ገንዘብ ፡ ወይም ፡ በዚህ ፡ ገንዘብ ፡ የተገዛው ፡ ንብረት ፡ የማኅበሩ ፡ ቋሚ ፡ የማይንቀሳቀስ ፡ ሀብት ፡ ክፍል ፡ ይሆናል ። ይኸውም ፡ አሁን ፡ ፶፪፯ ፡ ብር ፡ ነው ፡ ማለት ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ይህ ፡ ገንዘብ ፡ የማኅበሩ ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ ክፍል ፡ አይሆንም ። ምክንያቱም ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ የማኅበሩ ተኞችን ፡ መዋጮ ፡ ዋጋ ፡ ብቻ ፡ የሚያሳይ ፡ ስለሆነ ፡ ነው ። ዋና ፡ ገንዘቡ ፡ ፶፯ ፡ ብር ፡ እንደሆነ ፡ ይቀራል ። በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ የተጣራ ፡ ኪነጣራ ፡ ፪፯ ፡ ብር ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ ቋሚ ፡ የማይንቀሳቀስ ፡ ሀብቱ ፡ ፵፮፯ ፡ ብር ፡ ብቻ ፡ ይሆን ፡ ነበር ። እንደገና ፡ ዋና ፡ ገንዘቡ ፡ ፶፯ ፡ ብር ፡ እንደሆነ ፡ ይቀራል ።

የማኅበሩ ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ ማኅበሩ ፡ በሚኖርበት ፡ ጊዜ ፡ በማኅበሩ ተኞች ፡ ተጨማሪ ፡ መዋጮ ፡ ከፍ ፡ ሊል ፡ ይችላል ። በሌሎቹ ፡ ሁኔታዎች ፡ ደግሞ ፡ በተለያዩ ፡ መንገዶች ፡ ከፍ ፡ ወይም ፡ ዝቅ ፡ ሊል ፡ ይችላል ። ይህም ፡ በተለይ ፡ በዚህ ፡ መስመር ፡ ልዩ ፡ ደንቦች ፡ ለተደነገጉላቸው ፡ ለአክሲዮን ፡ ማኅበሮች ፡ ጠቃሚ ፡ ይሆናል ።

የማኅበሩ ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ የማኅበሩ ፡ ዕዳዎች ፡ የሚከፈሉ ፡ ለመሆናቸው ፡ ዋስትና ፡ የሚሰጥ ፡ ሰነድ ፡ (መያዣ) ፡ እንደሆነ ፡ ይቆጠራል ። ይህን ፡ በግልጽ ፡ የሚናገር ፡ የሕግ ፡ ድንጋጌ ፡ የለም ። ነገር ፡ ግን ፡ ይህ ፡ ጉዳይ ፡ ከሁለት ፡ ዓይ

61. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፪፻፳፱ ፡ (፩) ፡ ፪፪፻፳፭ ፡ ፫፻፫ ።

ነት ፡ ደንቦች ፡ ላይ ፡ ይታያል ። አንደኛው ፡ ማኅበርተኞቹ ፡ ትርፍ ፡ ሳይኖር ፡ እንደ ፡ ትርፍ ፡ የሚቀበሉትን ፡ ድርሻ ፡ የሚከለክለው ፡ ነው ። በጠቅላላው ፡ አነጋገር ፡ ትርፍ ሳይኖር ፡ እንደ ፡ ትርፍ ፡ የሚካፈል ፡ ድርሻ ፡ ማለት ፡ በማኅበሩ ፡ ለማኅበርተኞቹ ፡ የሚደረግ ፡ ከማኅበሩ ፡ ሥራ ፡ የተገኘ ፡ ትርፍን ፡ የማይመለከት ፡ የገንዘብ ፡ ወይም ፡ የንብረት ፡ ክፍያ ፡ ማለት ፡ ነው ። ትርፍ ፡ ሳይገኝ ፡ እንደትርፍ ፡ የሚካፈል ፡ ድርሻ ፡ የተባለበትም ፡ ምክንያት ፡ የሚደረጉ ፡ ክፍያዎች ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ከትርፍ ፡ ላይ ፡ ብቻ ፡ መክፈል ፡ ስለአለባቸው ፡ ነው ። ሁለተኛው ፡ ዓይነት ፡ ደንብ ፡ ደግሞ ፡ የማኅበሩ ፡ ባለገንዘቦችን ፡ ወይም ፡ ሂሳብ ፡ አጣሪዎችን ፡ በማኅበርተኞች ፡ ሳይከፈል ፡ የቀረ ፡ ማንኛውም ፡ መዋጮ ፡ እንዲከፈል ፡ የማስገደጃ ፡ ችሎታን ፡ የሚሰጥ ፡ ነው ።

ማንኛውም ፡ ለማኅበርተኞች ፡ የሚከፋፈል ፡ ገንዘብ ፡ ወይም ፡ ንብረት ፡ ለባለ
ገንዘቦች ፡ የሚከፈለውን ፡ የማኅበሩን ፡ ቋሚ ፡ የማይንቀሳቀስ ፡ ሀብት ፡ ይቀንስ
ዋል ። ነገር ፡ ግን ፡ ሕጉ ፡ ማኅበሩ ፡ ያለውን ፡ ቋሚ ፡ የማይንቀሳቀስ ፡ ሀብት ፡ በሙሉ ፡
ለባለገንዘቦች ፡ እንዲቆይ ፡ ማስገደድ ፡ አይችልም ። ሰዎች ፡ ማኅበርን ፡ የሚያቋቁሙ
በት ፡ ምክንያት ፡ ትርፍን ፡ ለማግኘት ፡ ነው ። በማኅበሩ ፡ የሚገኘውን ፡ ትርፍ ፡ ተከ
ፋፍለው ፡ ትርፉን ፡ ካልተቀበሉ ፡ ማኅበሩን ፡ እያቋቁሙም ። ስለዚህም ፡ እርግጠኛ
የሆነውን ፡ ትርፍ ፡ መከፋፈል ፡ ይቻላል ፡ በሚለው ፡ ወደ ፡ ስምምነት ፡ ተደርሷል ።
ነገር ፡ ግን ፡ ማኅበሩ ፡ በሚኖርበት ፡ ጊዜ ፡ ዋና ፡ ገንዘቡን ፡ የሚያክል ፡ ገንዘብ ፡
ወይም ፡ ንብረት ፡ ሊኖር ፡ ይገባል ። ለማኅበርተኞችም ፡ መከፋፈል ፡ የለበትም ።
(ማኅበሩ ፡ በሥራ ፡ ምክንያት ፡ በሚያደርገው ፡ ጉዳይ ፡ የተነሳ ፡ ዋና ፡ ገንዘቡን ፡ የሚ
ያክል ፡ ገንዘብ ፡ ወይም ፡ ንብረት ፡ ሊከስር ፡ ይችላል ። ይህ ፡ ከንግድ ፡ ማኅበሩ ፡ ሊመ
ጣ ፡ የሚችል ፡ አደጋ ፡ ስለሆነ ፡ በማኅበሩ ፡ ማኅበርተኞችና ፡ በባለገንዘቦች ፡ ተቀባ
ይነትን ፡ የሚያገኝ ፡ መሆን ፡ አለበት) ።

መመሪያው፡ የማኅበሪተኞች፡ በሙሉ፡ አላፈነት፡ የተወሰነ፡ ለሆኑ፡ ማኅበሮች፡ በጣም፡ ጠቃሚ፡ ነው። ይኸውም፡ ለአክሲዮን፡ ማኅበርና፡ ኃላፊነቱ፡ ለተወሰነ፡ የግል፡ ማኅበር፡ ማለት፡ ነው። በማኅበሩ፡ ያልተከፈለን፡ ዕዳ፡ ለማግኘት፡ ባለገንዘቡ፡ ሊመለከት፡ የሚችለው፡ የማኅበሩን፡ ንብረት፡ ብቻ፡ ነው። እነዚህ፡ ማኅበሮች፡ ትርፎችን፡ ለማኅበሪተኞች፡ የሚያከፋፍሉበትን፡ መንገድ፡ የሚወስኑ፡ የተወሳሰቡ፡ ደንቦች፡ ተሰጥተዋል። በተጨማሪም፡ ባለገንዘቦችና፡ የሂሳብ፡ አጣሪዎች፡ ለማኅበሩ፡ ሊያዋጣ፡ የሚገባውን፡ መዋጮ፡ በሙሉ፡ ያልከፈለ፡ ማኅበሪተኛ፡ እንዲከፍል፡ ሊያስገድዱባቸው፡ የሚያስችላቸው፡ ሌሎች፡ ደንቦች፡ ተሰጥተዋል።⁶²

የማኅበርተኞቹ ፡ አላፊነት ፡ ያልተወሰነ ፡ ከሆነ ፡ መመሪያው ፡ ብዙ ፡ ጠቃሚ ፡
አይደለም ፡ ምክንያቱም ፡ ገንዘቡን ፡ ያልተከፈለ ፡ ባለገንዘብ ፡ ማኅበርተኞችን ፡ በማን
ኛውም ፡ ጊዜ ፡ መክሰስ ፡ ስለሚችል ፡ ነው ። ይህም ፡ በኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡
ማኅበርተኞችና ፡ አላፊነታቸው ፡ ባልተወሰነ ፡ የሁለት ፡ ዓይነት ፡ አላፊነት ፡ የአለ
በት ፡ ማኅበር ፡ አባሎች ፡ ላይ ፡ ይሠራል ። ማኅበርተኞቹ ፡ ትርፍ ፡ ሳይኖር ፡ እንደ ፡
ትርፍ ፡ የተቀበሉትን ፡ ድርሻዎች ፡ ለማኅበሩ ፡ እንዲመልሱ ፡ የሚያስገድድ ፡ ክስ ፡
በባለገንዘብ ፡ የተመሠረተ ፡ እንደሆነ ፡ ስለ ፡ ጉዳዩ ፡ ማኅበሩን ፡ መጠየቅ ፡ ሳያስፈ
ልግ ፡ በቀጥታ ፡ በማኅበርተኞች ፡ ላይ ፡ ሊመሠረት ፡ በሚያስችለው ፡ በቁጥር ፡ ፪፻፺፩ ፡
እንኳ ፡ ቢሆን ፡ መመሪያው ፡ ተቀባይነትን ፡ አግኝቷል ። ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ግን ፡ ባለ

[illegible]

ገንዘቡ ፡ ስለአልተከፈለው ፡ ገንዘብ ፡ (ዕዳ) ፡ በማኅበርተኛው ፡ ላይ ፡ ክስ ፡ ከመመሥረቱ ፡ በፊት ፡ ማኅበሩን ፡ መጠየቅ ፡ ይኖርበታል ።

መመሪያው ፡ አላፈነታቸው ፡ ለተወሰነ ፡ የሁለት ፡ ዓይነት ፡ ኃላፊነት ፡ የአለበት ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኞችም ፡ ጠቃሚ ፡ ነው ። እነዚህ ፡ ማኅበርተኞች ፡ ያላገቡት ፡ መዋጮ ፡ ቢኖር ፡ እንዲያገቡ ፡ በባለገንዘቡ ፡ ሊገደዱ ፡ ይችላሉ ። በማኅበሩ ፡ የሂሳብ ፡ ማመዛዘኛ ፡ ባለው ፡ ሂሳብ ፡ ከጸደቀ ፡ በኋላ ፡ በቅን ፡ ልቦና ፡ የተቀበሉት ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ ማኅበርተኞች ፡ ትርፍ ፡ ሳይኖር ፡ እንደትርፍ ፡ የተቀበሉትን ፡ እንዲመልሱ ፡ ሊገደዱ ፡ ይችላሉ ።⁶³

፩. የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ -

ውል ፡ የሆነው ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ስምምነት ፡ ለማንኛውም ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ መሠረት ፡ ነው ።⁶⁴ ይህም ፡ ማለት ፡ -

፩/ በቁጥር ፡ ፪፻፲፩ ፡ ለሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ በተሰጠው ፡ ትርጓሜ ፡ የሚፈለጉትን ፡ ነገሮች ፡ የሚያሟላ ፡ በማኅበርተኞቹ ፡ የተፈጸመ ፡ ውል ፡ ከሌለ ፡ በቀር ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ሊቋቋም ፡ አይችልም ። በፍትሐ ፡ ብሕር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፳ ፡ መሠረት ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ በሚመለከቱ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ደንጋጌዎች ፡ (ውሳኔዎች) ፡ ቢመራም ፡ እንኳ ፡ “ትርፎችን ፡ ለማግኘት ፡ ወይም ፡ ለመካፈል ፡ የተቋቋመ” ፡ ስብሰቤ ፡ በሚጻፍ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ካልተቋቋመ ፡ በቀር ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ አይደለም ።⁶⁵

፪/ የሽርክና ፡ ማኅበርን ፡ የሚመለከቱ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ደንቦች ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፲፪ ፡ ከተሰጡት ፡ ውሎችን ፡ ከሚመለከቱ ፡ ጠቅላላ ፡ ደንቦች ፡ በተለይ ፡ እንዲሠሩ ፡ የተደረጉ ፡ ናቸው ።

ከላይ ፡ እንደተገለጸው ፡ የውል ፡ ደንቦች ፡ ከአክሲዮን ፡ ማኅበሮች ፡ ይበልጥ ፡ በተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሮች ፡ በእሽሙር ፡ ማኅበሮችና ፡ በሁለት ፡ ዓይነት ፡ አላፈነት ፡ በአለባቸው ፡ ማኅበሮች ፡ ላይ ፡ በጣም ፡ ጠቃሚ ፡ ይሆናሉ ። የአክሲዮን ፡ ማኅበርን ፡ በተለይም ፡ ብዙ ፡ ማኅበርተኞች ፡ የአሉት ፡ ማኅበርን ፡ አመሠራረት ፡ ሥራ ፡ አካሄድና ፡ አፈራረስን ፡ ከሚመለከቱ ፡ ደንቦች ፡ ይልቅ ፡ የኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበርን ፡ አመሠራረት ፡ ሥራ ፡ አካሄድና ፡ አፈራረስ ፡ የሚመለከቱ ፡ ደንቦች ፡ ውሎችን ፡ ከሚመለከቱ ፡ አጠቃላይ ፡ ደንቦች ፡ ጋራ ፡ ይቀራረባሉ ። ለምሳሌ ፡ አንድ ፡ መቶ ፡ ማኅበርተኞች ፡ በአሉት ፡ የአክሲዮን ፡ ማኅበር ፡ ውስጥ ፡ እያንዳንዱ ፡ ባለአክሲዮን ፡ ለማኅበሩ ፡ ዋና ፡ ውል ፡ የውሉ ፡ ተዋዋይ ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ ማሰብ ፡ በጣም ፡ ያስቸግራል ። ማኅበርተኛ ፡ ሊሆን ፡ የቻለው ፡ በማኅበሩ ፡ መሥራቾች ፡ በቀረቡ ፡ የአክሲዮኖች ፡ ሽያጭ ፡ መሠረት ፡ ለመግዛት ፡ በመፈረም ፡ ወይም ፡ የሌላውን ፡ ሰው ፡ አክሲዮኖች ፡ በመግዛት ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። ስለዚህም ፡ የሰውየው ፡ መብቶች ፡ የሚመሩት ፡ ከዋናው ፡ ውል ፡ ይበልጥ ፡ የአክሲዮን ፡ ማኅበሮችን ፡ በሚመለከቱ ፡ የሕግ ፡ ውሳኔዎች

63. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፩ ፡ ፫፻፳ ፡ ፫፻፲፫ ።

64. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲ ፡ (፩) ፡ ፪፻፲፩ ።

65. ነገር ፡ ግን ፡ የፒ. ማክላርቲን ፡ “በሕግ ፡ ሳይታወቁ ፡ የሚሠሩ ፡ (‘‘ዲ ፡ ፋክቶ’’) ፡ እና ፡ ልማዳዊ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሮች ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ” ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ፲፭ኛ ፡ ሸልዩም ፡ (፲፱፻፳፩ ፡ ዓ ፡ ም) ፡ ገጽ ፡ ፻፳፯ ፡ ተመልከት ።

ች፡ነው። ቢሆንም፡ በአክሲዮን፡ ማኅበር፡ እንኳ፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡ እንደ፡ መሠረት፡ ሊኖር፡ ያስፈልጋል። ይህም፡ ውል፡ የሌሎች፡ ማኅበሮች፡ መሠረት፡ የሆነው፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡ የሚፈጽማቸውን፡ ብዙዎችን፡ ተግባሮች፡ ይፈጽማል።

“ስለ፡ ማኅበር፡ የመመሥረቻ፡ ጽሑፍ፡” የሚናገሩ፡ ብዙ፡ የንግድ፡ ሕግ፡ ደንጋጌዎች፡ አሉ። “የማኅበሩ፡ መመሥረቻ፡ ጽሑፍና፡” “የሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡” የሚያመለክቱት፡ አንድን፡ ነገር፡ ነው። ይኸውም፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ መሠረት፡ የሆነውን፡ ዋናውን፡ ውል፡ ነው። ጉልህ፡ የሆነ፡ ልዩነት፡ የለም። ማንም፡ ሰው፡ ቢሆን፡ የንግድ፡ ማኅበርን፡ በሚመሠርትበት፡ ጊዜ፡ አንድ፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ ውልና፡ ሌላ፡ የማኅበሩ፡ መመሥረቻ፡ ጽሑፍ፡ አያዘጋጅም። “የማኅበሩ፡ መመሥረቻ፡” የሚባለው፡ ቃል፡ በሕጉ፡ አጠቃቀም፡ መሠረት፡ የሚመለከተው፡ ከተራ፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ በቀር፡ በማንኛውም፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ ሥር፡ የሚገኘውን፡ ዋና፡ ውልን፡ ነው።⁶⁶ “የሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡” የሚባለው፡ ቃል፡ ሁለት፡ ዓይነት፡ አጠቃቀም፡ አለው። በተራ፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡ የሚገኘውን፡ ዋና፡ ውል፡ በሚመለከትና፡ የማንኛውም፡ ንግድ፡ ማኅበር፡ መሠረት፡ የሆነውን፡ ውል፡ በሚመለከት፡ ነው።⁶⁷

አንዳንድ፡ የንግድ፡ ሕግ፡ ደንጋጌዎች፡ “ስለ፡ ማኅበሩ፡ መተዳደሪያ፡ ደንብ” ይናገራሉ። ሕጉ፡ ይህን፡ ቃል፡ የአክሲዮን፡ ማኅበርንና፡ አላፊነቱ፡ የተወሰነ፡ የግል፡ ማኅበርን፡ ሥራ፡ አካሄድ፡ የሚወስኑትን፡ ዝርዝር፡ ደንቦች፡ ለማመልከት፡ ይጠቀምበታል። የማኅበሩ፡ መተዳደሪያ፡ ደንቦች፡ የሚዘጋጁት፡ በብዙ፡ መንገድ፡ የማኅበሩ፡ መመሥረቻ፡ ጽሑፍ፡ በሚዘጋጅበት፡ ዓይነት፡ ነው። እነዚህም፡ የማኅበሩ፡ መመሥረቻ፡ ጽሑፍ፡ ከፍል፡ እንደሆኑ፡ ይቆጠራል።⁶⁸

የሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡ አቋሞች፡-

በአንቀጽ፡ ፪፻፲፮፡ መሠረት፡-

የሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡ ማለት፡ ሁለት፡ ወይም፡ ብዙ፡ ሰዎች፡ መዋጮ፡ አዋጥተው፡ በአንድነትና፡ በሕብረት፡ የኢኮኖሚ፡ ተግባር፡ ያለው፡ ሥራ፡ ለመመሥረትና፡ ከሚገኘው፡ ትርፍም፡ ሆነ፡ ከሚመጣው፡ ዕዳ፡ ተካፋይ፡ ለመሆን፡ የሚስማሙበት፡ ውል፡ ነው።

የዚህም፡ ትርጓሜ፡ አቋሞች፡ በሚቀጥሉት፡ ጽሑፎች፡ ተገልጿዋል።

ሁለት፡ ወይም፡ ብዙ፡ ሰዎች፡ ቢያንስ፡ ሁለት፡ ሰዎች፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡ ተዋዋሮች፡ መሆን፡ አለባቸው። ቢያንስ፡ አምስት፡ ሰዎች፡ እንዲኖሩት፡

66. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፳፭፡ (ዘ)፡ ፪፻፳፭፡ ፪፻፳፭፡ ፪፻፲፫፡ ፳፻፲፮፡ ይህ፡ በተጨማሪ፡ የሰብዓዊ፡ ኑሮ፡ ማኅበርን፡ መሠረተ፡ ውል፡ ይጠቅሳል። (ይመለከታል)። የፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፳፭።

67. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፲፩፡ ፪፻፴፫፡ ቁጥር፡ ፪፻፳፭፡ (ዘ)፡ ና፡ ፪፻፳፭፡ ማኅበሩ፡ የተቋቋመበት፡ ጽሑፍ፡ ውል፡ ስለመሆኑና፡ ስለዚህም፡ ለንግድ፡ መዝገብ፡ ኃላፊ፡ ለሆነው፡ ሠራተኛ፡ መስጠትም፡ ያለበት፡ ስለመሆኑ፡ ብቻ፡ ይናገራሉ። ይህም፡ የሆነበት፡ ምዝገባ፡ ምናልባት፡ ሁሉም፡ የማኅበሩ፡ መቋቋሚያ፡ ጽሑፍ፡ ያላቸው፡ ዓይነቶች፡ የንግድ፡ ሥራ፡ ድርጅቶች፡ ብቻ፡ በመዝገብ፡ የመግባት፡ ግዴታ፡ እንዲኖራቸው፡ በትድሚያ፡ ታስቦ፡ ይሆናል። ማስታወሻ፡ ፳፫ንና፡ የተያያዘውን፡ ጽሑፍ፡ ተመልከት።

68. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፲፱፡ ፳፻፲፭።

ከሚገደደው፡ ከአክሲዮን፡ ማኅበር፡ በቀር፡ ይህ፡ አባባል፡ በሁሉም፡ የንግድ፡ ማኅበሮች፡ ይጻፍል።⁶⁹

አነስተኛ፡ ተፈላጊ፡ የሆነው፡ የሰዎች፡ ቁጥር፡ ሁለት፡ መሆኑ፡ አንድ፡ ሰው፡ ብቻውን፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ ሊያቋቁም፡ አይችልም፡ ማለት፡ ነው። በማንኛውም፡ መንገድ፡ ቢሆን፡ የአንድ፡ ሰው፡ ማኅበር፡ የሚባለው፡ አስተሳሰብ፡ ትክክለኛ፡ ሳይመስል፡ ይችላል። ነገር፡ ግን፡ በሕግ፡ የሰውነት፡ መብት፡ የተሰጠው፡ ማኅበር፡ ያለው፡ ጥቅም፡ ለእያንዳንዱ፡ ነጋዴ፡ በጣም፡ አስፈላጊ፡ ሊሆን፡ ይችላል። ይህም፡ በተለይ፡ ለተወሰነ፡ አላፊነትና፡ አባሉ፡ ቢሞትም፡ በማኅበሩ፡ ለመኖር፡ መቻል፡ ላይ፡ ይጻፍል።⁷⁰ አንድ፡ ነጋዴ፡ እነዚህን፡ ጥቅሞች፡ ለማግኘት፡ ከፈለገ፡ ቢያንስ፡ አንድ፡ ማኅበርተኛ፡ ሊኖረው፡ ያስፈልጋል። ነጋዴው፡ ማኅበርተኛው፡ በማኅበሩ፡ ሥራ፡ ላይ፡ ብዙ፡ ባይካፈልም፡ ተፈላጊ፡ የሆነውን፡ አነስተኛ፡ ቁጥር፡ ለማሟላት፡ ብቻ፡ ሲል፡ ማኅበርተኛውን፡ ማግኘት፡ ይኖርበታል። ነገር፡ ግን፡ የተቋቋመው፡ ማኅበር፡ ማኅበርተኛ፡ የሆነው፡ የመጀመሪያው፡ ነጋዴ፡ አላፊነት፡ የተወሰነ፡ ከሆነ፡ ሁለተኛው፡ ማኅበርተኛ፡ መጠንቀቅ፡ ይኖርበታል። የማኅበሩን፡ የሥራ፡ ደንቦች፡ በደንብ፡ ባለመመልከት፡ ማኅበሩን፡ የግሉ፡ እንደሆነ፡ ቆጥሮ፡ ቢሠራና፡ ማኅበሩ፡ ቢከሰር፡ የተወሰነ፡ አላፊነት፡ የሚሰጠውን፡ ጥቅም፡ ሊያጣ፡ ይችላል።⁷¹

የማኅበሩ፡ አባሎች፡ ቁጥር፡ ከሃምሳ፡ መብለጥ፡ ከማይችልበት፡ አላፊነቱ፡ ከተወሰነ፡ የግል፡ ማኅበር፡ በቀር፡ የማኅበሩን፡ አባሎች፡ ከፍተኛ፡ ቁጥር፡ የሚወሰን፡ ነገር፡ የለም።⁷² በማኅበርተኞች፡ መሐከል፡ ሊኖር፡ በሚገባው፡ የቅርብ፡ ግንኙነት፡ የተነሳ፡ በተራ፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ ወይም፡ በእሽመር፡ ማኅበር፡ ውስጥ፡ የሚገኙ፡ ማኅበርተኞች፡ ቁጥር፡ ብዙውን፡ ጊዜ፡ አነስተኛ፡ ይሆናል። በሌላ፡ በኩል፡ ደግሞ፡ የአክሲዮን፡ ማኅበር፡ ማኅበርተኞች፡ ቁጥር፡ በጣም፡ ብዙ፡ መሆን፡ ይችላል።

በአንድነትና፡ በኅብረት፡ ለመሆን፡ ስለመፈለግ፡ ውሉ፡ የሚጸና፡ የኅብረት፡ የሽርክና፡ ውል፡ እንዲሆን፡ ከተፈለገ፡ ተዋዋቦቹ፡ “በአንድነትና፡ በኅብረት፡ ለመ

69. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፫፻፮፡ (፩)።

70. የንግድ፡ መደብር፡ ሊሸጥና፡ ሊወረስ፡ የሚችል፡ ግዙፍነት፡ የሌለው፡ ዓይነት፡ ንብረት፡ ስለሆነ፡ ነጋዴው፡ ከሞተ፡ በኋላ፡ ንግዱ፡ እንዲኖር፡ ለማድረግ፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ ማቋቋም፡ አያስፈልግም። በዚህ፡ እቅጣጫ፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ የንግድ፡ መደብር፡ ብቻውን፡ የሌለውን፡ እንዳንድ፡ ጥቅሞች፡ አሉት። ስምሳሌ፡ ነጋዴው፡ በሚሞትበት፡ ጊዜ፡ የንግድ፡ መደብሩ፡ ደንቦች፡ ገበያተኛን፡ ሳይጨምር፡ በከፊሉ፡ ይሸጣል፡ በማለት፡ ይሰጋ፡ ይሆናል። ይህም፡ በተለይ፡ አደገኛ፡ የሚሆነው፡ በንግድ፡ ጉዳይ፡ ላይ፡ ብዙ፡ ልምምድ፡ የሌላቸው፡ ሰዎች፡ የውርሱን፡ ጉዳይ፡ የያዙት፡ እንደሆነ፡ ነው። ደንቦች፡ ገበያተኛው፡ ሊበላሽ፡ ይችላል። የመበላሸትም፡ ውጤት፡ ወደ፡ ወራሾቹ፡ የሚሄደው፡ ክፍያ፡ አነስተኛ፡ መሆኑና፡ የደንቦች፡ ገበያተኛ፡ ዋጋ፡ በመቀነሱ፡ የኢኮኖሚ፡ ኪሣራ፡ ነው። ይህ፡ የንግድ፡ መደብሩ፡ በንግድ፡ ማኅበሩ፡ የሚካሄድ፡ ቢሆን፡ እንኳ፡ ሲሆን፡ ይችላል፡ ነገር፡ ግን፡ ለመሆን፡ ያለው፡ ፅድል፡ አነስተኛ፡ ነው። የንግድ፡ ማኅበር፡ ቢያንስ፡ ሁለት፡ ማኅበርተኞች፡ ስለሚኖሩት፡ በአንድ፡ ሰው፡ ሞት፡ ምክንያት፡ ማኅበሩ፡ ቢፈርስም፡ እንኳ፡ የንግዱ፡ ዋጋ፡ መጠበቅን፡ የሚያረጋግጥ፡ ሌላው፡ ማኅበርተኛ፡ ይኖራል። በሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡ ላይ፡ እንዲሁ፡ አባል፡ ቢሞት፡ እንኳ፡ ድርሻው፡ ለወራሾቹ፡ ተሰጥቶ፡ ማኅበሩ፡ ለመቀጠል፡ የሚያስችለውን፡ ስምምነት፡ ማድረግ፡ ይቻላል። (ይህም፡ በሽርክና፡ ማኅበር፡ ውሉ፡ ላይ፡ እንደዚህ፡ ዓይነት፡ ድንጋጌ፡ ባይኖር፡ እንኳ፡ በአክሲዮን፡ ማኅበርና፡ በአላፊነቱ፡ በተወሰነ፡ የግል፡ ማኅበር፡ ላይ፡ ይኖራል)፡ ጋና፡ ኮሚሽን፡ አፍ፡ ኤንኳየሪ፡ ከላይ፡ በማስታወሻ፡ ፴፫፡ የተጠቀሰውን፡ ገጽ፡ ፮፡ ተመልከት፡ ሌ. ሲ. ቪ. ጉውድር፡ “ከምጋኒ፡ ሎው፡ ሪፎርም”፡ ማላያ፡ ሎው፡ ሪፒው፡ ፪ኛ፡ ፑልዩም፡ (፲፱፻፷፪)፡ ገጽ፡ ፴፱ን፡ ተመልከት።

71. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፭፻፴፩፡ ፲፩፻፳፭።

72. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፭፻፲፡ (፱)።

ሆንን፡ መፈለግ፡ አለባቸው፡ ይህም፡ ማለት፡ የንግድ፡ ማኅበሩን፡ ለማቋቋም፡ የፈለጉ፡ መሆን፡ አለባቸው፡ ማለት፡ ነው። በይበልጥ፡ ግልጽ፡ በሆነ፡ አነጋገርም፡ ለጋራ፡ ጥቅምና፡ በአክሲዮኖች፡ ደረጃ፡ በአንድነት፡ የመሥራት፡ ፍላጎት፡ እንዲኖራቸው፡ ያስፈልጋል።⁷³ ይህም፡ የሚታየው፡ እያንዳንዱ፡ ማኅበሩን፡ በማኅበሩ፡ ሥራ፡ ላይ፡ ያለውን፡ የመቆጣጠር፡ መብት፡ በመመልከት፡ ነው።

አንድነት፡ የመሆን፡ የማኅበሩን፡ ፍላጎት፡ ሁሉም፡ ለማኅበሩ፡ ወይም፡ በማኅበሩ፡ ውስጥ፡ ለመሥራት፡ በታቀደ፡ ንቁ፡ ዓላማ፡ መመሥረት፡ አይኖርበትም። ይህም፡ ገንዘባቸውን፡ ብቻ፡ ሥራ፡ ላይ፡ ለማዋል፡ በሚፈልጉ፡ አላፈነታቸው፡ ለተወሰነ፡ የሁለት፡ ዓይነት፡ ኃላፊነት፡ ያለበት፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ ማኅበሩን፡ በአክሲዮን፡ ማኅበርና፡ ኃላፊነቱ፡ በተወሰነ፡ የግል፡ ማኅበር፡ ባለአክሲዮኖች፡ ላይ፡ አይሠራም። ሕጋዊ፡ (ትክክለኛ)፡ የሆኑ፡ የቁጥጥር፡ ዕቅዶች፡ ለመኖራቸው፡ ማስረጃ፡ (ማረጋገጫ)፡ ስለማይሆን፡ በአንዳንድ፡ ማኅበሮች፡ በተለይም፡ እንደ፡ አክሲዮን፡ ማኅበር፡ ዓይነት፡ የተለያዩ፡ ቡድኖች፡ የተለያዩ፡ መብቶች፡ ባሉዋቸው፡ ማኅበሮች፡ ውስጥ፡ ስምምነቱ፡ ሙሉ፡ በሙሉ፡ እኩል፡ ሊሆን፡ አይገባውም። የሕጉ፡ ግዛት፡ ከሚፈቅደው፡ ቁጥጥር፡ በቀር፡ እኩል፡ መሆን፡ አለበት።

ግዳጁ፡ እንዲኖር፡ የተደረገው፡ የሽርክና፡ ማኅበርን፡ ሌሎች፡ አቋሞች፡ ከሚይዙ፡ ውሎች፡ ለመለየት፡ የሚረዳ፡ በመሆኑ፡ ነው።⁷⁴ የተወሰነ፡ ደግሟ፡ ሳይኖር፡ ሠራተኛው፡ ትርፍ፡ ቢኖር፡ ደመወዙን፡ ከትርፉ፡ ላይ፡ በመካፈል፡ የሚከፈልበት፡ የሥራ፡ ውል፡ የተወሰነ፡ ወለድ፡ ከመስጠት፡ ፈንታ፡ አበዳሪው፡ ትርፍ፡ ቢኖር፡ ከትርፉ፡ እንዲካፈል፡ የሚያደርግ፡ የብድር፡ ውልና፡ ለንግድ፡ መደብሩ፡ ሻጭ፡ የተወሰነ፡ ገንዘብ፡ ከመካፈል፡ ይልቅ፡ ሻጩ፡ ከንግድ፡ መደብሩ፡ የወደፊት፡ ትርፍ፡ እንዲካፈል፡ የሚያደርግ፡ የሽያጭ፡ ውል፡ ለዚህ፡ ምሳሌዎች፡ ናቸው። እነዚህ፡ ውሎች፡ ውስጥ፡ በአንድነትና፡ በኅብረት፡ የመሆን፡ ፍላጎት፡ የለም። የንግድ፡ መደብሩን፡ ለሚመለከቱ፡ ውሳኔዎች፡ ሠራተኛው፡ በአሠሪው፡ ቁጥጥር፡ ሥር፡ ነው። የንግድ፡ መደብሩ፡ አበዳሪ፡ ወይም፡ ሻጭ፡ ብዙውን፡ ጊዜ፡ በመደብሩ፡ የሥራ፡ እንቅስቃሴ፡ ላይ፡ አይካፈልም።

መዋጮዎች፡ የሚጸና፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡ እንዲኖር፡ ከተፈለገ፡ እያንዳንዱ፡ ማኅበሩን፡ ለንግድ፡ ማኅበሩ፡ መዋጮ፡ ማዋጣት፡ አለበት። መዋጮዎች፡ ማኅበሩ፡ ሥራውን፡ እንዲያካሂድበት፡ በማኅበሩ፡ ቁጥጥር፡ ሥር፡ እንዲኖሩ፡ የሚደረጉ፡ ነገሮች፡ (ዕቃዎች)፡ ናቸው። ስለአዋጣም፡ የአዋጣው፡ ሰው፡ በማኅበር ተኝነት፡ የሚገኘውን፡ ጥቅም፡ ያገኛል። በአክሲዮን፡ ማኅበርና፡ ኃላፊነቱ፡ በተወሰነ፡ የግል፡ ማኅበር፡ ካልሆነ፡ በቀር፡ በማናቸውም፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ መዋጮዎች በጥሬ፡ ገንዘብ፡ በዓይነት፡ ወይም፡ በሞያ፡ ሥራ፡ ለደረጉ፡ ይችላሉ።⁷⁵ ለአክሲዮን፡ ማኅበር፡ ወይም፡ ኃላፊነቱ፡ ለተወሰነ፡ የግል፡ ማኅበር፡ የሚደረጉ፡ መዋጮዎች፡ በጥሬ፡ ገንዘብ፡ ወይም፡ በዓይነት፡ ብቻ፡ መሆን፡ አለባቸው።⁷⁶

73. በማስረጃ፡ ጭ፣ የተጠቀሰውን፡ ጁ፡ ሪፐርት፡ ቁጥር፡ 33፡ ተመልከት፤ 33፡ በማስረጃ፡ ሩ፡ የተጠቀሰውን፡ 3፡ ኤስካራ፡ ቁጥር፡ 333፡ — 333፡ ተመልከት።

74. በዚህ፡ ጉዳይ፡ ላይ፡ ለፈረንሳይ፡ ንግድ፡ ሕግ፡ በኮሚሽን፡ ሌፍ፡ ሪፎርም፡ የተሰጠውን፡ መግለጫ፡ ተመልከት፤ ትራቮ፡ ደ፡ ለ፡ ኮሚሽን፡ ደ፡ ሪፎርም፡ ሌ፡ ኮፍ፡ ደ፡ ኮሚሽን፡ ኤ፡ ሌ፡ ደርዋ፡ ደ፡ ሶስቱ፡ (ፓሪስ፡ ሌጂዲ፡ 1889—1890)፡ ጭ፡ ሾልዩም፡ 78፡ 333፡ 333፡ የሳብ፡ ኮሚሽን፡ መግለጫ፡ 33፡ ሾልዩም፡ 78፡ 333፡ በተጨማሪ፡ ተመልከት።

75. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ 333፡ 333፡ 333፡ 333።

76. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ 333፡ 333፡ 333፡ 333።

በዓይነት፡ የሚደረጉ፡ መዋጮች፡ ግዙፍነት፡ ባላቸውና፡ በሌላቸው፡ ንብረቶች፡ የሚደረጉ፡ መዋጮች፡ ናቸው። እነዚህንም፡ የሚያዋጣው፡ ሰው፡ ያሉትን፤ የገንዘብ፡ መብቶችን፡ (ዕዳዎችን)፡ ወይም፡ የንብረት፡ ጥቅምን፡ ይጨምራሉ። የማይንቀሳቀስ፡ ንብረት፤ የሚንቀሳቀስ፡ ንብረት፤ የድርሰትና፡ የኪነ፡ ጥበብ፡ ባለሀብትነት፡ መብቶች፤ የኢንዱስትሪ፡ ንብረቶች፡ (የንግድ፡ ምልክቶች፤ እንዲሁም፡ ስዕሎችና፡ ሞዴሎች)፤ የንግድ፡ መደብር፤ የሚንቀሳቀስ፡ ወይም፡ የማይንቀሳቀስ፡ ንብረት፡ ኪራይና፡ ሌሎችም፡ ምሳሌዎች፡ ናቸው። ሕጉ፤ እነዚህ፡ ንብረቶች፡ ለማሳበሩ፡ የሚተላለፉበትን፡ መንገድ፡ የሚመለከቱ፡ ብዙ፡ ደንቦች፡ አሉት። ከቂጥር፡ ፪፻፳፱ — ፪፻፴፪፡ (ለተራ፡ የሽርክና፡ ማህበር፤ ለኅብረት፡ የሽርክና፡ ማህበር፤ ለሁለት፡ ዓይነት፡ ኃላፊነት፡ ለአለበት፡ የሽርክና፡ ማህበር፡ የሚደረጉ፡ መዋጮችና)፡ ከቂጥር፡ ፪፻፳ — ፪፻፴፱፡ (የማህበርተኝነትን፡ ድርሻ፡ መዋጮ፡ አድርጎ፡ እንድ፡ የንግድ፡ መደብርን፡ ለማህበር፡ ስለማስገባት)፡ ለምሳሌ፡ ያህል፡ ተመልከት።

የእያንዳንዱ፡ በዓይነት፡ የሚደረግ፡ መዋጮ፡ ዋጋ፡ ማህበርተኞቹ፡ በተስማሙበትና፡ በሽርክና፡ ማህበር፡ ውሉ፡ በተግፈው፡ መሠረት፡ ነው። የአባሎቹ፡ በሙሉ አላፈነት፡ የተወሰነ፡ በሆነበት፡ በአክሲዮን፡ ማህበርና፡ ኃላፊነቱ፡ በተወሰነ፡ የግል፡ ማህበር፡ ላይ፡ ባለገንዘቦች፡ በዓይነት፡ የተዋጣውን፡ ነገር፡ ግምት፡ ትክክለኛ፡ መሆኑን፡ የሚያረጋግጥ፡ ተጨማሪ፡ መከላከያ፡ ይፈልጋሉ። ይህ፡ መከላከያ፡ ሕዝቡ፡ አክሲዮኑን፡ እየፈረመ፡ በመግዛት፡ ለተቋቋመ፡ የአክሲዮን፡ ማህበር፡ ባለአክሲዮኖችም፡ ይፈለጋል። ምክንያቱም፡ ንብረቱን፡ ወይም፡ አዋጭውን፡ ሰው፡ ለማግኘት፡ የሚችሉበት፡ ቀላል፡ መንገድ፡ ባለመኖሩ፡ ነው። ለአክሲዮን፡ ማህበር፡ የሚደረጉ፡ የዓይነት፡ መዋጮችን፡ መግመቻ፡ የተለየ፡ ሥነ፡ ሥርዓት፡ በሕግ፡ ተሰጥቷል።⁷⁷ ኃላፊነቱ፡ በተወሰነ፡ የግል፡ ማህበር፤ በሽርክና፡ ማህበር፡ ውል፡ ውስጥ፡ ለተፃፈው፡ በዓይነት፡ ለተደረገ፡ መዋጮ፡ ግምት፡ ማህበርተኞች፡ በሙሉ፡ ለሦስተኛ፡ ወገኖች፡ ዋሶች፡ ናቸው።⁷⁸

አገልግሎቱን፡ ወይም፡ የሞያ፡ ሥራውን፤ የተወሰነ፡ ደመወዝ፡ ሳይከፈለው፡ ለማህበሩ፡ የሚያዋጣ፡ ሰው፡ ከትርፉ፡ ላይ፡ ድርሻ፡ ይኖረዋል። ሠራተኞች፡ የሌላቸውን፡ ማህበሩን፡ የመቆጣጠሪያ፡ መብቶች፡ ስላለው፡ “ከሠራተኛ”፡ ይበልጣል።

ማህበሩ፡ በሕግ፡ የሰውነት፡ መብት፡ ያልተሰጠው፡ ካልሆነ፡ በቀር፡ ወይም፡ የንብረቱ፡ ጥቅም፡ ብቻ፡ የተዋጣ፡ ከሆነ፡ በጥሬ፡ ገንዘብ፡ ወይም፡ በዓይነት፡ የሚደረጉ፡ መዋጮች፡ የማህበሩ፡ ሀብቶች፡ ናቸው። በእሽመር፡ ማህበር፡ ደንብ፡ ተቃራኒ፡ የሆነ፡ ስምምነት፡ ከሌለ፡ በቀር፡ እያንዳንዱ፡ ማህበርተኛ፡ ገቢ፡ ላደረገው፡ መዋጮ፡ ባለሀብትነቱን፡ እንደያዘ፡ ይቆያል።⁷⁹ (“ተቃራኒ”፡ ድንጋጌዎች፡ በአባሎች፡ ያልተከፋፈለ፡ ባለቤትነትን፡ ወይም፡ የእሽመር፡ ማህበር፡ ሥራ፡ አስኪያጆች፡ ባለሀብትነትን፡ ይጨምራሉ)።

ዓላማ፡ የኢኮኖሚ፡ ተግባሮች፡ የሚጸና፡ የሽርክና፡ ማህበር፡ ማህበርተኞች፡ “የኢኮኖሚ፡ ተግባር፡ ያለውን፡ ሥራ”፡ ለመሥራት፡ መፈለግ፡ አለባቸው። ይህም፡ ሐረግ፡ ሰፊና፡ ማንኛውንም፡ ትርፍ፡ ያለውን፡ ወይም፡ ትርፍ፡ ሊያስገኝ፡ የሚች

77. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፳፱ ።

78. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፳፻፲፱ ።

79. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፪፻፴፱ ።

ለውን ፡ ሥራ ፡ ሊጨምር ፡ ይችላል ። የሽርክና ፡ ማኅበሩ ፡ ማኅበርተኞች ፡ ማኅበሩ ፡ እንዲሠራ ፡ የሚፈልጉት ፡ ሥራ ፡ የማኅበሩ ፡ የንግድ ፡ (የሥራ) ፡ ዓላማ ፡ ይባላል ። በጠቅላላው ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ማንኛውንም ፡ ሊገኝ ፡ (ሊያረግ) ፡ የሚችል ፤ ሕገ ፡ ወጥ ፡ ያልሆነና ፡ ግብረገብነት ፡ ያልጎደለው ፡ ዓላማ ፡ ሊኖረው ፡ ይችላል ።⁸⁰

ዓላማ ፡ ትርፎችና ፡ ኪሣራዎች ፡ የስምምነቱ ፡ ማኅበርተኞች ፡ ትርፍና ፡ ኪሣራ ፡ በሚኖርበት ፡ ጊዜ ፡ ከትርፉም ፤ ከኪሣራውም ፡ ለመካፈል ፡ መፈለግ ፡ አለባቸው ። ማኅበሩ ፡ በሚቋቋምበት ፡ ጊዜ ፡ ማኅበርተኞች ፡ የሚያስቡት ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ስለ ትርፍ ፡ እንጂ ፡ ስለኪሣራ ፡ አያስቡም ። ኪሣራው ፡ እንዲከፋፈል ፡ በመፈለግ ፡ ሕጉ ፤ በማኅበሩ ፡ ሊመጡ ፡ የሚችሉ ፡ አደጋዎችን ፡ ለመካፈል ፡ መፈለግን ፡ ግዴታ ፡ ያደርገዋል ።⁸¹

የማኅበርተኞቹ ፡ የትርፍና ፡ የኪሣራ ፡ ድርሻ ፡ እኩል ፡ መሆን ፡ አይኖርበትም ። እኩልነት ፡ ላይኖር ፡ የሚችለው ፡ በተለያዩ ፡ አባሎች ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ በአንድ ፡ አባል ፡ የትርፍ ፡ ድርሻና ፡ የኪሣራ ፡ ድርሻ ፡ መሐከል ፡ እኩልነት ፡ ላይኖር ፡ ይችላል ። ነገር ፡ ግን ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውሉ ፡ የማኅበሩን ፡ የወደፊት ፡ ትርፍ ፡ በሙሉ ፡ ለአንዱ ፡ ማኅበርተኛ ፡ ብቻ ፡ ሊሰጥ ፡ አይችልም ፤ አንዱን ፡ ወይም ፡ ብዙዎቹን ፡ ማኅበርተኞችንም ፡ በማኅበሩ ፡ ላይ ፡ የሚደርሰው ፡ ኪሣራ ፡ እንዳይነካቸው ፡ ለማድረግ ፡ አይችልም ። በውሉ ፡ ይህን ፡ የሚሰጥ ፡ ማንኛውም ፡ ስምምነት ፡ (ውሳኔ) ፡ ፍርስ ፡ ነው ።⁸²

ጠቅላላ ፡ የውል ፡ ግዴታዎች ፡ ውል ፡ እንደመሆኑ ፤ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፤ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፲፪ ፡ የተሰጡት ፡ ጠቅላላ ፡ ደንጋጌዎች ፡ ይጸኑበታል ። ይህም ፡ የውሉን ፡ አመሠራረት ፡ በሚመለከት ፡ ጉዳይ ፡ ላይ ፡ ውሉን ፡ ለመዋዋል ፡ ችሎታ ፡ ባላቸው ፡ ሰዎች ፡ መካከል ፡ ጉድለት ፡ የሌለው ፡ ስምምነት ፡ መኖር ፤ በቂ ፡ የሆነ ፤ እርግጠኛነት ፡ ያለው ፤ የሚቻልና ፡ ሕጋዊ ፡ የሆነ ፡ ጉዳይና ፡ የውሉ ፡ አጻጻፍ ፡ ዐይነት ፡ (ፎርም) ፡ በሕግ ፡ የታዘዘ ፡ መሆን ፡ አለበት ፡ ማለት ፡ ነው ። የሚከተሉት ፡ ክፍሎች ፡ እነዚህን ፡ አቋሞች ፡ ይገልጻሉ ፤ ይኸውም ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ የሚመለከቱ ፡ ልዩ ፡ ችግሮች ፡ ሊነሱ ፡ የሚችሉ ፡ እንደሆኑ ፡ ብቻ ፡ ነው ።

ተዋዋዮችና ፡ ችሎታ ፡ በጠቅላላው ፡ የሚከተሉት ፡ ሰዎች ፡ ውል ፡ ሊፈጽሙ፡ አይችሉም ። አካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሱ ፡ ሰዎች ፤ በግልጽ ፡ የታወቁ ፡ አእምሮ ፡ ጎደሎዎች ፤ ፈቃድ ፡ የመስጠት ፡ ችሎታቸው ፡ መቃወሚያ ፡ ሊሆን ፡ የሚችል ፡ ግልጽ ፡ የሆነ ፡ ድውይነት ፡ ያለባቸው ፡ ሰዎች ፤ በፍርድ ፡ የተከለከሉ ፡ ሰዎችና ፡ በሕግ ፡ የተከለከሉ ፡ ሰዎች ። በነዚህ ፡ ሰዎች ፡ የተፈጸመ ፡ (የተደረገ) ፡ ውል ፡ ፍርስ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ፈራሽነቱ ፡ የሚገለጸው ፡ ችሎታ ፡ በሌለው ፡ ሰው ፡ ወይም ፡ በእንደራሴው ፡ ወይም ፡ በወራሾቹ ፡ አመልካችነት ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ ብቻ ፡ ነው ። (በሕግ ፡ በተከለከለ ፡ ሰው ፡ የሚደረግ ፡ ውል ፡ ሊፈርስ ፡ የሚችለው ፡ በሕግ ፡ በተከለከለው ፡ ሰው ፤ በሌላው ፡ ተዋዋይ ፡ ወይም ፡ በዐቃቤ ፡ ሕጉ ፡ አመልካችነት ፡ ነው ።)⁸³

80. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፮ ፡ (ዩ) ፤ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲፭፻፲፭ ፤ ፲፭፻፲፮ ፤ ፲፭፻፲፱ ፤ ከታች ፡ በማስረጃ ፡ ፳፻፱—፳፻፲፫ ፡ ያሉትን ፡ የተያያዙ ፡ ጽሑፎችን ፡ ተመልከት ።

81. ከላይ ፡ በማስረጃ ፡ ፳፱ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ትራቮ ፤ ፪ኛ ፡ ፕልዩም ፡ ገጽ ፡ ፳ ፡ ተመልከት ።

82. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፮ ።

83. የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፮ ፤ ፪፻፲፫ ፤ ፪፻፲፱ ፤ ፪፻፲፭—፪፻፲፱ ፤ ፪፻፲፮ ፤ ፪፻፲፭ ፤ ፪፻፲፭ ፤ ፪፻፲፭ ፤ ፪፻፲፭ ።

እነዚህ ፡ የችሎታ ፡ ማጣቶች ፡ የተጠቀሱት ፡ ሰዎችን ፡ በገዛ ፡ እራሳቸው ፡ ውልን ፡ የማድረግ ፡ መብት ፡ ይከለክላሉ ፡ እንጂ ፡ በእነርሱ ፡ ስም ፡ በእንደራሴዎቻቸው ፡ ውል ፡ የማድረግ ፡ መብትን ፡ አይከለክሉም ። ስለዚህም ፡ ችሎታ ፡ የሌለው ፡ ሰው ፡ ሞግዚት ፡ ችሎታ ፡ በሌለው ፡ ሰው ፡ ስም ፡ ውል ፡ ሊያደርግ ፡ ይችላል ። ሞግዚቱ ፡ ሥልጣኑ ፡ በሚፈቅድለት ፡ መጠን ፡ ሥራ ፡ ሠርቶ ፡ እንደሆነ ፡ ውሉ ፡ በስሙ ፡ የተደረገ ለት ፡ ሰውን ፡ ያለመቻል ፡ የውሉ ፡ መቃወሚያ ፡ ማድረግ ፡ አይቻልም ።⁸⁴

የማንኛውም ፡ ውል ፡ ተዋዋይ ፡ ችሎታ ፡ ማጣት ፡ የውሉን ፡ ጽኑነት ፡ መቃወሚያ ፡ የሚሆነውን ፡ ያህል ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ጽኑነትንም ፡ በተዋዋይ ፡ ችሎታ ፡ ማጣት ፡ መቃወም ፡ ይቻላል ። የንግድ ፡ ሕግ ፡ በተጨማሪ ፡ አንዳንድ ፡ ደንቦችን ፡ ይሰጣል ፡ እነዚህም ፡ ችሎታ ፡ የሌላቸው ፡ ሰዎች ፡ ነጋዴዎች ፡ እንዳይሆኑ ፡ ከሚከለክሉ ፡ የሕጉ ፡ ድንጋጌዎች ፡ የመነጨ ፡ ናቸው ። ችሎታ ፡ በማጣት ፡ ምክንያት ፡ ነጋዴ ፡ መሆን ፡ አለመቻልን ፡ የሚመለከቱ ፡ ድንጋጌዎች ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ ማኅበርተኛ ፡ በመሆኑ ፡ እንደነጋዴ ፡ ለሚያስቆጥሩ ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ ማኅበርተኛ ፡ ለመሆን ፡ ባለመቻልም ፡ ላይ ፡ ይጸናሉ ። የንግድ ፡ ሥራን ፡ በሚሠሩ ፡ የሕብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ወይም ፡ የንግድ ፡ ሥራን ፡ በሚሠሩ ፡ ሁለት ፡ ዓይነት ፡ ኃላፊነት ፡ በአለበት ፡ ማኅበር ፡ ውስጥ ፡ የሚገኝ ፡ አላፊነቱ ፡ ያልተወሰነ ፡ ማኅበርተኛ ፡ እንደነጋዴ ፡ ይቆጠራል ።⁸⁵ የንግድ ፡ ሥራን ፡ የሚሠሩ ፡ የእሽመር ፡ ማኅበር ፡ ሥራ ፡ አስከፊጅም ፡ እንደ ፡ ነጋዴ ፡ ይቆጠራል ።

በሕጉ ፡ ምዕራፍ ፡ ውስጥ ፡ ስለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ የሚያወራ ፡ የመጀመሪያው ፡ ውሳኔ ፡ ቁጥር ፡ ፲፮ ፡ ነው ። እላይ ፡ የተዘረዘሩትን ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ ደንቦች ፡ እንደገና ፡ ከማተት ፡ ሌላ ፡ ምንም ፡ የሚጨምረው ፡ ነገር ፡ የለም ። ይኸውም ፡ በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ ችሎታ ፡ የሌለው ፡ ሰው ፡ የንግድ ፡ ሥራን ፡ ሊሠራ ፡ አይችልም ። ሲሠራ ፡ ቢገኝ ፡ የሚሠራቸው ፡ ሥራዎች ፡ ይኸውም ፡ ከንግድ ፡ ጋር ፡ የተያያዙ ፡ ማናቸውም ፡ ሥራዎች ፡ በዚህ ፡ ክፍል ፡ መጀመሪያ ፡ ላይ ፡ በተጠቀሱት ፡ የፍትሕ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ድንጋጌዎች ፡ መሠረት ፡ ሊፈርሱ ፡ ይችላሉ ።

ቁጥር ፡ ፲፱ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ላላደረሰ ፡ ሰው ፡ ወይም ፡ ለተከለከለ ፡ ሰው ፡ ሞግዚት ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፹፮ ፡ ለተገለጹት ፡ ጉዳዮች ፡ ካልሆነ ፡ በቅር ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ባላደረሰው ፡ ሰው ፡ ስምና ፡ ስለእሱ ፡ ሆኖ ፡ ወይም ፡ በተከለከለው ፡ ሰው ፡ ስምና ፡ ስለእሱ ፡ ሆኖ ፡ የንግድ ፡ ሥራን ፡ እንዳይሠራ ፡ ይከለከላል ። ይህም ፡ ሞግዚቱን ፡ እካለ ፡ መጠን ፡ ባላደረሰው ፡ ሰው ፡ ወይም ፡ በተከለከለው ፡ ሰው ፡ ስም ፡ ሆኖ ፡ እካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሰውን ፡ ወይም ፡ የተከለከለውን ፡ ሰው ፡ ነጋዴ ፡ ከሚያደርገው ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ውስጥ ፡ እንዳይገባ ፡ ይከለከለዋል ። ጭንቀት ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፹፰ ፡ መሠረት ፡ ምግዚቱ ፡ በቤተ ፡ ዘመድ ፡ ምክር ፡ ጉባዔ ፡ ትእዛዝ ፡ የተሰጠው ፡ እንደሆነ ፡ በልጁ ፡ ሀብት ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ የንግድ ፡ የኢንዱስትሪ ፡ ወይም ፡ ሌሎች ፡ ሥራዎች ፡ የተገኙ ፡ እንደሆነ ፡ እነዚህን ፡ ሥራዎች ለማካሄድ ፡ ይችላል ። የቤተ ፡ ዘመድ ፡ ምክር ፡ ቤቱ ፡ ሥራው ፡ እንዲካሄድ ፡ ወይም ፡ ሒሳብ ፡ እንዲጣራ ፡ ትዕዛዝ ፡ በሚሰጥበት ፡ ጊዜ ፡ ሞግዚትነቱ ፡ የሚቆይበትን ፡ ጊዜ ፡ የሞግዚቱን ፡ ችሎታዎችና ፡ ለማድረግ ፡ የሚቻለውን ፡ እንዲሁም ፡ ችሎታ ፡ የሌለውን ፡ ሰው ፡ ጥቅሞች ፡ መመልከት ፡ አለበት ። ከዚህም ፡

84. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፱ ፡ ፪፻፳፮ ፡ ፪፻፳፩ ።

85. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፹ ፡ (፬) ፡ ፪፻ ።

ውሳኔ ፡ ላይ ፡ የቤተ ፡ ዘመድ ፡ ምክር ፡ ጉባዔ ፡ ሞግዚቱ ፡ ንግድ ፡ ሥራ ፡ ውስጥ ፡
 (ይኸውም ፡ ችሎታ ፡ የሌለውን ፡ ሰው ፡ ነጋዴ ፡ የሚያደርግ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡
 ውስጥ) ፡ እንዲገባ ፡ ፈቃድ ፡ ሊሰጥ ፡ የማይችል ፡ መሆኑ ፡ ግልጽ ፡ ይመስላል ።
 ሊሰጥ ፡ የሚችለው ፡ ፈቃድ ፡ ችሎታ ፡ በሌለው ፡ ሰው ፡ ሀብት ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡
 የሚገኘውን ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ እንዲቀጥል ፡ ወይም ፡ ሒሳብ ፡ እንዲጣራ ፡
 የማድረጊያ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ለምሳሌ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኝነትን ፡ በሚመለከት ፡
 ጉዳይ ፡ ላይ ፡ አንድ ፡ አላፊነቱ ፡ ያልተወሰነ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኛ ፡
 ከሞተና ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውሉ ፡ ልጅ ፡ የአባቱን ፡ ቦታ ፡ ይወስዳል ፡ የሚል ፡
 ከሆነና ፡ ልጁ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሰ ፡ ከሆነ ፡ ንግዱ ፡ ችሎታ ፡ የሌለው ፡ ሰው ፡
 ሀብት ፡ ክፍል ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። ቁጥር ፡ ፪፻፹፰ ፡ የቤተ ፡ ዘመድ ፡ ምክር ፡ ቤት ፡
 ፈቃድ ፡ የሚፈልገው ፡ ሞግዚቱ ፡ “የልጁ ፡ አባት ፡ ወይም ፡ እናት ፡ ያልሆነ ፡ እንደሆነ” ፡ ብቻ ፡ መሆኑን ፡ በግልጽ ፡ ይናገራል ። ሞግዚቱ ፡ የልጁ ፡ አባት ፡ ወይም ፡
 እናት ፡ የሆነ(ች) ፡ እንደሆነ ፡ በአካለ ፡ መጠን ፡ ባላደረሰው ፡ ልጅ ፡ ሀብት ፡ ክፍያ ፡
 ውስጥ ፡ የሚገኙትን ፡ ሥራዎች ፡ የማቆየት ፡ ወይም ፡ በሂሳብ ፡ እንዲጣሩ ፡ የማድረግ ፡
 መላ ፡ ሥልጣን ፡ አለው ፡ (አላት) ፡ ነገር ፡ ግን ፡ ግልጽ ፡ ባይሆንም ፡ እንኳ ፡ በአዲስ ፡
 ሥራዎች ፡ ውስጥ ፡ እንዳይገባ ፡ የሚደረገው ፡ ክልከላ ፡ አባት ፡ ወይም ፡ እናት ፡ በሆነና ፡
 ባልሆነ ፡ ሞግዚትም ፡ ላይ ፡ ይጻፍል ። እነዚህን ፡ ድንጋጌዎች ፡ በመተላለፍ ፡
 በሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ውስጥ ፡ የሚገባ ፡ ሞግዚት ፡ ከተሰጠው ፡ ሥልጣን ፡
 በላይ ፡ አልፎአል ፡ ማለት ፡ ነው ።⁸⁶

ቁጥር ፡ ፲፫ ፡ በሞግዚት ፡ ከመተዳደር ፡ ስለወጣ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሰ ፡
 ልጅን ፡ በሚመለከቱ ፡ ደንቦች ፡ ላይ ፡ አንድ ፡ ወሰን ፡ ይጨምራል ። በቤተ ፡ ዘመድ ፡
 ምክር ፡ ጉባዔ ፡ በጽሑፍ ፡ ሥልጣን ፡ ካልተሰጠው ፡ በቀር ፡ ከሞግዚት ፡ አስተዳደር ፡
 ነፃ ፡ የወጣ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሰ ፡ ልጅ ፡ የንግድ ፡ ሥራን ፡ እንዳይሠራ ፡ ይከለከላል ። ይህ ፡
 ተጨማሪ ፡ ወሰን ፡ ከሞግዚት ፡ አስተዳደር ፡ ነፃ ፡ የወጣ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሰውን ፡
 ልጅ ፡ በጽሑፍ ፡ ሥልጣን ፡ ካልተሰጠው ፡ በቀር ፡ ነጋዴ ፡ ሊያደርገው ፡ የሚችለውን ፡
 የንግድ ፡ ማኅበርን ፡ የሚመሠርት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ተዋዋይ ፡ እንዳይሆን ፡
 ይከለከላል ። ከሞግዚት ፡ አስተዳደር ፡ ነፃ ፡ የወጣ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሰ ፡ ልጅ ፡
 ተፈላጊ ፡ የሆነውን ፡ የጽሑፍ ፡ ፈቃድ ፡ ሳይኖረው ፡ ተዋዋይ ፡ የሚሆንበት ፡ ማንኛውም ፡
 የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ልጁ ፡ ከሞግዚት ፡ አስተዳደር ፡ ያልወጣ ፡ እንደሆነ ፡
 ተቆጥሮ ፡ በችሎታ ፡ ማጣት ፡ ምክንያት ፡ ፈራሽ ፡ እንደሚሆነው ፡ ውል ፡ ፈራሽ ፡ ይሆናል ።

ችሎታ ፡ ያለመኖርን ፡ የሚመለከቱ ፡ ደንቦች ፡ የተሰጡት ፡ ችሎታ ፡ የሌለውን ፡
 ሰው ፡ ለመከላከል ፡ ነው ። በጠቅላላው ፡ ውሎችን ፡ ለማስፈረስ ፡ የሚችለው ፡ ችሎታ ፡
 የሌለው ፡ ሰው ፡ ብቻ ፡ የሆነው ፡ በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ የንግድ ፡ ሥራዎች ፡
 (ስምምነቶች) ፡ ደህንነት ፡ እንዲጠበቅ ፡ ችሎታ ፡ ከሌላቸው ፡ ሰዎች ፡ ጋር ፡ የሚደረጉ ፡
 ውሎች ፡ ከሚያመጡት ፡ ችግር ፡ ሦስተኛ ፡ ወገኖችንም ፡ የሕግ ፡ መከላከል ፡ እንዲያደርግላቸው ፡
 ያስፈልጋል ። የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲፬ና ፡ ፲፭ ፡ ንግድ ፡ መዝገብ ፡ ውስጥ ፡ መግባት ፡
 አለበት ፡ የሚለውን ፡ ዘይቤ ፡ በመጠቀም ፡ አንዳንድ ፡ መከላከያዎችን ፡ ይሰጣሉ ።
 በአንቀጽ ፡ ፲፱ ፡ መሠረት ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ የሚሠራ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሰ ፡
 ልጅ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ እንዳደረሰ ፡ አድርጎ ፡ እራሱን ፡ በንግድ ፡ መዝገብ ፡ አስገብቶ ፡
 ከተገኘ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሰ ፡ መሆኑ ፡ ሦስተኛ ፡

86. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፫፻፳ን ፡ ተመልከት ።

ወገኖችን ፡ መቃወሚያ ፡ ሊሆን ፡ አይችልም ። ስለዚህም ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሰ ፡ ልጅ ፡ በእንደዚህ ፡ ዓይነት ፡ ሁኔታዎች ፡ ውሎቹን ፡ ሊያስፈርስ ፡ አይችልም ። ቁጥር ፡ ፲፭ ፡ በሕግ ፡ የተከለከሉ ፡ ሰዎችን ፡ የሚመለከቱ ፡ ተመሳሳይ ፡ ደንቦችን ፡ ይዞአል ። ችሎታ ፡ የሌላቸው ፡ መሆኑን ፡ የሚያስታውቅ ፡ ነገር ፡ በንግድ ፡ መዝገብ ፡ ካልገባ ፡ በቀር ፡ ችሎታ ፡ የሌላቸው ፡ መሆኑ ፡ ሦስተኛ ፡ ወገኖችን ፡ መቃወሚያ ፡ ሊሆን ፡ አይችልም ።⁸⁷

ተዋዋዮች ፡ ባልና ፡ ሚስት ፡ ያላገባ ፡ ሰው ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኛ ፡ ሊሆን ፡ እንደሚችል ፡ ሁሉ ፤ ባልና ፡ ሚስት ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ አባል ፡ ሊሆኑ ፡ ይችላሉ ። ነገር ፡ ግን ፡ ይኸ ፡ አጠቃላይ ፡ የሆነ ፡ መመሪያ ፡ በሁለት ፡ ዓይነት ፡ መንገዶች ፡ መሻሻል ፡ አለበት ። አንደኛ ፡ ከሁለቱ ፡ አንደኛው ፡ (ባል ፡ ወይም ፡ ሚስት) ፡ የሌላውን ፤ እንደ ፡ ነጋዴ ፡ የሚያስቆጥረውን ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኛ ፡ መሆንን ፡ “ለትዳራቸው ፡ ወይም ፡ ለቤተ ፡ ዘመዳቸው ፡ መልካም ፡ አኗኗር” ፡ አይጠቅምም ፡ በሚል ፡ መቃወሚያ ፡ ሊቃውንት ፡ ይችላሉ ። የዚህ ፡ ተቃውሞ ፡ ውጤትም ፡ የነጋዴው (ባል ፡ ወይም ፡ ሚስት) ፡ ድርሻ ፡ የሆነው ፡ ማኅበሩ ፡ አላፈ ፡ የሆነበት ፡ ዕዳ ፡ በነጋዴው ፡ የግል ፡ ሀብት ፡ ላይ ፡ መወሰን ፡ ነው ። ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ግን ፡ እንደዚህ ፡ ዓይነቶች ፡ ዕዳዎች ፡ እንደ ፡ ጋብቻው ፡ ዕዳዎች ፡ ተቆጥረው ፡ ከባልና ፡ ሚስቱ ፡ የግል ፡ ሀብትና ፡ የጋራ ፡ ሀብት ፡ ላይ ፡ ይከፈላሉ ። (ተቃውሞው ፡ ነጋዴ ፡ የሆነውን ፡ ባል ፡ ወይም ፡ ሚስት ፡ የማኅበሩ ፡ ማኅበርተኛ ፡ ከመሆን ፡ አይከለክልም) ። ተቃውሞው ፡ በሦስተኛ ፡ ወገኖች ፡ ላይ ፡ የሚጸናው ፡ በንግድ ፡ መዝገብ ፡ የገባ ፡ እንደሆነ ፡ ብቻ ፡ ነው ። የሚነግደው ፡ ባል ፡ ወይም ፡ ሚስት ፡ መቃወሚያው ፡ የማይደገፍ ፡ ነው ። የሚል እንደሆነ ፡ መቃወሚያው ፡ እንዲነሳለት ፡ ጉዳዩን ፡ ለቤተሰብ ፡ የሽምግልና ፡ ዳኞች ፡ ማቅረብ ፡ ይችላል ። መቃወሚያው ፡ እንዲቀር ፡ የተደረገ ፡ እንደሆነ ፡ ይህንኑ ፡ የሚያሳይ ፡ ማስታወቂያ ፡ በንግድ ፡ መዝገብ ፡ እንዲገባ ፡ ማድረግ ፡ ይገባል ።⁸⁸

ባልና ፡ ሚስትን ፡ የሚመለከተው ፡ መመሪያ ፡ መሻሻል ፡ የአለበት ፡ ሁለተኛው ፡ መንገድ ፡ ባልና ፡ ሚስቱ ፡ በአንድነት ፡ የአንድ ፡ የኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኞች ፡ በሚሆኑበት ፡ ሁኔታ ፡ ነው ። የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ባልና ፡ ሚስቶች ፡ ከጋብቻቸው ፡ በፊት ፡ ጋብቻቸው ፡ በግልና ፡ በገንዘባቸው ፡ ላይ ፡ የሚያመጣውን ፡ ውጤት ፡ በውል ፡ ሊወስኑ ፡ እንዲችሉ ፡ ይፈቅዳል ። “የጋብቻ ፡ ውል” ፡ የሚባለው ፡ ነገር ፡ የሌለ ፡ እንደሆነ ፡ በተጋቢዎቹ ፡ መካከል ፡ ያለውን ፡ የግልና ፡ የገንዘብ ፡ ግንኙነትን ፡ የሚወስኑ ፡ ደንቦች ፡ በሕጉ ፡ ተሰጥተዋል ። ጋብቻውን ፡ ከፈጸሙ ፡ በኋላ ፡ በቤተ ፡ ዘመድ ፡ የሽምግልና ፡ ዳኞች ፡ ወይም ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ የጸደቀ ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ የገንዘብ ፡ ግንኙነታቸውን ፡ የሚወስን ፡ ውል ፡ ሊፈጽሙ ፡ አይችሉም ።⁸⁹

ባልና ፡ ሚስቱ ፡ ለአንድ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኞች ፡ የሆኑ ፡ እንደሆኑ ፡ ውሉ ፡ የጸና ፡ እንዲሆን ፡ በቤተ ፡ ዘመድ ፡ የሽምግልና ፡ ዳኞች ፡ ወይም ፡ በፍርድ ፡

87. በቅን ፡ ልቦና ፡ ያልሆነ ፡ ሦስተኛ ፡ ወገን ፡ (ይኸውም ፡ ችሎታ ፡ የሌለው ፡ መሆኑን ፡ ወይም ፡ የተከለከለ ፡ መሆኑን ፡ የሚያውቅ ፡ በቁጥር ፡ ፲፱ ፡ ወይም ፡ ፲፭ ፡ ሊጠቀም ፡ ይችላል ፡ ወይ ? በቅን ፡ ልቦና ፡ የሚሠሩ ፡ ሦስተኛ ፡ ወገኖች ፡ በመዝገብ ፡ ባልገቡ ፡ ጉዳዮች ፡ አይነኩም ፡ የሚለው ፡ የቁጥር ፡ ፳፩ ፡ ተደራጊዎች ፡ መሆናቸውን ፡ እነዚህ ፡ ውሳኔዎች ፡ ግልጽ ፡ ያደርጉታል ። ይህ ፡ በእንግሊዝኛው ፡ ትርጓሜ ፡ ውስጥ ፡ ነው ። የቁጥር ፡ ፳፩ ፡ ፈረንሳይኛ ፡ ትርጓሜ ፡ “በቅን ፡ ልቦና ፡” የሚለውን ፡ ሐረግ ፡ አይጨምርም ፡ (ይተዋል) ።

88. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲፱—፳ ፡ ፪፻፱ ፡ (፪) ፡ ፫፻ ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፳፪፻፩ ፡ ፳፻፶፬ ።

89. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፳፪፻፮ ፡ ፳፻፴፫—፳፻፴፬ ።

ቤቱ ፡ መጽደቅ ፡ ይኖርበት ፡ ይሆናል ። ቁጥር ፡ ፳፻፴፫ ፡ ስለ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ በጭራሽ ፡ አይናገርም ፡ ወይም ፡ ደግሞ ፡ ቢናገርም ፡ በባልና ፡ ሚስት ፡ መሐከል ፡ ስላለው ፡ ስምምነት ፡ ብቻ ፡ ወይም ፡ አንዳንድ ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ ስለሚያቋቁሙ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውሎች ፡ ብቻ ፡ ይሆናል ፡ የሚል ፡ ክርክር ፡ ሊኖር ፡ ይችላል ። በንግድ ፡ ማኅበሩ ፡ ውስጥ ፡ ያለው ፡ የባልና ፡ ሚስት ፡ ግንኙነት ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ጋብቻ ፡ ግዛት ፡ ከተሰጠው ፡ የባልና ፡ ሚስት ፡ ግንኙነት ፡ ጋር ፡ የጠበቀ ፡ ቅራኔ ፡ (ግጭት) ፡ ከሌለ ፡ በተቀር ፡ እንደዚህ ፡ ዓይነቱ ፡ የመጽደቅ ፡ አስፈላጊነት ፡ በማንኛውም ፡ ውል ፡ ላይ ፡ ግዳጅ ፡ ሊሆን ፡ አይገባውም ።⁹⁰ ነገር ፡ ግን ፡ የጥያቄው ፡ መፍትሔ ፡ (መልስ) ፡ ከጥርጣሬ ፡ የራቀ ፡ አይደለም ።⁹¹

ተዋዋዮች ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ ስለተሰጣቸው ፡ ማኅበሮች ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጠው ፡ ማኅበር ፡ ለአንድ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ አባል ፡ መሆን ፡ መቻልና ፡ አለመቻል ፡ በመጠኑ ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ በተሰጠው ፡ ማኅበር ፡ ዐይነትና ፡ ማኅበርተኛ ፡ ሊሆን ፡ በፈለገበት ፡ ማኅበር ፡ ዐይነት ፡ የተመሠረተ ፡ ነው ።

በጠቅላላው ፡ አንድ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ለሌላ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኛ ፡ ከመሆን ፡ የሚያግደው ፡ ምንም ፡ ነገር ፡ የለም ።⁹² የገንዘብ ፡ ትርፍ ፡ ለማግኘት ፡ ያልተቋቋመ ፡ ማኅበር ፡ “የንግድ ፡ ሥራ ፡ ሊሠራ ፡ ስለማይችል ፡” አላፈነቱ ፡ ያልተወሰነ ፡ የንግድ ፡ ሥራ ፡ ለሚሠራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ወይም ፡ ሁለት ፡ ዓይነት ፡ ኃላፊነት ፡ ለአለበት ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኛ ፡ መሆን ፡ አይችልም ።⁹³ ለሌላ ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኛ ፡ ለመሆን ፡ መቻሉና ፡ አለመቻሉ ፡ ማኅበርተኛ ፡ የሚሆነው ፡ ትርፍ ፡ ማግኘትን ፡ እንደ ፡ አንዱ ፡ ዓላማው ፡ አድርጎ ፡ በመመልከቱና ፡ ባለመመልከቱ ፡ የተመሠረተ ፡ ነው ። ዓላማው ፡ ትርፍን ፡ ለማግኘት ፡ ከሆነ ፡ ማኅበርተኛ ፡ ሊሆን ፡ አይችልም ። ነገር ፡ ግን ፡ ትርፍ ፡ ለማግኘት ፡ ያልተቋቋመ ፡ ማኅበር ፡ የማኅበሩን ፡ ሥራ ፡ ለማንቀሳቀስ ፡ የሚረዳውን ፡ ተጨማሪ ፡ ገንዘብ ፡ ለማግኘት ፡ ወይም ፡ ትርፍ ፡ ገንዘቡን ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ የአክሲዮን ፡ ማኅበር ፡ ወይም ፡ ኃላፊነቱ ፡ የተወሰነ ፡ የግል ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኛ ፡ ከመሆን ፡ የሚከለክለው ፡ ነገር ፡ የለም ።

የበጎ ፡ አድራጎት ፡ ድርጅት ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኛ ፡ መሆንና ፡ አለመሆን ፡ የተመሠረተው ፡ ማኅበርተኛ ፡ በመሆኑ ፡ ትርፍ ፡ የማግኘትን ፡ አላማ ፡ በማ

90. የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፳፻፴፫—፳፻፴፯ ፡ ተመልከት ።

91. በፈረንሳይ ፡ አገር ፡ ባልና ፡ ሚስት ፡ ለአንድ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ማኅበርተኛ ፡ ለመሆን ፡ ስለ ፡ መቻላቸው ፡ ወይም ፡ አለመቻላቸው ፡ ብዙ ፡ ክርክር ፡ ተደርጎ ፡ ነበር ። እ. ፡ ቸርች ፡ ቢዝነስ ፡ አሰራሪዝንስ ፡ አንደር ፡ ፍሬንች ፡ ሎው ፡ (ሎንዶን ፡ ስዊት ፡ ኤንድ ፡ ማክስዌል ፡ ፲፱፻፳፯) ቁጥር ፡ ፩፪ ፡ ትራፕ ፡ በማሰረጃ ፡ ፴፪ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ፪ኛ ፡ ፕላይም ፡ ገጽ ፡ ፻፴፩—፻፴፮ ፡ ፫፻፶፮ ፡ ፪ኛ ፡ ፕላይም ፡ ገጽ ፡ ፳፮ ፡ ፳፭ ፡ ፪፻፹፪ ፡ ትልቁ ፡ ጥያቄ ፡ ጋብቻው ፡ በሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውሎ ፡ መሻሻሉና ፡ አለመሻሻሉ ፡ ነበር ። በኢትዮጵያው ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኘው ፡ ቁጥር ፡ ፳፻፴፫ ፡ እንግሊዝኛ ፡ ትርጓሜ ፡ ከፈረንሳይኛው ፡ ትርጓሜ ፡ ለየት ፡ ያለ ፡ መሆኑን ፡ አስታውሱ ። ከፈረንሳይኛው ፡ ሲተረጎም ፡ የሚገኘው ፡ ሻል ፡ ያለ ፡ ትርጉም ፡ ይህ ፡ ነው ።

፩) በቤተ ፡ ዘመድ ፡ የሽምግልና ፡ ጳጳሮች ፡ ወይም ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ ካልጸደቀ ፡ በቀር ፡ ባልና ፡ ሚስት ፡ ተጋብተው ፡ በሚኖሩበት ፡ ጊዜ ፡ የሚደረግ ፡ (የሚፈጸም) ፡ የገንዘብ ፡ ግንኙነታቸውን ፡ የሚመለከት ፡ ውል ፡ በሕጉ ፡ ፊት ፡ ጥጋ ፡ የሌለው ፡ ነው ።

፪) በሕጉ ፡ በግልጽ ፡ የተሰጠው ፡ ውሎች ፡ በዚህ ፡ ውሳኔ ፡ ከሚገኙ ፡ ነገሮች ፡ የተጠበቁ ፡ ናቸው ።

92. ስለ ፡ ንግድ ፡ ማኅበሮችና ፡ ስለ ፡ ማኅበሮች ፡ ችሎታ ፡ ከላይ ፡ በማስረጃ ፡ ፴፩—፴፫ ፡ የተጠቀሰውንና ፡ ተያይዞ ፡ ያለውን ፡ ጽሑፍ ፡ ተመልከት ።

93. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፳፩ ።

ማኘቱና፡ ባለማማኘቱ፡ ነው። ። በጠቅላላው፡ የበጎ፡ አድራጎት፡ ድርጅት፡ ትርፍ፡ ለማማኘት፡ ያልተቋቋመ፡ ማኅበር፡ ያለውን፡ ዓይነት፡ ችሎታ፡ አለው። (የንግድ፡ ሥራን፡ እንዳይሠራ፡ የሚከለክለው፡ ግልጽ፡ የሆነ፡ ሕግ፡ ባይኖርም፡ እንኳ ።)⁹⁴ በአክሲዮን፡ ማኅበር፡ ወይም፡ ኃላፊነቱ፡ በተወሰነ፡ የግል፡ ማኅበር፡ የሚገኙ፡ አክሲዮኖች፡ የበጎ፡ አድራጎት፡ ድርጅት፡ የተቋቋመበት፡ “ንብረት” (ሀብት)፡ ሊሆኑ፡ ይችላሉ። የአደራ፡ ንብረት፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ አባል፡ መሆን፡ መቻልን፡ ወይም፡ አለመቻልን፡ የሚመለከት፡ ምንም፡ ዓይነት፡ መወሰኛ፡ የለም። እንደ፡ በጎ፡ አድራጎት፡ ድርጅት፡ የአደራ፡ ንብረት፡ የተቋቋመበት፡ ንብረት፡ (ሀብት)፡ የአክሲዮን፡ ማኅበርን፡ ወይም፡ ኃላፊነቱ፡ የተወሰነ፡ የግል፡ ማኅበርን፡ አክሲዮኖች፡ ሊጨምር፡ ይችላል።

እንደ፡ ጠቅላላ፡ ደንብ፤ መንግሥት፤ የሚሠራው፡ ሥራ፡ ከተፈጥሮው፡ ጋር፡ የሚስማማ፡ እስከሆነ፡ ድረስ፡ በሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡ የመግባትና፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ ማኅበርተኛ፡ የመሆን፡ መብት፡ አለው።⁹⁵ ነገር፡ ግን፡ ይህ፡ በእንዳንድ፡ ነገሮች፡ የተወሰነ፡ ነው። እንደኛ፡ የመንግሥቱ፡ ግዛት፡ ክፍሎች፡ የኢትዮጵያ፡ ንጉሠ፡ ነገሥት፡ መንግሥት፡ ሚኒስቴሮች፤ የሕዝብ፡ አስተዳደር፡ ክፍሎችና፡ መሥሪያ፡ ቤቶች፡ ያሏቸው፡ መብቶች፡ “በአስተዳደር፡ ሕጎች፡ የተፈቀዱት”⁹⁶ ብቻ፡ ናቸው። ይህም፡ በኢትዮጵያ፡ እርዳታክሳዊት፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፤ በአድባራትና፡ ገዳማት፡ ላይ፡ ይጸናል።⁹⁷ ይህም፡ ማለት፡ የነዚህ፡ ክፍሎች፡ በሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡ ውስጥ፡ የመግባትና፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ ማኅበርተኛ፡ የመሆን፡ መብት፡ ከአስተዳደር፡ ሕግ፡ ከተሰጠው፡ መብት፡ የተገኘ፡ መሆን፡ አለበት። መብቱ፡ በግልጽ፡ የተሰጠ፡ መሆን፡ አይኖርበትም፡ ነገር፡ ግን፡ ስለ፡ ሰው፡ ችሎታ፡ በጠቅላላው፡ ከተሰጠው፡ ውስጥ፡ እንደተገኘ፡ ሊቆጠር፤ ወይም፡ ደግሞ፡ ከሚሠራባቸው፡ መብቶች፡ በተዘዋዋሪ፡ እንደተገኘ፡ ወይም፡ በግልጽ፡ ከተሰጠ፡ ሥልጣኖች፡ እንደተገኘ፡ ሊቆጠር፡ ይቻላል። በሐሳብ፡ ዓለም፡ (in theory) ነገሩ፡ ግልጽ፡ አይደለም። በተግባር፡ ግን፡ የሕዝብ፡ አስተዳደር፡ ክፍሎች፤ ሚኒስቴሮችና፡ ሌሎች፡ ዓላማቸውን፡ ከግቡ፡ ለማድረስ፡ የንግድ፡ ማኅበሮች፡ በተለይም፡ የአክሲዮን፡ ማኅበሮች፡ ማኅበርተኞች፡ ይሆናሉ። ሁለተኛው፡ ውሳኔ፡ በንግድ፡ ሕግ፡ አንቀጽ፡ ፳፯፡ ይገኛል። የአድሚኒስትራሲዮን፡ ወይም፡ የሃይማኖት፡ ድርጅት፡ ወይም፡ የሕዝብ፡ የሥራ፡ ድርጅቶች፡ የንግድ፡ ሥራን፡ መሥራት፡ የሚችሉት፡ በልዩ፡ ሕጎች፡ በተሰጡት፡ ዓይነት፡ ብቻ፡ ነው።⁹⁸ ምንም፡ እንኳ፡ የአድሚኒስትራሲዮን፡ ወይም፡ የሃይማኖት፡ ድርጅት፡ ወይም፡ አንድ፡ ማንኛውም፡ የሕዝብ፡ ሥራ፡ ድርጅት፡ የንግድ፡ ሥራን፡ የሚሠራ፡ ቢሆንም፡ እንደ፡ ነጋዴ፡ አይቆጠርም።⁹⁹

መንግሥቱ፡ ጠቅላላ፡ የማኅበርተኛነት፡ ጥቅም፡ ቢኖረውም፡ እንኳ፡ መንግሥቱ፡ ወይም፡ የመንግሥቱ፡ አንድ፡ ክፍል፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ አባል፡ በመሆኑ፡ ብቻ፡ በንግድ፡ ሕግ፡ መሠረት፡ የተቋቋመ፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ በመንግሥት፡ ሕግ

94. የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፱፻፲፫፡ ፭፻፩።
 95. የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፫፻፱።
 96. የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፫፻፲፭—፫፻፲፮።
 97. “በልዩ”፡ ሕጎች፡ የሚለውን፡ ሐረግ፡ የእንግሊዝኛው፡ ንግድ፡ ሕግ፡ ይተወዋል። የእንግሊዝኛው፡ 17ኛዎች፡ “ይበረዘራሉ”፡ ብቻ፡ ይላል። “በልዩ፡ ሕግ”፡ የሚለው፡ ቃል፡ በፈረንሳይኛውና፡ በእማርኛው፡ ንግድ፡ ሕግ፡ ውስጥ፡ አለ።
 98. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፱ ።

የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጠው ፡ ማኅበር ፡ አይሆንም ። መንግሥቱ ፡ ወይም ፡ የመንግሥቱ ፡ ክፍል ፡ እንደ ፡ ማንኛውም ፡ ሌላ ፡ ማኅበርተኛ ፡ ሆኖ ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ቁጥጥር ፡ ሥር ፡ ይቆያል ። መንግሥት ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ በተቋቋመ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ውስጥ ፡ ሊካፈል ፡ ስለሚችልበት ፡ መንገድ ፡ የሚገልጽ ፡ የተለየ ፡ ሕግ ፡ በአሁኑ ፡ ጊዜ ፡ የለም ።⁹⁹

ተዋዋዮች ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ በጠቅላላው ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ተወላጅ ፡ የሆኑ ፡ ሰዎች ፡ በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ መብቶች ፡ የመሥራትና ፡ የመጠቀም ፡ ችሎታን ፡ በሚመለከተው ፡ ረገድ ፡ እንደ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ሆነው ፡ ይቆጠራሉ ። በመንግሥቱ ፡ መካፈልን ፡ ካለመጨመሩ ፡ በቀር ፡ “የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ መብቶች” ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ ሁሉንም ፡ መብቶች ፡ ያጠቃልላል ።¹⁰⁰ ስለዚህም ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋ ፡ የሆኑ ፡ ሰው ፡ እንደ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ተቆጥሮ ፡ በሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ውስጥ ፡ ለመግባት ፡ ይችላል ።

የማኅበሮች ፡ ዋና ፡ መኖሪያ ፡ ሥፍራ ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ የሆነ ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጣቸው ፡ ማኅበሮችና ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ የተቋቋሙ ፡ ለልዩ ፡ አገልግሎት ፡ የተመደቡ ፡ ንብረት ፡ ድርጅቶች ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ እንዲሠሩ ፡ በአገር ፡ ግዛት ፡ ሚኒስቴር ፡ ፈቃድ ፡ ከተሰጣቸው ፡ ልክ ፡ “በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ እንደተቋቋሙ” ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ እንደተሰጣቸው ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ማኅበሮችና ፡ ለልዩ ፡ ልዩ ፡ አገልግሎት ፡ እንደተመደቡ ፡ እንደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ንብረቶች ፡ ተቆጥረው ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ መብቶች ፡ ሊኖራቸውና ፡ በነዚህም ፡ መብቶች ፡ ሊጠቀሙ ፡ ባቸው ፡ ይችላሉ ።¹⁰¹ ስለዚህም ፡ ሥራ ፡ እንዲሠሩ ፡ ከተፈቀደላቸው ፡ እነዚህ ፡ በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ የተሰጣቸው ፡ ማኅበሮችና ፡ ለልዩ ፡ አገልግሎት ፡ የተመደቡ ፡ ንብረቶች ፡ ኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ቢቋቋሙ ፡ ኖሮ ፡ ይኖራቸው ፡ የነበረውን ፡ በሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ውስጥ ፡ የመግባት ፡ መብት ፡ ዓይነት ፡ መብት ፡ አላቸው ። ነገር ፡ ግን ፡ አገር ፡ ግዛት ፡ ሚኒስቴር ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጣቸው ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጋ ፡ ማኅበሮች ፡ ወይም ፡ በልዩ ፡ አገልግሎት ፡ የተመደቡ ፡ ንብረት ፡ ድርጅቶች ፡ ወይም ፡ አንዳንድ ፡ ልዩ ፡ ክፍል ፡ የሆኑትን ፡ በሕግ ፡ የሰውነት ፡ መብት ፡ የተሰጣቸው ፡ ማኅበሮችና ፡ ለልዩ ፡ አገልግሎት ፡ የተመደቡ ፡ ንብረቶች ፡ የሚያካሄዱ

99. የአስተዳደር ፡ ክፍል ፡ መሥሪያ ፡ ቤቶች ፡ የሚፈጽሟቸውን ፡ ውሎች ፡ የሚመራውን ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ እንቀጽ ፡ ፻፱ን ፡ አወጣጥሮ ፡ “ልዩ ፡ ልዩ ፡ የሆነ ፡ ብዙ ፡ የዓለአክሲየኖች ፡ ክፍል ፡ (ግሩፕ) ፡ ሕጋዊ ፡ ሁኔታቸው ፡ የተለየ ፡ ያሉ ፡ እንደሆነ ፡ ለአስተዳደር ፡ ምክር ቤት ፡ ቢያንስ ፡ አንድ ፡ እንደራሴ ፡ እንዲመርጡ” ፡ የሚለውን ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፫፻፶፪ ፡ በተጨማሪ ፡ አወጣጥሮ ፡ ይህም ፡ የመንግሥት ፡ አክሲየኖች ፡ ያሉት ፡ ድርጅት ፡ ቢሆንም ፡ በይሆንም ፡ እያንዳንዱን ፡ ቢያንስ ፡ አንድ ፡ አስተዳዳሪ ፡ የሚወክላቸው ፡ መሆኑን ፡ ያረጋግጣል ። የመንግሥት ፡ በንግድ ፡ ማኅበር ፡ ውስጥ ፡ መካፈል ፡ የሚያመጣውን ፡ ልዩ ፡ ችግሮችና ፡ መፍትሔአቸውን ፡ ለመግለጫ ፡ የመንግሥት ፡ በንግድ ፡ ማኅበር ፡ መካፈል ፡ ብዙ ፡ በነበረበት ፡ በፈረንሳይ ፡ አገር ፡ ኤ ፡ ደላውባደሬ ፡ ትሬይት ፡ ኤለመንታሬ ፡ ደ ፡ ድርዌ ፡ አድሚኒስትራቲቭ ፡ (ፓሪስ ፡ ኤልጂዲጂ) ፡

100. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፫፻፶፪ ።

101. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፵፭—፪፻፵፮ ። በማስረጃ ፡ ፶፭ ፡ የተሰጠውንና ፡ ተያይዞ ፡ ያለውን ፡ ጽሑፍ ፡ በተጨማሪ ፡ ተመልከት ። እነዚህ ፡ ድንጋጌዎች ፡ በሕግ ፡ የሰው ፡ መብት ፡ ለተሰጣቸው ፡ ድርጅቶች ፡ በማኅበሮች ፡ ጽሕፈት ፡ ቤት ፡ መጽደቅ ፡ ያለባቸው ፡ መሆኑንና ፡ ሌሎች ፡ ድርጅቶች ፡ ደግሞ ፡ በአገር ፡ ግዛት ፡ ሚኒስቴር ፡ መጽደቅ ፡ እንዳልባቸው ፡ ይገልጻሉ ። የማኅበሮች ፡ ጽሕፈት ፡ ቤት ፡ የአገር ፡ ግዛት ፡ ሚኒስቴር ፡ ክፍል ፡ ነው ። በቁጥር ፡ ፶፻፵፭ ፡ (፱)ና ፡ ፪፻፵፮ ፡ መሠረት ፡ ለመቋቋም ፡ የተፈለጉ ፡ ሥራዎች ፡ “ሕገ ፡ ወጥ ፡ ወይም ፡ ከመልካም ፡ ባህል ፡ ጋር ፡ የማይስማሙ ፡ ከሆነ” ፡ ፈቃዱ ፡ ሊወሰድ ፡ ይቻላል ። በሌላ ፡ ምክንያቶች ፡ ፈቃድ ፡ ሊወሰድ ፡ መቻሉ ፡ ግልጽ ፡ አይደለም ።

ዱትንና፡ የሚያከናውኑትን፡ ሥራ፡ ሊከለክል፡ ወይም፡ ሊፈቅድ፡ ይችላል።¹⁰²
በተጨማሪም፡ በኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ ሥራን፡ ለማካሄድ፡ የተሰጠው፡ ፈቃድ፡ በቂ፡ ምክንያት፡ ካለ፡ ሊሻር፡ ይችላል።¹⁰³

ሌሎች፡ ሥራዎችን፡ ሳያካሂዱ፡ ወይም፡ ሳያከናውኑ፡ በኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ በሚገኝ፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ ማኅበርተኛ፡ ለመሆን፡ ብቻ፡ የሚፈልግ፡ የውጭ፡ አገር፡ ዜጋ፡ ድርጅት፡ አቋም፡ ምን፡ እንደሆነ፡ ግልጽ፡ አይደለም። በሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡ ውስጥ፡ መግባት፡ በሚኒስቴሩ፡ መጽደቅ፡ የሚገባው፡ “የሥራ”፡ መካሄድ፡ ነው፡ ወይ? በማኅበሩ፡ ጉዳይ፡ ላይ፡ በደንብ፡ መካፈልን፡ የመሰለ፡ ሌላ ተጨማሪ፡ ነገር፡ መኖር አለበት፡ ወይ? ይህ፡ ጉዳይ፡ በተቋቋመው፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ ዓይነት፡ የሚመሠረት፡ ነው፡ ወይ? በተግባር፡ እንደሚታየው፡ ገንዘባቸውን፡ በሥራ፡ ላይ፡ ያዋሉ፡ የውጭ፡ አገር፡ ዜጎች፡ ገንዘባቸውን፡ በሚያወጡበት ማኅበር፡ ሥራ፡ ቁጥጥር፡ ላይ፡ ስለሚካፈሉ፡ እነዚህ፡ ጥያቄዎች፡ በአሁኑ፡ ጊዜ፡ ብዙ፡ ጠቃሚዎች፡ ላይሆኑ፡ ይችላሉ። ነገር፡ ግን፡ የኢትዮጵያ፡ አክሲዮን፡ ማኅበር ዓመታዊ፡ በሆነው፡ የማኅበርተኞች፡ ስብሰባ፡ ድምፅ፡ ከመስጠትና፡ ትርፎችን፡ ከመቀበል፡ በስተቀር፡ በሌሎች፡ የማኅበሩ፡ ሥራዎች፡ ላይ፡ በትንሹ፡ ለሚካፈሉ የውጭ፡ አገር፡ ዜጋዎች፡ አክሲዮኖችን፡ የሸጠ፡ እንደሆነ፡ ይህን፡ ዓይነቱ፡ ሁኔታ፡ በርግጥ፡ ይነሳል።

የውጭ፡ አገር፡ ዜጋዎች፡ ሰዎችም፡ ሆኑ፡ በሕግ፡ የሰው፡ መብት፡ የተሰጣቸው፡ ድርጅቶች፡ ኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ የሚገኙ፡ ልዩ፡ ሥራዎችን፡ እንዳይሠሩ፡ የሚወስኑ፡ (የሚከለክሉ)፡ ሕጎች፡ አሉ። ማኅበርተኛ፡ ለሚሆን፡ የውጭ፡ አገር፡ ዜጋ፡ ጠቃሚ፡ ቢሆኑም፡ እነዚህ፡ ሕጎች፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ ውል፡ ውስጥ፡ የመግባት፡ መብትን፡ አይወስኑም፡ (አይከለክሉም)። ለምሳሌ፡ ሥራ፡ እንዲሠራ፡ ካልተፈቀደለት፡ በቀር፡ የውጭ፡ አገር፡ ዜጋ፡ ምንም፡ እንኳ፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ ማኅበርተኛ፡ ቢሆንም፡ የማኅበሩ፡ ሠራተኛ፡ ሊሆን፡ አይችልም።¹⁰⁴ በንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ ትእዛዝ፡ ወይም፡ እንደ፡ ፲፱፻፶፱፡ ዓ.ምቱ፡ ገንዘብን፡ (ካፒታልን)፡ በልማት፡ ሥራ፡ ላይ፡ ስለማዋል፡ የወጣ፡ አዋጅ፡ ዓይነት፡ ልዩ፡ ሕጎች፡ መሠረት፡ ካልሆነ፡ በቀር፡ የውጭ፡ አገር፡ ሰው፡ በኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ የመሬት፡ ባለሀብት፡ ሊሆን፡ አይችልም።¹⁰⁵ የኢትዮጵያ፡ ዜጋ፡ ካልሆነ፡ በቀርና፡ ቢያንስ፡ የዋና፡ ገንዘቡ፡ ፶፩፡ በመቶ፡ የኢትዮጵያውያን፡ ሀብት፡ ካልሆነ፡ በቀር፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ በኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ የባንክ፡ ሥራን፡ እንዲሠራ፡ ፈቃድ፡ አይሰጠውም።¹⁰⁶

102. የፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፳፻፵፭፡ (፩)፡ የፈረንሳይኛው፡ ትርጓሜ፡ ይህን፡ ሥልጣን፡ “ለመንግሥቱ፡ ድንጋጌ”፡ ይሰጠዋል፤ ለሚኒስቴሩ፡ ግን፡ አልተሰጠውም።

103. የፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፳፻፵፱፡ በፍርድ፡ ቤት፡ ሊሻር፡ ከመቻሉም፡ በቀር፡ እንደዚህ፡ ዓይነቱ፡ ውሳኔ፡ በግልጽ፡ ይደረጋል።

104. የፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፲፱፻፶፱፡ (፪)፡ ን፡ ተመልክት፡ የሠራተኞች፡ ጉዳይ፡ መሥሪያ፡ ቤት፡ የተቋቋመበት፡ ቅፅ፡ ፲፱፻፶፱፡ ቁጥር፡ ፲፩፡ ትዕዛዝ፡ ቁጥር፡ ፳፮፡ ነጋሪት፡ ጋዜጣ፡ ፳፩ኛ፡ ዓመት፡ ቁጥር፡ ፲፭፡ ተመልክት፡ በተጨማሪም፡ ስለውጭ፡ አገር፡ ሰዎች፡ የሥራ፡ ፈቃድ፡ አሰጣጥ፡ የወጣ፡ ደንብ፡ (፲፱፻፶፮)፡ የሕግ፡ ክፍል፡ ማስታወቂያ፡ ቁጥር፡ ፪፻፲፭፡ ነጋሪት፡ ጋዜጣ፡ ፳፮ኛ፡ ዓመት፡ ቁጥር፡ ፪።

105. የፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፲፱፻፶፱—፲፱፻፷፫፡ ፳፻፵፭፡ የውጭና፡ የሀገር፡ ውስጥ፡ ገንዘብ፡ በልማት፡ ሥራ፡ እንዲወልድ፡ ለማበረታታት፡ የወጣ፡ ድንጋጌ፡ ፲፱፻፶፮፡ ቁጥር፡ ፲፡ አዋጅ፡ ቁጥር፡ ፶፩፡ ነጋሪት፡ ጋዜጣ፡ ፳፫፡ ዓመት፡ ቁጥር፡ ፭፡ ገንዘብን፡ (ካፒታልን)፡ በልማት፡ ሥራ፡ ላይ፡ ስለማዋል፡ የወጣ፡ አዋጅ፡ ፲፱፻፶፱፡ አዋጅ፡ ቁጥር፡ ፪፻፵፪፡ ነጋሪት፡ ጋዜጣ፡ ፳፮ኛ፡ ዓመት፡ ቁጥር፡ ፪።

106. የገንዘብና፡ የባንክ፡ ሥራ፡ አዋጅ፡ ፲፱፻፶፫፡ ቁጥር፡ ፴፪፡ አዋጅ፡ ቁጥር፡ ፪፻፲፭፡ ነጋሪት፡ ጋዜጣ፡ ፳፮ኛ፡ ዓመት፡ ቁጥር፡ ፪።

በመጨረሻም ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ አባል ፡ ለመሆን ፡ የሚፈልግ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ትርፎችን ፡ የመውሰድ ፡ መብቱን ፤ በመፍረስ ፡ የሚገኙ ፡ ንብረቶችንና ፡ ሌሎችንም ፡ የመውሰድ ፡ መብቱን ፡ የሚወስኑትን ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ገንዘብ ፡ ልውውጥ ፡ ቁጥጥር ፡ ደንቦችን ፡ ማወቅ ፡ አለበት።¹⁰⁷

ፈቃድ ፡ እያንዳንዱ ፡ የውል ፡ ተዋዋይ ፡ ከጉድለት ፡ ነፃ ፡ የሆነ ፡ ፈቃዱን ፡ መስጠት ፡ አለበት ፤ ይኸውም ፡ ስህተት ፡ ተንከብሎ ፡ ወይም ፡ ግዳጅ ፡ የሌለው ፡ ፈቃዱን ፡ ማለት ፡ ነው። እነዚህ ፡ ጉድለቶች ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ በሚቋቋምበት ፡ ጊዜ ፤ ከብዙ ፡ መንገዶች ፡ ሊመጡ ፡ ይችላሉ። ለምሳሌ ፡ ተዋዋይ ፡ ስለሚቋቋመው ፡ ማኅበር ፡ ዓይነት ፡ ሊሳሳት ፡ ይችላል። ወይም ፡ ደግሞ ፡ ማኅበሩ ፡ ስለሚሠራው ፡ ሥራ ፡ ሊጭበረበር ፡ ይችላል። የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውሉ ፡ ለአንደኛው ፡ ተዋዋይ ፡ ወገን ፡ ያነሰ ፡ ጥቅም ፡ የሚሰጥ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነና ፡ የዚህ ፡ ተዋዋይ ፡ ፈቃድ ፡ የተገኘው ፡ ችግሩን ፡ የመንፈስ ፡ ቀላልነቱን ፡ መገኘቱን ፡ በዕድሜ ፡ መግፋቱን ፡ ወይም ፡ በንግድ ፡ ግልጽ ፡ የሆነ ፡ የልማድ ፡ ዕውቀት ፡ የሌለው ፡ መሆኑን ፡ በመደገፍ ፡ እንደሆነና ፡ በሕሊናም ፡ ግፍ ፡ መስሎ ፡ ሲታይ ፡ በዚህ ፡ ተዋዋይ ፡ ጥያቄ ፡ ብቻ ፡ ውሉን ፡ ለማፍረስ ፡ ይቻላል።¹⁰⁸

ጉዳይ ፡ እንደማንኛውም ፡ ውል ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ በቂ ፡ የሆነ ፤ እርግጠኛነት ፡ ያለው ፤ የሚቻልና ፡ ሕጋዊ ፡ የሆነ ፡ ጉዳይ ፡ እንዲኖረው ፡ ያስፈልጋል። “ጉዳይን ፡” በሚገልጽበት ፡ ጊዜ ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በይበልጥ ፡ በተዋዋዮቹ ፡ ስለአለው ፡ የተከፋፈለ ፡ ኃላፊነት ፡ ያወራል።¹⁰⁹ እነዚህም ፤ በሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ላይ ፡ ማኅበርተኞቹ ፡ መዋጮ ፡ ለማድረግ ፡ የሚስማሙበትንና ፡ ውሉ ፡ የሚፈጸምበትን ፡ የሚመለከቱ ፡ ሌሎች ፡ ኃላፊነቶችን ፡ ይይዛሉ። ነገር ፡ ግን ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ጉዳይ ፡ የንግድ ፡ ማኅበሩን ፡ ዓላማ ፡ ይጨምራል ፡ ተብሎ ፡ ሊተረጎም ፡ ይችላል። ስለዚህም ፡ እንደዚህ ፡ ዓይነት ፡ ዓላማዎች ፡ በቂ ፡ የሆኑ ፤ እርግጠኛነት ፡ ያላቸው ፤ የሚቻሉና ፡ ሕጋዊ ፡ የሆኑ ፡ እንዲሆኑ ፡ ያስፈልጋል።¹¹⁰

የውል ፡ ጉዳይ ፡ ውሉን ፡ ከሚፈጽሙት ፡ ተዋዋዮች ፡ ምክንያት ፡ የተለየ ፡ ነው። “ምክንያት ፡” ማለት ፡ ተዋዋዮቹ ፡ በውሉ ፡ የሚገቡበት ፡ ምክንያት ፡ ወይም ፡

107. የውጭ ፡ አገር ፡ ገንዘብ ፡ ምንዛሪ ፡ አዋጅ ፡ ፲፱፻፶፮ ፤ አዋጅ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፩ ፤ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ፳፻፳ ፡ ዓመት ፤ ቁጥር ፡ ፳ ፤ የውጭና ፡ የሀገር ፡ ውስጥ ፡ ገንዘብ ፡ በልማት ፡ ሥራ ፡ እንዲውል ፡ ለማበረታታት ፡ የወጣ ፡ ድንጋጌ ፤ ፲፱፻፶፮ ፡ ቁጥር ፡ ፳ ፤ ድንጋጌ ፡ ቁጥር ፡ ፶፩ ፤ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ፳፻፳ ፡ ዓመት ፤ ቁጥር ፡ ፩ ፤ ገንዘብን ፡ (ካፒታልን) ፡ በልማት ፡ ሥራ ፡ ላይ ፡ ስለማዋል ፡ የወጣ ፡ አዋጅ ፡ ፲፱፻፶፱ ፤ አዋጅ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፵፱ ፤ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ፳፻፳ ፡ ዓመት ፤ ቁጥር ፡ ፪ ።

108. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲፭፻፳፭ ፡ (፩) ፡ በጠቅላላው ፡ ፈቃድን ፡ በሚመለከት ፡ ጉዳይ ፡ ላይ ፡ ቁጥር ፡ ፲፭፻፳፭—፲፭፻፶፱ ፡ በ፭፻፳፭—፲፭፻፶፱ ፡ ሕዝቡ ፡ ፈርሞ ፡ በመግዛት ፡ በሚያቋቁመው ፡ ማኅበር ፡ ውስጥ ፡ የፈራሚው ፡ ፈቃድ ፡ ጉድለት ፡ የሚገናኘው ፡ ከማኅበሩ ፡ መቋቋሚያ ፡ ፍሕፍ ፡ ይበልጥ ፡ በቀጥታ ፡ ከፈርማው ፡ ውል ፡ ጋር ፡ ነው።

109. የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲፭፻፳፭—፲፭፻፶፱ ፡

110. በማስረጃ ፡ ቁጥር ፡ ፴፫ ፡ የተጠቀሰውን ፤ ፪. ሪፐርት ፤ ቁጥር ፡ ፯፻፲፩ ፡ (የፈረንሳይ ፡ ሕግ) ፡ ችግሩ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ትንሽ ፡ ለየት ፡ ይላል ፡ ምክንያቱም ፡ በፈረንሳይ ፡ አገር ፡ እንደሚደረገው ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ነው ፡ ከማለት ፡ ይልቅ ፡ ከውል ፡ የሚገኝ ፡ ሰብሳቢ ፡ (ግሩፕ) ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ስለሚተረጎምና ፡ የውል ፡ ጉዳይን ፡ የሚመለከት ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ድንጋጌዎች ፡ በተዋዋዮቹ ፡ መሐከል ፡ ስለአለው ፡ የርስ ፡ በርስ ፡ አላፊነት ፡ አጥብቀው ፡ ስለሚናገሩ ነው። የጉዳዩ ፡ ድንጋጌዎች ፡ በተለይም ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮችን ፡ በሚመለከቱበት ፡ ሁኔታ ፡ ላይ ፡ እንደዚህ ፡ የተወሰኑ ፡ መሆን ፡ ያለባቸው ፡ እይመስልም።

ዓላማ ፡ ማለት ፡ ነው ። ይህ ፡ በሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ውል ፡ ላይ ፡ የማኅበሩን ፡ የሥራ ፡ ዓላማ ፡ ይጨምራል ፡ በማለት ፡ ሊተረጎም ፡ ይቻላል ፡ ብሎ ፡ መከራከር ፡ ይቻላል ። የውሉ ፡ ጉዳይ ፡ ለመልካም ፡ ጠባይ ፡ ተቃራኒ ፡ መሆኑን ፡ ወይም ፡ ሕገ ፡ ወጥ ፡ መሆኑን ፡ ለመወሰን ፡ በሚያደርገው ፡ መከራ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ የተዋዋዮችን ፡ ምክንያት ፡ መመርመር ፡ የማይችል ፡ መሆኑን ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ይናገራል ። ነገር ፡ ግን ፡ የአንዱ ፡ ወይም ፡ የሁሉም ፡ ተዋዋዮች ፡ ምክንያት ፡ ሕገ ፡ ወጥ ፡ ወይም ፡ መልካም ፡ ጠባይን ፡ የሚቃረን ፡ የሆነ ፡ እንደሆነና ፡ ውሉ ፡ ወይም ፡ ሌላ ፡ ጽሑፍ ፡ ይህንኑ ፡ የሚያሳይ ፡ ከሆነ ፡ ውሉ ፡ በማንኛውም ፡ ተዋዋይ ፡ ጠያቂነት ፡ ወይም ፡ በማንኛውም ፡ ጥቅም ፡ ባለው ፡ ሦስተኛ ፡ ወገን ፡ ጠያቂነት ፡ ሊፈርስ ፡ ይችላል ።¹¹¹ በጉዳይና ፡ በምክንያት ፡ መሐከል ፡ ያለው ፡ ልዩነት ፡ የተደረገው ፡ ምናልባት ፡ የውሎች ፡ መሠረት ፡ እርግጠኛ ፡ ባልሆነ ፡ በተዋዋዮች ፡ ጭንቅላት ፡ ላይ ፡ በተደረገ ፡ የፍርድ ፡ ቤት ፡ ምርመራ ፡ የሚወሰን ፡ እንዳይሆን ፡ ነው ። እነዚህ ፡ ችግሮች ፡ ሊወገዱ ፡ የሚችሉት ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ የንግድ ፡ ዓላማዎችን ፡ በሚመለከተው ፡ ጉዳይ ፡ ላይ ፡ እንደሚደረገው ፡ ምክንያቶቹ ፡ በውሉ ፡ ላይ ፡ ወይም ፡ በሌላ ፡ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡ የታዩ ፡ እንደሆኑ ፡ ነው ።

አንዳንድ ፡ የሕግ ፡ ድንጋጌዎች ፡ በንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ ሊካሄዱ ፡ ወይም ፡ ላይካሄዱ ፡ ስለሚችሉ ፡ ሥራዎች ፡ በግልጽ ፡ ይናገራሉ ። አንድን ፡ ንግድ ፡ ለማካሄድ ፡ ተፈላጊ ፡ ልዩ ፡ ግዳጅ ፡ ከአለና ፡ የንግድ ፡ ማኅበሩ ፡ ያን ፡ ግዳጅ ፡ አሟልቶ ፡ ከተገኘና ፡ ያንን ፡ ንግድ ፡ ለማካሄድ ፡ ካልተከለከለ ፡ በቀር ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፭ ፡ የተጠቀሱትን ፡ ማናቸውንም ፡ የንግድ ፡ ሥራዎች ፡ ለማካሄድ ፡ የሚችል ፡ መሆኑን ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፳፪ና ፡ ፳፮ ፡ ይናገራሉ ።¹¹² የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፳፻፲፫ ፡ ኃላፊነታቸው ፡ የተወሰነ ፡ የግል ፡ ማኅበሮችን ፡ “የባንክ ፤ የኢንሹራንስ ፡ እንደዚሁም ፡ እነዚህን ፡ የመሳሰለ ፡ ጠባይ ፡ ያላቸው” ድርጅቶችን ፡ ለማቆም ፡ (ለማቋቋም) ይከለክላቸዋል ። ተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሮች ፡ ማናቸውንም ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፭ ፡ የተጠቀሱት ፡ ሥራዎች ፡ እንደ ፡ ጉዳይ ፡ ሊኖራቸው ፡ አይችልም ። ይህን ፡ ክልከላ ፡ መጣስ ፡ የሚያስከትለው ፡ ቅጣት ፡ የማኅበሩ ፡ መፍረስን ፡ ሳይሆን ፡ ተራ ፡ የሽርክና ፡ ማኅበሩ ፡ እንደ ፡ ኅብረት ፡ የሽርክና ፡ ማኅበር ፡ ሆኖ ፡ መቆጠር ፡ ነው ።¹¹³ (የማኅበሩ ፡ መፍረስ ፡ በቁጥር ፡ ፪፻፹፬ ፡ የሚፈለጉትን ፡ ነገሮች ፡ ባለማሟላት ፡ ወይም ፡ ተፈላጊ ፡ የሆኑት ፡ ምዝገባና ፡ በማስታወቂያ ፡ መውጣትን ፡ ባለማድረግ ፡ ሊመጣ ፡ ይችላል) ። ሌሎች ፡ ክልከላዎች ፡ በልዩ ፡ ሕጎች ፡ ሊሰጡ ፡ ይችላሉ ።

111. የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲፭፻፲፯ ፤ ፲፭፻፲፰ ፤ ፲፭፻፳፭ ፡ (፪) ፡ የቁጥር ፡ ፲፭፻፳፭ ፡ እንግሊዝኛ ፡ ትርጓሜ ፡ የሚናገረው ፡ ውሉ ፡ የተቋቋመበት ፡ ጉዳይ ፡ ከሕግ ፡ ውጭ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ወይም ፡ ለሕሊና ፡ ተቃራኒ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ወይም ፡ ለውሉ ፡ አጻጻፍ ፡ የተደነገገው ፡ ፎርም ፡ አልተጠበቀም ፡ በማለት ፡ ሊፈርስ ፡ ስለመቻሉ ፡ ብቻ ፡ ይናገራል ። ምክንያትን ፡ አይገልጽም ፡ (አይጨምርም) ። የፈረንሳይኛና ፡ የአማርኛው ፡ ትርጓሜ ፡ ግን ፡ ሁለቱንም ፡ ይጨምራል ። የነዚህም ፡ ውጤት ፡ ከሕግ ፡ ውጪ ፡ በሆነ ፡ ወይም ፡ ለሕሊና ፡ ተቃራኒ ፡ በሆነ ፡ ጉዳይ ፡ መፍረስ ፡ እንደሚቻል ፡ ሁሉ ፡ ከሕግ ፡ ውጪ ፡ ወይም ፡ ለሕሊና ፡ ተቃራኒ ፡ በሆነ ፡ ምክንያት ፡ መፍረስ ፡ የሚያስችል ፡ መሆኑ ፡ ነው ።

112. የቁጥር ፡ ፳፪ ፡ እንግሊዝኛ ፡ ትርጓሜ ፡ ቁጥር ፡ ፳፪ ፡ ከሚለው ፡ ትንሽ ፡ ይለያል ። የፈረንሳይኛው ፡ ትርጓሜ ፡ የተከለከለውን ፡ ንግድ ፡ የሚያካሄዱ ፡ ወይም ፡ በሕግ ፡ ግዳጅ ፡ የሆኑትን ፡ ነገሮች ፡ ሳያሟላ ፡ የተገኘ ፡ የንግድ ፡ ማኅበር ፡ ፈራሽ ፡ ነው ፡ ይላል ። ስለዚህም ፡ ቁጥር ፡ ፳፫ና ፡ ፳፬ ፡ ለሰዎች ፡ ቁጥር ፡ ፳፭ ፡ ለማኅበሮች ፡ የሚሰጡትን ፡ ዓይነት ፡ መቀጫ ፡ ይኸኛውም ፡ ይሰጣል ። የአማርኛው ፡ ትርጓሜ ፡ እንግሊዝኛው ፡ ይቀርባል ። ነገሩ ፡ አከራካሪ ፡ ነው ፡ ነገር ፡ ግን ፡ ምንም ፡ ዓይነት ፡ መቀጫ ፡ አይሰጥም ።

113. የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፲ ፤ ፪፻፲፫ ። በመዝገብ ፡ የገቡ ፡ የንግድ ፡ ማኅበሮች ፡ “ካልተፈቀደ ፡ ሥራ” ፡ እንዳይሠማሩ ፡ የሚከለከለውን ፡ የ፪፻፱፱፱ ፡ ዓ. ም. የንግድና ፡ የኢንዱስትሪ ፡ ሥራዎችን ፡ ስለማስመዝገብ ፡ የወጣ ፡ አዋጅ ፡ ቁጥር ፡ ፻፹፱ ፤ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፤ ፳፩ኛ ፡ ዓመት ፤ ቁጥር ፡ ፫ ፤ ቁጥር ፡ V (፪)ን ፡ አወዳድሮ ።

አጻጻፍ፡ (ፎርም)፡ በጠቅላላው፡ በግልጽ፡ የሚደረግ፡ የሕግ፡ ግዳጅ፡ ወይም፡ ተዋዋሮች፡ የሚወስኑት፡ የተለየ፡ መንገድ፡ ከሌለ፡ በቀር፡ ጽኑ፡ የሆነ፡ ውልን፡ ለመፈረም፤ የተለየ፡ አጻጻፍ፡ (ፎርም)፡ አያስፈልግም። የተለየ፡ ጽሑፍ፡ (ፎርም)፡ እንዲኖር፡ ከታዘዘና፡ ያን፡ ጽሑፍ፡ (ፎርም)፡ ካልተከተለ፡ ጽኑ፡ የሆነ፡ ውል፡ የለም፡ ማለት፡ ነው።¹¹⁴

በመሠረቱ፡ የሽርክና፡ ማኅበር፡ ውልን፡ ለማቋቋም፡ ምንም፡ የተለየ፡ ጽሑፍ፡ አያስፈልግም። ነገር፡ ግን፡ የንግድ፡ ሕጉ፡ ከእሽሙር፡ ማኅበር፡ በቀር፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ በጽሑፍ፤ በማስታወቂያ፡ በመውጣትና፡ በመመዝገብ፡ እንዲቋቋም፡ ያስገድዳል። በነዚህ፡ ተፈላጊ፡ መንገዶች፡ ያለመቋቋም፡ ማኅበሩን፡ እንደሌለ፡ ያስቆጥረዋል፤ መኖሩም፡ አይታወቅለትም።¹¹⁵

የንግድ፡ ማኅበር፡ በሚቋቋምበት፡ ጊዜ፡ ግዳጅ፡ የሆነ፡ ጽሑፍ፡ ወይም፡ በማስታወቂያ፡ የመውጣት፡ ግዳጅ፡ አለመኖር፡ የሚያስከትለው፡ ውጤት፡ ግዳጅ፡ የሆነ፡ የውል፡ ጽሑፍ፡ (ፎርም)፡ ያለመኖር፡ ከሚያስከትለው፡ ውጤት፡ ጋር፡ አንድ፡ ነው። ይኸውም፡ ሊቋቋም፡ የታሰበው፡ ማኅበር፡ ወይም፡ ውል፡ መሰረዝ፡ ነው። የንግድ፡ ማኅበር፡ የተሰረዘ፡ ነው፡ ተብሎ፡ በተወሰነበት፡ ጊዜ፡ ምን፡ እንደሚሆን፡ የሚወስኑ፡ ድንጋጌዎች፡ የሉም። ነገር፡ ግን፡ የንግድ፡ ማኅበር፡ መሰረዝ፡ የሚያስከትለው፡ ውጤት፡ የረጅም፡ ጊዜ፡ ውል፡ መሰረዝ፡ ከሚያስከትለው፡ ውጤት፡ ጋር፡ በብዙ፡ መንገድ፡ ይመሳሰላል። ስለዚህም፡ ቢያንስ፡ በማኅበሩ፡ መሰረዝና፡ በሽርክና፡ ማኅበር፡ ውሉ፡ መሰረዝ፡ መሐከል፡ ትርጉም፡ ያለው፡ ልዩነት፡ በሌለ፡ ጊዜና፡ ተፈላጊውን፡ ጽሑፍ፡ (ፎርም)፡ በማጣት፡ ምክንያት፡ የንግድ፡ ማኅበሮችን፡ መሰረዝ፡ በምንፈልግበት፡ ጊዜ፡ የውሎችን፡ መሰረዝ፡ የሚመለከቱ፡ የፍትሐ፡ ብሔር፡ ድንጋጌዎች፡ እንዲጸኑባቸው፡ ማድረግ፡ ተገቢ፡ ይመስላል።

መደምደሚያ፤

ከላይ፡ የተገለጹት፡ ድንጋጌዎች፡ ነዋሪና፡ እውነተኛ፡ የኢትዮጵያ፡ ሕግ፡ ከመሆናቸው፡ በፊት፡ ከጊዜ፡ ብዛት፡ በሚገኙ፡ በንግድና፡ በአስተዳደር፡ ልምምድ፤ በፍርድ፡ ቤት፡ ውሳኔና፡ በዐዋቂዎች፡ ትርጓሜ፡ እየዳበሩ፡ የሚሄዱ፡ የሕግ፡ ክፍሎች፡ (legal skeleton) ናቸው። ይህም፡ ጽሑፍ፡ የተፃፈው፤ ለአንዳንድ፡ አጠቃላይ፡ መመሪያዎች፡ የሚደረገው፡ የመጀመሪያ፡ ገለፃ፤ ይህንኑ፡ የሥራ፡ መሥመር፡ ሊያፋጥነው፡ (ሊያካሄደው)፡ ይችላል፡ በሚል፡ ተስፋ፡ ነው።

114. የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፳፻፲፱፤ ፳፻፳፭፡ (፩)፤ ፳፻፳፭።

115. የንግድ፡ ሕግ፡ ቁጥር፡ ፳፻፲፱፤ ፳፻፲፱፤ ፳፻፳፭።